Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

פסח נומער

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 324 | פּסח, תשל"ט — ניו־יאָרק, אפּריל, 1979 | 58טער יאָרגאַנג

אינהאלט:

1	מיט אַ ביאַליסטאָקער דעלעגאַציע אין מדינת ישראל	איסאַק ריבאַלאָווסקי
3	פאַר 180 טויזנט דאָלאָר ישראל באָנדס פאַרקויפט אין ביאַליסטאָקער צענטער	
4	ביאַליסטאָקער פירער פון ניו יאָרק ביי אויפגאַבע פון כנסת פאַרויצער	
6	דער יחוס פון די ביאַליסטאָקער אידן	י. שמולעוויטש
8	100 יאָריקער יובל פון ביאַליסטאָקער שוהל אין ניו יאָרק	
10	דער 85־יאָריקער ישראל מינעס, ביאַליסטאָקער „אמבאַסאַדאָר" אין שיקאַגאָ	
11	אינדרוקספולע פייערונג פאַר לואיס סילווער	
12	ביאַליסטאָקער פערזענלעכקייטן אין מדינת ישראל	אליעזר סוכאָווּאַלסקי (תל־אביב)
13	זכרונות פון דער אמאַליקער ביאַליסטאָק	מאיר בארַאַק (וואַלי סטרים, נ. י.)
14	נישט פאַרקויפט די מצוה	אשר שטשוטשינסקי
16	באריכטן פון די פרושאַנער לאַנדסלייט	הערשל מוראַווסקי
21	צווי ליידער	אשר שטשוטשינסקי
22	די גאַביאַנדזער־טרעפּסטינער לאַנדסלייט אין ישראל אין אַמעריקע	פישל יצחקי (תל־אביב)
23	אינדרוקספולע פייערונג פאַר צבי פיגין מיט זיין פרוי אין בוענאָס־איירעס	
24	36טע יערליכע אוכרה־פאַרזאַמלונג	
26	הילף דורך אַ טעזות — אין מה נשתנה	יעקב מעללער (ברוקלין, נ. י.)
27	אונזער אינסטיטוציע	
29	אונזערע פאַרלוסטן	

English Section

Message from our President, *Sam Solasz*	1
From the Desk of our Administrator, *Yehoshua Schachter*	2
Passover Greetings from our Executive Director, *Harry Feinberg*	3
Serving our Faith and our People—*Rabbi Lowell S. Kronick*	4
$180,000 in Israel Bonds Sold at Testimonial Honoring Rose Solasz and Harry Feinberg	5
General Secretary Izaak Rybal is Jewish Week's "Man-of-the-Week"	6
Mr. and Mrs. Max Ratner Received by Mr. and Mrs. Samuel Pisar in Paris	7
A Profile of our Medical Director—*Dr. Morris Shorofsky*	8
Meet Charles Schwecher, Bialystoker With a Purpose	9
A Report on *Sefer Bialystok*	10
My Recent Visit to Miami Beach—*Izaak Rybal*	12
Bialystoker Ladies Auxiliary—*Rose Finkelstein*	16
36th Annual Memorial Meeting	18
Samuel Rubin—In Memoriam	19
Letters to Our Editors	21
Our Home and Its Activities for the Residents—*Mifa Rogoff*	22
Happy Events	23
Our Institution	24
In Memoriam	25
Advertisements	27

Compliments of

O. K. SANITARY PRODUCTS

•

933 STANLEY AVENUE

Brookyn, New York 11208

272-7600

SCHEMBRI PRODUCE CO., Inc.

•

86-02 101st AVENUE

Ozone Park, N. Y. 11416

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין אמעריקע

נומער 324 ■ פסח, תשל"ט — נויייאָרק, אפריל, 1979 ■ 58־טער יאָרגאַנג

מיט אַ ביאַליסטאָקער דעלעגאַציע אין מדינת ישראל

פון איסאק ריבאלאווסקי

געניראל־סעקרעטאר פון ביאליסטאקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשען און שפיטאל

אין אנהויב פעברואר 1979, איז א ספעציעלע דעלעגאציע פון דעם ביאליסטאקער צענטער אין ניו יארק, געפארן קיין מדינת ישראל אין פארבינדונג מיט צוויי וויכטיקע ענינים. די דעלעגאציע איז באשטאנען פון: סעם סאלאוש, פרעזידענט פון ביאליסטאקער צענטער, היים און שפיטאל פאר עלטערע מענטשן; ידידיה האמבורג, מיטגליד פון אונזער „ספר ביאליסטאק" קאמיטעט, און מיין וויניקייט. אונזער ציל איז נעווען אין ישראל זיך צו באגענענען מיט אונזערע דארטיקע לאנדסלייט און אויפנעמען די פראגע וועגן ארויסגעבן דעם „ספר ביאליסטאק", וואס ווערט פלאניירט שוין זינט א לענגערע צייט; ווי אויך זיך צו באטיליקן, אלס דעלעגאטן פון אמעריקע, אין דעם וועלט־צווזאמענקאמף פון פוילישע אידן, וואס איז אין דער ציים פארגעקומען אין מדינת ישראל.

כאטש עס וויינען שוין אווק א פאר וואכן זינט דעם באזוך אין ישראל און אונזער באגעגענעניש מיט די דארטיקע לאנדסלייט, בין איך נאך אלץ אונטערן אינדרוק פון דער גרויסער פייערלעכער פארזאמלונג מיט די ביאליסטאקער אין ישראל. דער איינדרוקספולער צוזאמענקונפט איז פארגעקומען שבת אוונט, דעם 10טן פעברואר, אין וועלכן עס האבן זיך באטיליקט עטלעכע הונדערט לאנדסלייט. דאס איז נעווען אין נרויסן זאל פון דער נימנאזיע תיכון ד', אין תל־אביב. אין שכנות פון דעם אוניווערסיטעט, וואס איז אויפן נאמען פון אונזער אומפארגעסלעכן פירער דוד סאהן ע"ה.

דעם אפריזיע פון דעם וויכטיקן צוזאמענקונפט האט נעפירט ארוואקאט צבי קלעמענטינאווסקי, פארזיצער פון דעם „אירגון יוצאי ביאליסטאק" אין תל־אביב. ביים הויפט־טיש, וואו עס זיינען נעזעסן די פירער פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין מדינת ישראל, זיינען נעזעסן א צאל נעסט־דעלעגאטן פון אויסלאנד. צווישן זיי זיינען אויך נעווען מיט מיר דריי פון ניו יארק, סעם סאלאוש, ידידיה האמבורג און איך. מיר האבן אויך נערעדט פארן עולם, וואס האבן מיט אינטערעס זיך צוגעהערט צום פארלויף פון דער פארזאמלונג. נאכדעם ווי פרייטאג קלעמענטינאווסקי האט פאר די פארזאמלטע אויפגעקלערט וועגן דעם ענין „ספר ביאליסטאק" האבן אויך די פרויען סאלאוש און האמבורג נערעדט וועגן דעם ענין, און זיי האבן ארויסגעבראכט זייערע מיינונגען ווי דאס איז די שטאלונג פון אונזער ביאליסטאקער צענטער אין ניו יארק. אויך האב איך א־ומנערעדט און ארויסגעבראכט אונזער שטאנדפונקט אין דער פראגע.

אידער איך האב אנגעהויבן מיין רערע, האב איך פארן עולם ווי נעהעריק פארגעשטעלט סעם סאלאוש, וועלכער פארנעמט דעם הויפן אמט אלס פרעזידענט פון אונזער גרויסן ביאליסטאקער צענטער אין ניו יארק, די נרויסע און אפּפּער לערע אידישע אלקסטימלעבע אינסטיטוציע וואס איז זייער גוט באקאנט אין אידישן לעבן אין אמעריקע. איך האב אויך נעגעבן א באראקטעריסטיק וועגן אונזער חשובן לאנדסמאן ידידיה האמבורג, אן אקטיוואר מיטגליד פון אונזער „ספר ביאליסטאק" קאמיטעט אין ניו יארק, וועלכער איז א טריייר טוער ארום דעם ביאליסטאקער צענטער. אין מיין רערע האב איך אויך אפּגעשפּעלט, פארן פארזאמלטן עולם, די אנווענדע חשובע לאנדסלייט: א. סאקאלאווויטש, פון אויסטראליע; ש. צעסלער, פון בוענאס־איירעס; דעם באקאנטן בינע־קינסטלער זלמן קאלעשניקאוו, פון פאריז; און נח נאטאוויטש, פון ניו־יארק. זיי אלע זיינען אויך נעווען אין פרעזידיום ביים הויפּט־טיש.

ביי דער פארזאמלונג האבן אויך נערעדט א צאל פירער פון דער ביאליסטאקער לאנדסמאנשאפט אין ישראל, צווישן זיי זלמן ירושלמי, משה עינת און אנדערע, אויך א צאל פון צווישן דעם פארזאמלטן עולם. אויך די אויבנדערמאנטע נעסט־לאנדסלייט פון אויסלאנד האבן זיך באטיליקט אין דער לעבהאפטער דעבאטע.

אין די רעדעס איז ארויסגעבראכט נעוואָרן וועגן דער וויכטיקייט פון ארויסגעבן דעם „ספר ביאליסטאק", און אז די אויסגאבע מוז אומבאדינגט זיין אפּהולער און צוטריילעך פאר אלע ביאליסטאקער לאנדסלייט אומעטום, און דער עיקר, אז דאס זאלן אויך קענען לייענען און פון דעם לערנען די נייע דורות. עס איז ארויסגעבראכט נעוואָרן די מיינונג, אז דערפאר איז אזא ספר וויכטיק ארויסצוגעבן אין דריי שפראכן — אידיש מיט ענגליש צוזאמען, און נאכדעם אן אויסגאבע אין העברעאיש באזונדערס. עס איז דערמאנט נעוואָרן, אז דאס איז נעווען דער אפּגערעדטער און באשטימטער פלאן פון זינט עטלעכע יאָרן, צווישן דעם קאמיטעט פון „ספר ביאליסטאק" אין ניו יארק און דעם ענלעכן קאמיטעט אין תל־אביב. די פארזאמלונג האט נעמאכט א פיינעם איינדרוק אויף די אנוועזנדע, וועלכע האבן זיך מיט אינטערעס צוגעהערט צו די מיינונגען און אויסזידן פון אלע רעדנער. צום סוף איז סערווירט נעוואָרן קאווע מיט א צוביים, מען האט צווישן זיך פארבראכט אין א היימישער סביבה.

דעם נאענטסטן מיטוואך, דעם 14טן פעברואר, איז ווידער פארנעקומען א באגענעניש צווישן אונזער דעלעגאציע פון ניו־יארק, האמבורג און איך, מיט דער פירערשאפט פון „ספר ביאליסטאק" אין תל־אביב.

ביי א צוזאמענטרעף ביי לייבל עפרון אין הויז אין חולון.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

צום סוף איז באשלאסן געוואָרן אז די פרײַנט ידידיה האמבורג, זלמן ירושלמי און א. פּאַט זאָלן צופּאָרן צום פרײַנט דר. מרחביה, כדי צו זען און זיך באקענען מיט דעם דורך אים שוין טיילווייז צוגעגרייטן מאנוסקריפט פּאַרן ספר. ווי עס האָט זיך ארויסגעוויזן, האָט דער דאָזיקער אָנגעשריבענער מאנוסקריפט שוין 700 זייטן, וואָס נעמט אַרום די צייט פון אידישן ביאליסטאָק פון יאָר 1422 ביז 1897. קיינער האָט אָבער נישט געוואוסט וועגן דאָזיקן מאנוסקריפט. דר. מרחביה האָט דערביי געזאָגט, אז דאָס צוגרייטן דעם מאנוסקריפט צום דרוק, דאַרף נאָך דויערן פון 6 חדשים ביז א יאָר.

אונזער דעלעגאַציע פון ניו יאָרק האָט אויך באזוכט „קרית ביאליסטאָק", וואָס איז ניט וויט פון תל־אביב. מיר זיינען דאָרט וואַרעם אויפגענומען געוואָרן פון אלעמען. שבת פרי זיינען מיר אויך געווען אין דער גרויסער שוהל ביים דאוונען און זיך באגעגנט און געשמועסט מיט א גרויסער צאָל לאַנדסלייט. זייענדיק אין „קרית ביאליסטאָק" האָב איך דאָרט פּאַר די פירער און איינוואוינער אויך אָפּגעגעבן א לעבעדיקן גרום פון דוד היין און דעוויד ראָדזשערס, דער פּרעזידענט און טרעזשורער פון דער „קרית ביאליסטאָק" פאונדעישאן אין ניו יאָרק.

זייענדיק אין ישראל דאָסמאָל האָבן מיר דאָרט זיך אויך באגעגנט אין פּאַרשידענע ערטער מיט א גרויסער צאָל לאַנדסלייט און פּאַרבראַכט, ווי דאָס איז דער שטייגער ביי ביאליסטאָקער, אויף א היימישן אופן. מיר האָבן געשמועסט וועגן אונזערע געמיינזאָמע דערגרייכונגען און אויפגאָבן, מיר האָבן איבערגעגעבן א לעבעדיקן גרום פון אונזערע לאַנדסלייט אין אמעריקע, און מיר האָבן אויך, פּאַרשטייט זיך, דערציילט וועגן די וויכטיקע טעטיקייטן און דערגרייכונגען פון אונזער ביאליסטאָקער צענטער, היים פּאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל אין ניו יאָרק. אומעטום, בעת אלע באגעגנישן, האָבן מיר געפילט די שטענדיקע וואַרעמע ביאליסטאָקער היימישקייט און וואַרעמקייט, דעם גרויסן יחוס פון אונזער אלעמענס אמאָליקער טייערער א י ד י ש ע ר ביאליסטאָק, וועמענס גרויסע גייסטיקע ירושה מיר אלע היטן אָפּ מיט טריישאפט.

די אַמעריקאַנער דעלעגאַציע פון פוילישע אידן ביים רעגירונגס־טיש אין וואַרשע. עס זיצן פון רעכטס: יחיאל דאָבעקירער, בען גרעי, אלי זבאָ־ראָווסקי, שלמה בן־ישראל, איסאַק ריבאַלאָווסקי. אויף דעם אַנדערן זייט זיצט קאַזשימיעזש קאָנקאָל, רעליגיע־מיניסטער פון פוילישער רעגירונג.

ביים וועלט־צוזאַמענפאָר פון די פוילישע אידן

ווי געזאָגט ביים אָנהויב פון דאָזיקן ארטיקל, זיינען מיר אלע דריי — די פרײַנט סעם סאָלאָזש, ידידיה האמבורג און איך — אויך געווען דעלעגאַטן ביי דעם וועלט־צוזאַמענפאָר פון פוילישע אידן, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין תל־אביב. אין דעם צוזאַמענפאָר, וואָס איז געווען דער פערטער פון דעם מין, האָבן זיך באטייליקט א גרויסע צאָל דעלעגאַטן פון 14 לענדער. פון ניו יאָרק זיינען געווען: אויסער מיר (קאַסירער פון דער אמעריקאַנער פעדעראַציע פון פוילישע אידן) און די פרײַנט סאָלאָזש און האמבורג, אויך ראַבאַי דר. אלעקסאַנדער שינדלער, פּאַרזיצער פון דער אמעריקאַנער פעדעראַציע פון פוילישע אידן; שלמה בן־ישראל און אלי זבאָראָווסקי, וויצע־פּאַרזיצערס; יחיאל דאָבעקירער, סעקרעטאַר; שלמה זינשטיין

אין רעסטאָראַן („לאָס טראַנקאָס") פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, יוסף און פּערקא ביאַלאָסטאָצקי.

און א. קאָוואַדלאָ, פּרעזידיום מיטגלידער; בען גרעי פון לאָס אנדזשעלעס און אַנדערע.

ביי דעם צוזאַמענפאָר זיינען באַהאַנדלט געוואָרן פּאַרשידענע פראָגן וועגן די טעטיקייטן פון פוילישע אידן אין מדינת ישראל און אין פּאַרשידענע לענדער. א באזונדערס וויכטיקן פּונקט האָט פּאַרנומען די פראָגע וועגן די פאָדערונגען פון דער וועלט־פעדעראַציע פון פוילישע אידן, צו דער רעגירונג פון איצטיקן פוילן. די דאָזיקע פאָדערונגען זיינען, צווישן אַנדערעם, פאָלגענדע: די פוילישע רעגירונג זאָל אויסצאָלן א נעהערעקע סומע פּאַר די פּאַרבליבענע אידישע פּאַרמעגנס אין פוילן, פון וואָס עס זאָל געשאפן ווערן א פּאַסיקער פּאָנד כדי אויפצוהאַלטן די גייסטיקע ירושה פון דעם אומגעברענטן פוילישן אידנטום; די פוילישע רעגירונג זאָל געבן א מעגלעכקייט צו באַנוצן זיך מיט דאָקומענטן פון אמאָליקן פוילישן אידנטום; פוילן זאָל ארויסגעבן אלע היילקע אידישע זאכן; עס זאָלן ווי געהעריק אָפּגעהיטן ווערן אין פוילן די מאסן קברים וואו עס זיינען רעשטלעך פון אומגעברענטע אידן ביי די נאַצים; פוילן זאָל באַנייען דאָס צאָלן „רענטע" (סאַשל סעקיוריטי) צו די יענקע אידן וועלכע זיינען אוועקגעפּאָרן פון פוילן און זיי־נען געווען געצוואונגען זיך אָפּצוזאָגן פון בירגערשאפט א. ד. ג.

פּאַר מיר און די פרײַנד סאָלאָזש און האמבורג איז געווען א באזונדערס גרויסע פרייד צו זען, ביי דעם צוזאַמענפאָר פון פוילישע אידן, צווישן די דעלעגאַטן אויך א גרעסערע צאָל לאַנדסלייט פון ביאליסטאָק און פון שטעטלעך פון ארום ביאליסטאָק, וועלכע וואוינען איצט אין פּאַרשידענע לענדער. צווישן זיי זיינען אויך געווען די אָנגעזעענע כלל־טוער ש. צעסלער מיט זיין פרוי, פון בוענאָס־איירעס; א. סאָקאָלאָוויטש פון אויסטראַליע און אַנדערע.

די מיטינגען ביי דעם וועלט־צוזאַמענפאָר, די דעבאַטעס און ארויסגעבראַכטע מיינונגען, זיינען געווען לעבהאַפּטע. די אָנגענומענע באשלוסן און רעזאָלוציעס, זיינען וויכטיק. עס זיינען אויך געהערט געוואָרן אינטערעסאַנטע באריכטן פון די דעלעגאַטן פון פּאַרשידענע לענדער. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אז אויך אונזער דעלעגאַציע פון אמעריקע, איז געווען פּראָ־מינענט. אין יעדער וויכטיקער קאָמיסיע ביים צוזאַמענפּאָר, זיינען געווען פאַרטרעטן ביאליסטאָקער לאַנדסלייט. מיר, די דריי ביאליסטאָקער, זיינען געווען א וויכטיקער טייל פון דער אלגעמיינער דעלעגאַציע פון דער אמעריקאַנער פעדעראַציע פון פוילישע אידן, וואָס איז געווען צווישן דער אָנפירערשאפט ביי דעם וויכטיקן צוזאַמענפּאָר פון פוילישע אידן פון פּאַרשידענע לענדער. עס דאַרף צוגעגעבן ווערן, אז אין דעם צוזאַמענפאָר האָבן זיך אויך באטייליקט דריי דעלעגאַטן פון פוילן, וועלכע זיינען געקומען ספעציעל פון וואַרשע קיין מדינת ישראל, אין נאָמען פון די איצטיקע פּאַרבליבענע אידן אין פוילן.

ראָז סאַלאַזש און הערי פיינבערג האַלטן די ערן־אויסצייכענונגען פֿרעזענטירט פון דייוויד זיסמאַן, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון גיו יאָרק קאָמיטעט פון ישראל־באָנדס. פון רעכטס: סעם סאַלאַזש, דזשעק בערגער, דייוויד זיסמאַן, גערטרוד פיינבערג, ראָז סאַלאַזש, הערי פיינבערג, איסאַק ריבאַלאָווסקי.

פֿאַר 180 טויזנט דאָלאַר באָנדס פֿאַרקויפט בײַם יום־טוב

פֿאַר 180 טויזנט דאָלאַר ישראל באָנדס איז פֿאַרקויפט געוואָרן בײַ דעם פֿרעכטיקן טעסטימאָניעל פון דער ביאליסטאָקער צענטער און היים, וואָס איז פֿאַרגעקומען זונטיק בײַטאָג, דעם 12טן נאָוועמבער 1978, לכבוד די פֿאַרדינסטפולע טוער מרס. ראָז סאַלאַזש און מר. הערי פיינבערג, אין אוידיטאָריום פונעם צענטער.

דערמיט האָט די גרויסע און באַוואוסטע ביאליסטאָקער אינסטיטוציע אין ניו יאָרק, ווידער באַווײַזן טרייקייט צו דער טראַדיציע פון העלפן ישראל דורכן באָנד קאַמפּיין, וואָס גייט אָן זינט יאָרן מיט גרויס דערפאָלג.

מר. משה שענפעלד, באַוואוסטער ראַדיאָ קאָמענטאַטאָר און מיטל־מזרח עקספּערט, האָט אויף א גלענצנדן אופן אַנאַליזירט די לאָגע פון ישראל אין דער נאָך קעמפֿ־דעוויד תקופה, אין אָנבליק פון די סאַמע לעצטע געשעענישן אין וואַשינגטאָן, ירושלים און קאַירא.

די באַוואוסטע זינגערין טובה ראָני האָט באַגייסטערט מיט אירע לידער־געזאַנג.

דעם „ראָלקאָל" האָבן געלונגען דורכגעפירט סעם סאַלאַזש, קאַמפּיין טשערמאַן, און איסאַק ריבאַלאָווסקי, קאָ־טשערמאַן; די געסט האָבן זיך בריטהאַרציק אָפּגערופן.

די ערן־געסט זיינען פֿרעזענטירט געוואָרן דורך דוד ה. וייסמאַן, עקזעקוטיוו דירעקטאָר פון ניו־יאָרק באָנד קאַמיטע, מיט דער ישראל יובילי־אויסצייכענונג צום 30סטן יאָר פון דער מדינה. מר. זיסמאַן האָט גערימט זייער טרייע און דער־פֿאַלגרייכע אַרבעט פֿאַרן באָנד קאַמפּיין, דערמאָנענדיק מרס. סאַלאַזש'ס טעטיקייטן אויך פֿאַר „הדסה" און פיינבערג'ס גרויסע בייהילף אַלס עקזעקוטיוו דירעקטאָר פון'ס צענטער און היים. הערי פיינבערג האָט אויך באַגייסטערט מיט זיינע נגינות.

מרס. סאַלאַזש און מר. פיינבערג האָבן רירנד געדאַנקט פֿאַר דער באַערונג. זיי האָבן אונטערגעשטראָכן די ענערגישע אַרבעט פון מרס. מאַלי ריבאַלאָווסקי, סעקרעטאַרין פֿאַרן באָנד קאַמפּיין.

מר. איסאַק ריבאַלאָווסקי, קאָ־טשערמאַן, איז האַרציק באַ־דאַנקט געוואָרן פֿאַר זיינע גרויסע באַמיאונגען פֿאַר צוגרייטן דעם טעסטימאָניעל און פֿרעכטיקע דעקאָראַציעס פון אוידיטאָריום, אין דעם אומפֿאַרגעסלעכן „ביאליסטאָקער טאָג פֿאַר ישראל", זונטיק, דעם 12טן נאָוועמבער, 1978.

דער פֿאָרזיצער, דזשעק בערגער, האָט ענרימט די פֿאַר־דינסטן פון די ערן־געסט סאַלאַזש און פיינבערג פֿאַרן צענטער און אַנדערע אידישע כלל ענינים, און ספּעציעל פֿאַרן באָנד־קאַמפּיין צו העלפן ישראל. מרס. סאַלי דעלסאָן, די ענערגישע דירעקטאָרין פון דער פֿראַטערנאַלער באָנד דיוויזיע, האָט האַר־ציק געדאַנקט די אָנוועזנדע, בפרט די אָנפירער פונ'ם צענטער און די ערן־געסט פֿאַר זייערע באַדייטנדע אַקטיוויטעטן פֿאַרן קאַמפּיין. די אַנדערע פֿאַרדינסטפולע אַקטיוויסטן פֿאַרן קאַמפּיין זיינען: הערמאַן מאָראָ און טשאַרלס שוועבער, מיט־פֿאָרזי־צערס; הרב שמואל א. קראָניק און מרס. מ. ריבאַלאָווסקי, סעקרעטאַרין.

א וואַרעמער דאַנק־בריוו

טייערע פרײַנט פֿון ביאליסטאָקער צענטער און היים פֿאַר עלטערע מענטשן:

איך באַגרים אייך מיט כבוד און שטאָלץ און דריק אייך אויס אָנערקענונג, פֿאַר אייער טרייער וואַרעם־אידישער אַרבעט בײַם אויפֿהאַלטן אייער צענטער און באַדינען אויף אזא ליב־האַרציקן אופן די עלטערע אידישע מענטשן, פֿון ביאליסטאָק און אומגענט. עס קומט אייך אויך פֿיל לויב פֿאַר אַרויסגעבן אויף אזא פיינעם אופן די „ביאליסטאָקער שטימע" — וואָס באַדינט די אינטערעסן פון אונזערע אַלטע לאַנדסלייט אומעטום, און וואָס העלפט אויך דורך דעם זשורנאַל אויפֿהאַלטן דעם גרויסן יחוס און טייערע גייסטיקע ירושה פון אונזער אַלעמענס אמא־ליקער אַלטער היים.

עס איז פֿאַר מיר א כבוד צו זיין א מיטגליד, כאָטש פון דער ווייטער אויסטראַליע, פון אייער־אונדזער ביאליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

פרוי אידא סאַקאַלאָווסקי
מעלבורן, אויסטראַליע

ביאַליסטאָקער פירער פון ניו־יאָרק ביי אויפנאַמע פון פאָרזיצער פון ישראל־כנסת, יצחק שמיר

זייענדיק איצט אויף דעם באַזוך אין מדינת ישראל, איז די ספּעציעלע דעלעגאַציע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל אין ניו יאָרק, אויך אויף א פּייערלעכן אופן אויפגענומען געוואָרן פון דעם פאָרזיצער (ספּיקער) פון דער כנסת אין מדינת ישראל, יצחק שמיר. דער צוזאַמענקונפט האָט געטראָגן א גאָר באַזונדערס היימישן כאַראַקטער, ווייל יצחק שמיר איז פון א שטעטל לעבן ביאַליסטאָק. די אויבנדערמאַנטע ביאַליסטאָקער דעלעגאַציע פון ניו יאָרק איצט אין ישראל (וועגן וואָס עס שרייבט נענוי איסאַק ריבאַלאָווסקי אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע"), איז באַשטאַנען פון: סעם סאַלאַוש, פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער; איסאַק ריבאַלאָווסקי, געשעפֿטספֿירער פון דעם צענטער; און ידידיה האַמבורג, וויכטיקער טוער פון דער אינסטיטוציע און מיטגליד פון דעם „ספר ביאַליסטאָק" קאָמיטעט.

די אויבנדערמאַנטע דריי ביאַליסטאָקער פירער פון ניו־יאָרק, האָבן פאַרבראַכט העכער א שבוע צייט מיט יצחק שמיר. אין דעם נעמיטלעכן שמועס האָבן סאַלאַוש, ריבאַלאָווסקי און האַמבורג איבערגענעבן אַן אויספֿירלעכן באריכט וועגן די ביאַליסטאָקער טעטיקייטן אין אַמעריקע, באַזונדערס וועגן דעם גרויסן צענטער אין ניו יאָרק. יצחק שמיר האָט מיט גרויס אינטערעס זיך צוגעהערט צו דעם באריכט. דער פּאָרזיצער פון דער כנסת אין מדינת ישראל האָט דערביי דערציילט וועגן זיינע יונגע יאָרן אַמאָל אין ביאַליסטאָק, וואו ער האָט אויך געלערנט אין דער העברעאישער גימנאַזיע. מר. שמיר האָט מיט בענקשאַפט געדענקט וועגן דער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק, וועגן זיין קינדהייט דאָרט און וועגן יענער שיינער צייט אין אידישן לעבן.

יצחק שמיר (יעזשערניצקי) איז אין יאָר 1915 געבוירן געוואָרן אין דעם שטעטל ראָשינקי, ביי ביאַליסטאָק. ער האָט באַקומען א העברעאישע דערציאונג פון דעם ערשטן קלאַס־אַן אין א העברעאישער שולע ביזן אַבסאָלווירן פון דער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק. אין זיין יוגנט, האָט ער זיך אָנגעשלאָסן אין דער יוגנט באַוועגונג בית"ר. ער האָט אָנגעהויבן שטודירן יוריספּרודענץ אין וואַרשע און עולה געווען קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1935. אָלס סטודענט אין העברעאישן אוניווערסיטעט אין ירושלים האָט ער איבערגעריסן די שטודיעס, געווען געצוואונגען אריבערצוגיין קיין תל־אביב.

ער האָט אין יענער צייט זיך אָנגעשלאָסן אין אירגון צבאי לאומי (אצ"ל) וואו ער איז געווען זייער אַקטיוו. שפּעטער האָט ער זיך אָנגעשלאָסן אין דער באַוועגונג לח"י (לוחמי חירות ישראל) וואו ער איז געווען אַקטיוו ביז דער אָנטשטייאונג פון מדינת ישראל. ער איז געווען צווישן מאָל אַרעסטירט פון די ענגלענדער, אין 1941 און 1946, און ביידע מאָל אָנטלאָפן. נאָכן אָנטלויפן דעם צווייטן מאָל, פון עריטרעא, איז יצחק שמיר אָנגעקומען — דורך אַביסיניע — אין דער פּראָנצויזישער קאָלאָניע דזשיבוטי וואו ער האָט באַקומען אַזיל־רעכט אלס א פּאָליטישער פּאַרפּאָלגטער, אין פּראַנקרייך. נאָכדעם איז ער פון דאָרט, אין חודש מאי 1948, אָנגעקומען קיין ישראל. ביזן יאָר 1955, איז שמיר נישט געווען אַקטיוו אין לעבן אין דער מדינה.

פון 1955 ביז 1965, איז יצחק שמיר געווען אין דינסט פון מדינת ישראל אויף א הויכן אמט. אין יענער צייט האָט ער זיך פון דעם באַפרייט און אריבער צו נעשעפט־אַקטיוויטעטן. ער איז געווען באַשעפטיקט מיט אָנפירן עקאָנאָמישע און האַנדלס־עזעלשאַפטן צווישן ישראל און פראַנקרייך, און אָנגערע. אין יענער צייט איז שמיר אויך געווען אַקטיוו מיט טעטיקייטן לטובת די אידן אין סאָוועט־רוסלאַנד.

אין יאָר 1970 האָט יצחק שמיר זיך אָנגעשלאָסן אין דער חירות־באַוועגונג און ער איז אויסגעוויילט געוואָרן אין דער הויפּט־אָנפירערשאַפט. ער האָט אָנגעפירט מיט דער אַפּטיילונג

א צוזאַמענטרעף מיט דעם פּאָרזיצער פון דער ישראל כנסת יצחק שמיר. פון רעכטס: סעם סאַלאַוש, יצחק שמיר, איסאַק ריבאַלאָווסקי, ידידיה האַמבורג.

דאָס בילד איז געגומען געוואָרן בשעת די געסט מנשה און נעמי גולן האָבן באַזוכט די ביאַליסטאָקער היים.

אַ דאַנק־אויסדרוק צו דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

חשוב'ער פריינד סעם סאָלאָזש,
פֿרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק.
טייערער פֿריינד:

איך באַדאַנק אייך האַרציק פֿאַר אַראַנזשירן דעם באַזוך אין ניו יאָרקער ביאַליסטאָקער צענטער פון מיר מיט מיין פֿרוי זונטאָג, דעם 22טן אָקטאָבער, 1978.

די אויפֿקלערונג וועגן דער אינסטיטוציע וואָס מיר האָבן געהערט פון איסאק ריבאַלאָווסקי און פון אַנדערע באַאמטע, וועגן דער איבערגעגעבענער באַדינונג פון די עלטערע מענטשן, דער ריינהאַרציגער זאָרג פֿאַר זייער וואוילזיין און דער ערשטקלאַסיקער אַרגאַניזירונג פון אַלע אָפּטיילונגען פון דער היים, דריקן אויס די לִיבשאַפט פֿאַר מענטשן און פֿאַר דאָס לעבן פון די וועלכע פֿאַרנעמען זיך מיט דער הילפֿיקער אַרבעט וואָס דאַרף זיין אַ ביישפּיל פֿאַר אַנדערע.

מיר שטרייכן אונטער אונזער הויכשעצונג פֿאַר די וועלכע גיבן אַוועק זייער צייט, ענערגיע און געלט צום פֿאַרזעצן די עקזיסטענץ און דעם אַנטוויקלונג פון דער אינסטיטוציע.

מיט דאַנקבאַרקייט,

מנשה און נעמי גולן
וויצע־קאָמאַנדיר, ירושלימער פֿאָליציי

זלמן ירושלמי — אַ בן שמונים

אונדזער חשובער און ליבער לאַנדסמאַן זלמן ירושלמי, איינער פון די פּירער און איבערגעגעבענע טוער ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל, איז געוואָרן איצט 80 יאָר. זיין געבורטסטאָג־פֿייערונג איז אָפּגעצייכנט געוואָרן, ביי זיין משפּחה און די ביאַליסטאָקער אין ישראל, אויף אַ פּאַסיקן אופן.

אויך מיר, דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פֿאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק, און די רעדאַקציע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", שיקן אויבער דורך דעם וועג אונדזערע האַרציקסטע וואונטשן צו דעם ליבן פריינט זלמן ירושלמי, צו גרייכן זיינע אכציק יאָר. מיר ווינטשן אייך, טייערער און ביי אַלעמען באַליבטער זלמן, ווייטערדיקע גליקלעכע און צופֿרידענע יאָרן, צוזאַמען מיט אייער ליבער פֿרוי רחל, און מיט אייער גאַנצער משפּחה.

זלמן ירושלמי, מיט זיין פֿרוי און צוויי ברידער מיט זייערע פֿרויען, זענען געקומען פון ביאַליסטאָק קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1925. דער שטענדיקער ענערגישער זלמן, מיט זיינע ברידער און אַנדערע משפּחה־מענטשן, האָבן אין דעם אידישן היימלאַנד אַנטוויקלט אַ גרויסן טייל פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע. זלמן ירושלמי ווערט זייער געלויבט אין דער אידישער מדינה פֿאַר דאָזיקער פּיאָנערישער אַרבעט.

אַלע יאָרן, איז פריינט זלמן ירושלמי אויך טעטיק אויף אַ בריטן פֿאַרנעם אין פֿאַרשידענע וויכטיקע אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס אין ישראל. באַזונדערס פיל ענערגיע, אי־ בערגענבנקייט און טריישאפט, גיט ער אָפּ פֿאַר דער אָרגאַניזאַציע פון ביאַליסטאָקער אין ישראל, ווי אויך פֿאַר אינטערעסן און באַדערפענישן פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום. ער איז אויך אַ גרויסער פֿריינט פון אונדזער גוטבאַקאַנטן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

נאָך אַמאָל, טייערער פֿריינט און לאַנדסמאַן, זלמן ירושלמי, נעמט אָן אונדזערע אַלעמענס בעסטע און האַרציקסטע וואונטשן צו אייך און צו אייער משפּחה!

פֿאַר נייע עולים און נאָכדעם מיט דער אָרגאַניזאַציע־אָפּטיילונג.

אין 1973 איז ער אויסגעוויילט געוואָרן אַלס מיטגליד פון דער כנסת, איז געווען טעטיק אַלס מיטגליד פון דער קאָמיסיע פֿאַר אויסלענדישע ענינים און פֿאַר זיכערקייט, און אין דער קאָמיסיע פֿאַר קאָנטראָל פון דער מדינה. אין מערץ 1975 איז שמיר אויסגעוויילט געוואָרן אַלס פֿאַרזיצער פון דער דירעקציע פון דער חירות־באַוועגונג, און אין מערץ 1977 ווידער איינשטימיק אויסגעוויילט געוואָרן אויף דעם הויכן אמט. קורץ נאָכדעם, אין מאי 1977, איז שמיר ווידער אויסגעוויילט געוואָרן צו דער נייַנטער כנסת. באַלד נאָכדעם, דעם 13טן יוני 1977, איז ער אויסגעוויילט געוואָרן צו דעם הויכן און וויכטיקן אמט אַלס פֿאַרזיצער פון דער כנסת. שמיר איז פֿאַרהייראָט. ער מיט זיין ליבער פרוי האָבן אַ זון און אַ טאָכטער, און צוויי אייניקלעך.

בעת דעם פריינטלעכן שמועס, האָבן סעם סאָלאָזש, איסאק ריבאַלאָווסקי און ידידיה האמבורג איבערגעגעבן צו יצחק שמיר דעם גרויסן ביאַליסטאָקער אַלבום, ווי אויך די לעצטע נומערן פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע". דאָס איז אויך אונטערגעשריבן געוואָרן פון די דריי ניו יאָרקער ביאַליסטאָקער פירער. צווישן דעם איז אויך געווען די גרויסע אויסגאַבע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", אין וועלכער עס איז געדרוקט די דראַמאַטישע באַשרייבונג פון איסאק ריבאַלאָווסקי, וועגן זיין באַזוך מיט אַ יאָר צוריק אין ביאַליסטאָק, וועו ער איז געווען אין פּוילן מיט דער דעלעגאַציע פון דער אמעריקאַנער פעדעראַציע פון פּוילישע אידן. יצחק שמיר האָט זיך מיט דעם זייער פֿאַראינטערעסירט. ער האָט זיך אויסגעפֿרעגט וועגן די איצטיקע אידן אין ביאַליסטאָק, ווי אויך וועגן די טעטיקייטן פון די ביאַליסטאָקער אין ניו יאָרק און אין אמעריקע בכלל.

יצחק שמיר האָט צום סוף אויך אויסגעדריקט זיין צופֿרידנהייט פון דעם צוזאָג פון די דריי ביאַליסטאָקער כלל־טוער פון ניו יאָרק, אז מען וועט אים שיקן די „ביאַליסטאָקער שטימע". אזוי אַרום — האָט מר. שמיר געזאָגט — וועט ער זיין פֿאַרבונדן און אינפֿאָרמירט וועגן אַלע טעטיקייטן פון די ביאַליסטאָקער אין אמעריקע, ווי אויך וועגן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און זייערע טעטיקייטן אין דער וועלט, וואָס שפּיגלט זיך שטענדיק אָפּ אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

בײַם מלוכה־פֿרעזידענט אין ירושלים

אַלס אַ טייל פון דער דעלעגאַציע פון דעם וועלט־צוזאַמענפֿאָר פון פּוילישע אידן אין מדינת ישראל, זיינען די דריי פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק — סעם סאָלאָזש, איסאק ריבאַלאָווסקי און ידידיה האמבורג — אויך געווען בײַ אַ וואַרעמער אויפֿנאַמע אין הויז פון ישראל מלוכה־פֿרעזידענט, יצחק נבון. די דאָזיקע באַגעגעניש פון פּוילישע אידן, וועלכע זיינען געקומען צום צוזאַמענפֿאָר פון פֿאַרשידענע לענדער, מיטן מלוכה־פֿרעזידענט פון דער אידישער מדינה, איז געווען אַ בײַ גאָר וואַרעמע און פריינטלעכע. דער מיינונגס־אויסטויש מיטן נשיא, האָט בײַ אַלעמען איבערגעלאָזט אַן אומפֿאַרגעסלעכן איינדרוק.

דער גרויסער יחוס פון ביאַליסטאָקער אידן

פון י. שמולעוויטש

מיר דרוקן דאָ איבער אַן אינטערעסאַנטן אַרטיקל פון דעם באַקאַנטן זשורנאַליסט י. שמולעוויטש, וואָס איז דערשינען אין „פֿאָר־וואַרטס" פּרייטיק, דעם 22טן סעפּ. 1978. רעדאַקציע

דער גרויסער יחוס פון ביאַליסטאָקער אידן איז גוט באַקאַנט אין דער גאַנצער וועלט. דאָס האָט זיך נאָך אַנגעהויבן מיט העכער צוויי הונדערט יאָר צוריק, גלייך נאָכדעם ווי אידן האָבן זיך אַנגעהויבן דאָרט באַזעצן. אָבער דער יחוס פון ביאַליסטאָקער אידן איז שטענדיק אויך געווען אויסגעשפּרייט אומעטום, וואו עס זיינען אידישע ישובים. דאָס.האָט אויך, אין אַ גאָר גרויסער מאָס, דערגרייכט אַהערצו, אין קאַלאָמבוס'עס מדינה. אַנגעהויבן האָט עס זיך מיטן קומען קיין אַמעריקע, אין יאָר 1842, פונ'ם ערשטן ביאַליסטאָקער איד, שמחה צפת. קורץ נאָכדעם זיינען אויך אַנגעקומען דאָ נאָך ביאַליסטאָקער אידן. שפּעטער, וועו עס איז נעגאַנגען דער גרויסער שטראָם אידישע אימיגראַנטן פון מזרח־אייראָפּע קיין אַמעריקע, האָבן אין דעם אויך פֿאַרנומען אַ וויכטיקן פּלאַץ ביאַליסטאָקער אידן.

די נעקומענע אידן פון ביאַליסטאָק קיין אַמעריקע, זיינען שטענדיק דאָ געווען אַן אויסנאַם פון אַנדערע. אַזוי איז דאָס אויך איצט. אין אַ גרויסער מאָס איז דאָס דערפאָר ווייל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט האַלטן זיך צוזאַמען ווי איין טרייע משפּחה, זיי זיינען ווי נעהעריק אַרגאַניזירט געזעלשאַפטלעך און זיי זיינען אויך שטענדיק אַ וויכטיקער טייל פונ'ם היגן אַלגעמיינעם אידישן פֿאָלקס־לעבן. דאָס אַלץ איז טאַקע אויך אַ המשך פון דעם גרויסן יחוס, וואָס ציט זיך פון דער אַלטער היים.

*
**

פֿאַרן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה האָבן אין ביאַליסטאָק, פּוילן, געלעבט אַרום זעכציק טויזנט אידן. די אַלגעמיינע באַפעלקערונג דאָרט איז געווען הונדערט טויזנט. דאָס מיינט, אַז פון דער אַלגעמיינער באַפעלקערונג (פּאָליאַקן, וווייסרוסן, רוסן, ליטווינער) האָבן אידן דאָרט אויסגעמאַכט זעכציק (60) פּראָצענט. אין דער ווירקלעכקייט איז דער דאָרטיקער אידישער ישוב, אין דער צאָל נישט געווען פון די גרעסטע אין אַמאָליקן צאַרישן רוסלאַנד און אין פֿאַר־מלחמה'דיקן פּוילן. געווען פיל גרעסערע ישובים. אָבער אין אידישן אינהאַלט, אין צושטייער צום לעבן און געשיכטע פון דעם מזרח־אייראָפּאישן אידישן אין ריזיקן פֿאַרנעם.

געווען דאָרט אַ בריטע נעץ פון אידישן עקאָנאָמישן לעבן, פיל אונטערנעמער און אַרבעטער אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע; אומצאָליקע אידיש־געזעלשאַפטלעכע קולטור און הילפֿס־אַרגאַניזאַציעס; מאָדערנע אידישע דערציאונגס־אינסטיטוציעס, ישיבות און תלמוד־תורה'ס; פּראָמינענטע אידישע געלערנטע, שרייבער, קולטור־טוער, קינסטלער און וויכטיקע אידישע פירער; גרויסע רבנים, גאונים, וויסנשאַפטלעכע און אַנדערע. פיל פון די פּראָמינענטע דאָרטיקע אידישע פערזענלעכקייטן האָבן שפּעטער אויך געלעבט אין פֿאַרשידענע טיילן וועלט. אויך דורך דעם, אַ דאַנק דעם צושטייער פון די דאָזיקע אומעטום, האָבן ביאַליסטאָקער אידן באַרייכערט די אידישע געשיכטע בכלל.

*
**

דער טראַגישער גורל פון די אידן אין דער צייט פון גרויזאַמען היטלעריזם, האָט אויך נישט אויסגעמיטן די אידן אין ביאַליסטאָק. די דאָרטיקע אידן זיינען געפֿוינקט, בארוועט און צום סוף געטרוגן געוואָרן צום טויט. דער סוף פון דעם ישוב אין ביאַליסטאָק, די ענדגילטיקע ליקווידאַציע פון דאָרטיקן נעטאָ, איז פֿאַרגעקומען אין די טעג פון דעם 16טן ביזן 23טן אויגוסט, 1943 (ט"ו אב, תש"נ). אין יענער צייט האָבן אידן אין ביאַליסטאָק אויך דורכגעפירט אַ הראָאישן אופֿשטאַנד אין דאָרטיקן נעטאָ, וואָס פֿאַרנעמט אַ וויכטיקן פּלאַץ אין דער געשיכטע פון אידישן ווידערשטאַנד קעגן די היטלעריסטישע מערדער. דעמאָלט, מיט 35 יאָר צורק, איז אויך אָפּגעווישט געוואָרן און פֿאַרשוואונדן דער וואונדערלעכער אידישער ישוב אין ביאַליסטאָק, וואָס איז שטענדיק געווען דער שטאָלץ פון מזרח־אייראָפּאישן אידנטום.

די אידישע ביאַליסטאָק איז אָבער בלויז פֿאַרניכטעט געוואָרן פיזיש. די אידישע ביאַליסטאָק לעבט וויטער גייסטיק. אומעטום אין דער וועלט, וואו עס לעבן אידן, טרעפט מען ביאַליסטאָקער. און אומעטום וועלן אויך אויפגעהאַלטן, אָפּגעהיט און געצויגן וויטער דער גרויסער יחוס פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק.

*
**

נאָר באַזונדערס איז דאָס דאָ, אין ניו־יאָרק, וואו די אידישע ביאַליסטאָק ציט אויף אַ גלענצנדיקן וועג וויטער דעם המשך פון דאָרט. דאָס וועלן געטאָן אין און אַרום דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פֿאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז אויף 228 איסט בראָדוועי. די הויכע צען־שטאָקיקע געביידע אויף דער אַלטער איסט סאיד דערמאָנט שטענדיק דאָ וועגן דעם אַמאָליקן פֿאַרצוויגטן אידישן לעבן, וואָס איז געווען דאָרט אין דער נענגט. דער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק איז נישט בלויז די היים פֿאַר ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק און איבער אַמעריקע, וועמענס צאָל איז פיל טויזנטער. דער „ביאַליסטאָקער צענטער" איז אויך דער וועלט־אַדרעס, און טאַקע אויך דער גרויסער צענטער און וויי אַ צווייטע היים, פֿאַר ביאַליסטאָקער אידן אומעטום.

אַהערצו אין ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי, אין ניו־יאָרק, וואו עס איז אויך די גוטע און היימישע, אידיש־פֿאָלקסטימלעכע היים פֿאַר העכער הונדערט עלטערע איינוואוינער, ציען זיך די פֿאַדים פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון אומעטום. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער וואָס די גרויסע ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין ניו־יאָרק פֿאַרנעמט אויך אַ פּראָמינענטן פּלאַץ אויבן־אָן אין היגן אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן בכלל.

*
**

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז די ביאַליסטאָקער אידן אין אַמעריקע האָבן זייערע געזעלשאַפטלעכע אקטיוויטעטן דאָ אָנגעהויבן, אויף אַן ארגאַניזירטן וועג, אין יאָר 1897. נעווען איז דאָס מיט דער גרינדונג פון „ביאַליסטאָקער ביקור חולים". די דאָזיקע אינסטיטוציע איז אין יענער צייט געשאַפן געוואָרן מיטן ציל, כדי צו העלפן די אַריבערגעקומענע אַהערצו לאַנדסלייט פון דער אַלטער היים. פון זינט דאַן זיינען דאָ, אין ניו־יאָרק און אין אַנדערע שטעט אין אַמעריקע, געשאַפן געוואָרן אויבער פערציק פֿאַרשידענע אַרגאַניזאַציעס פון ביאַליסטאָקער אידן. עם דאַרף דערביי דערמאָנט ווערן, אַז אויף דער איניציאַטיוו און מיט דער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק, איז אויך געשאַפן געוואָרן דאָס שטעטל „קרית ביאַליסטאָק" (נישט וויט פון תל־אביב), אין מדינת ישראל, וואו עס לעבן איצט עטלעכע הונדערט איינוואוינער.

*
**

די ביאַליסטאָקער אידן אין אַמעריקע, דורך זייער גרויסן צענטער אין ניו־יאָרק, האָבן שטענדיק אַרויסגעוויזן גרויס הילפֿס־גרייטקייט פֿאַר לאַנדסלייט אומעטום. נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, למשל, האָט דער „ביאַליסטאָקער רעליף־קאָמיטעט" דאָ געזאַמלט און איבערגעשיקט העכער פּינף מיליאָן דאָלאָר, צו די געליטענע לאַנדסלייט אין ביאַליסטאָק און אין זעכציק אַרומיקע שטעטלעך. אויך נאָך דער צווייטער וועלט־

מלחמה, נאָכן שרעקלעכן חורבן ביי היטלער'ן, האָט דער ביאַ־
ליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק אָנגעפירט א ברייטע הילפס־
אַרבעט. די הילף איז געשיקט געוואָרן צו דעם ביסל דאָן פאַר־
בליבענע אידן אין ביאַליסטאָק, צו גערעטעוועט לאַנדסלייט
וואָס זיינען געווען אין די „די פּי" קעמפּס, וועלכע זיינען אריינ־
געקומען קיין מדינת ישראל און אין אַנדערע ערטער. גרויסע
הילף, אויף פֿאַרשידענע געביטן, איז אויך נעגעבן געוואָרן צו
ניצול־געוואָרענע (פון די נאַצים) לאַנדסלייט, וועלכע זיינען
אריינגעקומען קיין אַמעריקע.

*
**

עס איז נישט קיין וואונדער, אז פון די אַמאָליקע פּאַרשי־
דענע אומצאָליקע און גרויסע אידישע־לאַנדסמאַנשאַפטן, דאָ
אין ניו־יאָרק און אין אַמעריקע בכלל, איז די ביאַליסטאָקער
לאַנדסמאַנשאַפט פֿאַרבליבן די טעטיקסטע. ערשטנס, איז דאָס
צוליב דער פֿאַרבינדונג, בריהערלעכקייט, טריישאַפט און אי־
בערגעגבנקייט צווישן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. צווייטנס,
אין א גרויסער מאָס איז דאָס אויך דערפֿאַר, ווייל די אריינ־
געקומענע נאָך דער צווייטער וועלט־מלחמה קיין אַמעריקע,
זיינען געוואָרן און זיינען וויכטיר אַקטיוו אין און אַרום זייער
לאַנדסמאַנשאַפט. זיי האָבן איבערגענומען און טוען וויכטער
מיט גרוים טריישאַפט די פֿארצווייגטע אַקטיוויטעטן וואָס אַמאָל
איז דאָס אָנגעפירט געוואָרן פון די פריערדיקע טרייע לאַנדסלייט.

אויב די ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע איז
אזוי דערפֿאָלגרייך, פֿאַר אייגענע ענינים און פֿאַרן אידיש־
געזעלשאַפטלעכן לעבן בכלל, איז דאָס אויך א דאַנק דעם
אייגענעם גרויסן „ביאַליסטאָקער צענטער", אויף דער איסט
סאַיד. קיינע פון אַנדערע אידישע לאַנדסמאַנשאַפטן דאָ, אפילו
גרעסערע, איז נישט געלונגען אויפצוהאַלטן אזא גרויסן גייסטיקן
פּאָרמעגן.

צווייטנס, די גרויסע ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין
ניו־יאָרק איז אויך די אינציקע פון צוויישן אלע הינע לאַנדס־
מאַנשאַפטן וואָס גיט אַרום, צוויי מאָל אין יאָר, דעם פיינעם
זשורנאַל — „ביאַליסטאָקער שטימע" — פון צענדליקער זייטן,
מיט א רייכן אינהאַלט ליען־שטאָף. מען דאַרף צוגעבן, אז
דער ביאַליסטאָקער צענטער איז אויך די אינציקיע לאַנדסמאַנ־
שאַפט דאָ וואָס פירט דורך, אויף א זעלבסטשטענדיקן אופן
און מיט א בריטן פֿארנעם אייגענע גרויסע יערלעכע טעאַטער־
אונטערנעמונגען.

די לעצטע אימפּאָזאַנטע אונטערנעמונג אונטערן נאָמען
„מזל טוב, ישראל!", איז דורכגעפירט געוואָרן זונטיק, דעם
24טן סעפּטעמבער 1978, אין דעם פֿרעכטיקן מעטראָפּאָליטאַן
אָפּערא־הויז, וואָס איז בייס נייעם לינקאָלן־צענטער אין ניו־
יאָרק. עס איז, אָגב, צום ערשטן מאָל ווי פון דער בינע פון
דער ריזיקער אָפּערע געהערט געוואָרן דאָס אידישע וואָרט,
אידיש געזאַנג און מוזיק.

*
**

די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע, דורך זייער
גרויסן צענטער אין ניו־יאָרק, זיינען אויך פֿארטראָטן און אקטיוו
אין פֿארשידענע הינע אידיש־געזעלשאַפטלעכע, קולטורעלע און
הילפס־אַרגאַניזאַציעס. זיי העלפן אויך מיט גרוים טריישאַפט
מדינת ישראל.

די אלע פֿארצווייגטע טעטיקייטן פון דעם „ביאַליסטאָקער
צענטער" אין ניו־יאָרק, פֿאַר זיך און פֿאַר כלל ישראל אין
אלגעמיין, איז אין א גרויסער מאָס אויך מעגלעך דערפֿאַר, וויל
אין דער אָנפירערשאַפט פון דער לאַנדסמאַנשאַפט זיינען טרייע,
ענרגישע טוער. זאָל, אָגב, דערמאָנט ווערן, אז אין דער הויפּט־
אָנפירערשאַפט זיינען די איבערגעגבענע טוער: סעם סאַלאַוש,
פֿרעזידענט; איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר; הערי
פיינבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר; לואיס סילווער, קולטור־פֿאַר־
זיצער און אַנדערע.

די אַמאָליקע וואונדערלעכע אידישע ביאַליסטאָק איז
פֿארשוואונדן. די פֿארצווייגטע שפֿרודעלדיקע קהילה מיט די
דאָרטיקע אידן, זיינען פֿארניכטעט געוואָרן פון די רוצח'ישע
היטלעריסטן. עם לעבט אָבער וויטער די גייסטיקע אידישע
ביאַליסטאָק, וועמענס גרויסער יחום ווערט וויטער אָפּגעהיט,
מיט טריישאַפט און איבערגעגבנקייט, פון די ביאַליסטאָקער
לאַנדסלייט.

גרויסער דערפֿאָלג פון דעם יערלעכן ביאַליסטאָקער טעאַטער־בענעפיט אין מעטראָפּאָליטאַן אָפּערא

דער גרויסער יערלעכער טעאַטער־בענעפיט פון דעם ביאַ־
ליסאָקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל,
איז דאָסמאָל אַדורך מיט א באַזונדערם אימפּאָזאַנטן דערפֿאָלג.
די גרויסע טעאַטער־פֿארשטעלונג, וואָס איז פֿארגעקומען זונטיק
דעם 24טן סעפּטעמבער 1978, האָט צוגעציונגן אַן עולם פון
איבער דריי טויזנט פערזאָן. די אונטערנעמונג, וואָס האָט
יעדעם יאָר א גרויסן דערפֿאָלג, איז דאָסמאָל פֿארגעקומען אין
פֿרעכטיקן מעטראָפּאָליטאַן אָפּערא־הויז, פון וועלט־באַרימטן
לינקאָלן צענטער. עס איז געווען א פרייד צו זען אונזערע
ביאַליסאָקער לאַנדסלייט, מיט אומצאָליקע פריינט אין א באַ־
זונדערם פייערלעכער און יום־טוב'דיקער שטימונג. אויך די
אונטערנעמונג, וואָס האָט געדויערט עטלעכע שעה, איז געווען
א פיינע און האָט ארויסגערופן באַגייסטערונג ביים עולם.

דער גרויסער קאָנצערט, וואָס איז פֿראָדוצירט און אַראַנ־
זשירט געוואָרן פון עידא מ. איינהאָרן, איז געווען ספּעציעל
לכבוד דעם 30טן יובילעאום פון מדינת ישראל. דער פֿראָגראַם
פון דער אונטערנעמונג איז טאָקע געווען אונטערן נאָמען
„מזל טוב, ישראל!". אין דעם פֿראָגראַם האָבן זיך באַטייליקט:
דער באַריטער אָפּערא־סטאַר און באַוואוסטער חזן, מישא
רייצין; די באַרימטע זינגערין און אימפּרעסאַניסטן פון בינע
און טעלעוויזיע, מערלין מייקלס; דער באַגאַבטער קאָמיקער
און אָנפירער פון דעם פֿראָגראַם, פרעדי ראָומען; די טאַלאַנ־
טירטע גרופּע זינגערס און טענצערס, „אמעריקען באַלאַליאַקא
קאָמפּאַני; און א ספּעציעלער ארקעסטער וואָס האָט אָקאָמ־
פּאַנירט די ארטיסטן און אויך געגעבן אַן אייגענעם קאָנצערט.

אלע קינסטלער זיינען זייער וואַרעם אויפגענומען געוואָרן
פון דעם גרויסן עולם, וואָס האָט באַדאַנקט די קינסטלער מיט
לאַנגדויערנדע אפּלאָדיסמענטן. פֿארן אָנהויב פון דעם צווייטן
טייל, האָבן צו דעם גרויסן פֿארזאַמלטן עולם געוואָרט: הערי
פיינבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענ־
טער, היים פאר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל; סעם סאַלאַוש,
פֿרעזידענט פון דער אינסטיטוציע; איסאַק ריבאַלאָווסקי, גע־
נעראַל־סעקרעטאַר; יהושע שעכטער, אַדמיניסטראַטאָר און הרב
שמואל א. קראָניק. אלע האָבן זיי געוואָרט וועגן דער וויכטייט
פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, וועגן די דער־
גרייכונגען און אויפטוען. מען האָט אויך באַדאַנקט דעם גרויסן
עולם פאר קומען צו דער אונטערנעמונג, ווי אויך געוופן
אלעמען צו שטיצן די ביאַליסטאָקער היים און צענטער, וואָס
איז איצט א גרויסע און פאָפולערע פאַלקס־אינסטיטוציע אין
אידישן לעבן אין ניו יאָרק. איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט, אין זיין
קורצער איינדרוקספולער רעדע, אויך באַגריסט די אָנוועזנדע
פֿארטרעטער פון פֿארשידענע אָרגאַניזאַציעס און אָנגעזעענע
פֿערזענלעכקייטן, וועלכע זיינען געקומען צום יום־טוב.

דער גרויסער עולם איז זיך נאָכדעם פונאַנדערגענאַנגן
אין א גהויבענער שטימונג, פיל מיט דאַנקבארקייט פאר די
פירער און ענערגישע טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער,
פאר דורכפירן אזעלכע פֿרעכטיקע יערלעכע אונטערנעמונגען.
עם דאַרף אָנגעוויזן ווערן, אז דאָס איז געווען צום ערשטן מאָל
וועו מען האָט געהערט פון דער בינע אין דעם ניו יאָרקער
מעטראָפּאָליטאַן־הויז, רעדן און זינגען אידיש. מען האָט אויך
מיט פרייד געהערט די „התקוה", דערבי איז די גרויסע יום־
טוב'דיקע אונטערנעמונג אויך באשיינט געוואָרן מיט דער
שטאָלצער בלוי־וויסער ישראל פאָן.

• שליסט זיך אָן אַלם מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל!

100 יאָריקער יובל פון ביאַליסטאָקער שוהל אין ניו־יאָרק

די ביאַליסטאָקער שוהל אויף ווילעט סטריט אין ניו יאָרק, וואָס איז אויפגעשטעלט געוואָרן אין 1878 דורך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט.

אין סוף פון פאַרגאַנגענעם יאָר 1978, האָט די גרויסע ביאליסטאָקער שוהל וואָס איז אויף 7 ווילעט סטריט, אויף דער אַלטער אימט סאיד אין ניו יאָרק, געפייערט דעם 100טן יובל. די פייערונגען האָבן געהאַט א גרויסן אָפּקלאַנג. אויך מיר, אין דעם גרויסן ביאליסטאָקער צענטער — צוזאַמען מיט אַלע אונזערע לאַנדסלייט און פריינט — זענען שטאַלץ פון דעם, וויל דאָס באַצייכנט א וויכטיקע היסטאָרישע דאַטע אין לעבן פון די ביאליסטאָקער אידן אין אמעריקע. אויך די דאָזיקע שוהל, וואָס האָט לעצטנס געפייערט הונדערט יאָר, איז א טייל פון דעם דערהויבענעם גייסטיקן באַגאַזש וואָס ביאליסטאָקער אידן האָבן מיט זיך אַמאָל געבראַכט אהערצו, קיין אמעריקע, און דאָס פאַרפלאַנצט מיט טריישאפט אויפן היגן באָדן.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אז שוין אין יאָר 1864 איז אין ניו יאָרק געווען די ערשטע חברה פון ביאליסטאָקער אידן, אונטערן נאָמען „ביאליסטאָקער אונטערשטיצונגס־פאַראיין". מיט עטלעכע יאָר שפּעטער, אין 1868, זיינען אויף דער איסט סאיד געווען נאָך צוויי ביאליסטאָקער חברות — די „אנשי חסד" און „עדת ישורון". מען פלעגט דאָוונען מיט מניינים מתפּללים צווישן וועלכע עס זיינען געווען סטאָליערעס, שניידערס, שוסטערס, מוליערעס און אַנדערע בעלי־מלאכות. שפּעטער, האָבן די אַלע חברות זיך פאַראייניקט אונטערן נאָמען „בית הכנסת אנשי ביאליסטאָק". אונזערע אמאליקע לאַנדסלייט, וועלכע האָבן געאַרבעט שווער אין יענער צייט צו קענען מאַכן א לעבן, האָבן אָפּגעשפּאָרט פון די אייגענע פאַרדינסטן און פון דעם באַשיידענעם לעבן. פון אָט די אָפּשפּאָרונגען און אויך א ביסל געבאָרגטע געלט, האָט מען אָפּגעקויפט א מעטאָדיסטישע קירכע און עס פאַרוואַנדעלט אין א שוהל.

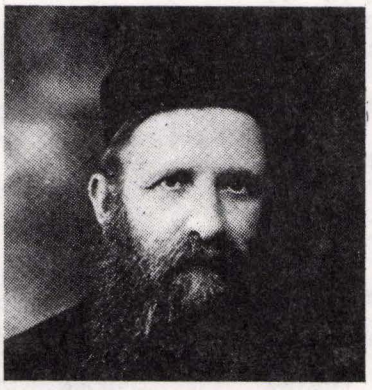
אָט דאָס איז טאַקע די ביאליסטאָקער שוהל, אויף 7 ווילעט סטריט, וואָס האָט איצט געפייערט דעם 100טן יובל. די אַלטע ביאליסטאָקער שוהל איז איינע פון די שענסטע ארטאָדאָקסישע שוהלן אין ניו יאָרק. דאָס איז אויך איינע פון די ווייניק פאַרבליבענע אמאליקע גרויסע שוהלן אויף דער איסט סאיד. דער אינעווייניקסטער איבערבוי פון דער שוהל, דער ארון־קודש, די מאַלעריייען און די הילצערנע בענק, האָבן אַן ענלעכן אויסזען ווי דאָס איז געווען אמאָל אין דער גרויסער שטאָטישער שוהל אין דער פאַר'מלחמה'דיקער ביאליסטאָק. עס דאַרף אויך דערמאָנט ווערן, אז די ביאליסטאָקער שוהל אויף ווילעט סטריט, איז מיט עטלעכע יאָר צוריק אָנערקענט און באַשטימט געוואָרן, פון דעם סטעיט און שטאָט ניו יאָרק, אלס היסטאָרישער לענדמאַרק.

צווישן די ערשטע גרינדער, פירער און טוער פון דער גרויסער שוהל, זיינען געווען די חשובע ביאליסטאָקער לאַנדסלייט לואים דעיווים, ל. צאַדיקאָוו, יוסף לין, דוד אייזיקס, ח. גיטעס, ראובן באַיאַרסקי, יוסף גאָלדבערג, ראובן מעסע, מאָקס באַרט, מאָריס סאָנשיין, סאָל פּריים און אַנדערע. דער גייסטיקער פירער פאַר א סך יאָרן פון דער שוהל איז געווען דער באַוואוסטער גאון הרב ר' יעקב איסקאָלסקי ז"ל, וועלכער איז נפטר געוואָרן אין יאָר 1931. נאָכדעם איז רב פון דער שוהל געווען זיין זון, הרב ר' מיכאל שמעון איסקאָלסקי ז"ל, וועלכער איז נפטר געוואָרן אין יאָר 1959.

ביי דער איצטיקער היסטאָרישער געלעגנהייט דאַרף דערמאָנט ווערן, אז די מערסטע פירער און טוער פון דער אַלטער ביאליסטאָקער שוהל פון אמאָל, זיינען שפּעטער אויך געווען די גרינדער, פירער און אקטיוע טוער פון אונזער גרויסן ביאליסטאָקער צענטער, וואָס איז ניט ווייט פון דער שוהל, אויף 228 איסט בראָדוועי. פון אָנהויב, איז דער ביאליסטאָקער

הרב מיכאל שמעון איסקאָלסקי ז"ל, ביאַליסטאָקער רב פון 1931 ביז 1959.

הרב יעקב איסקאָלסקי ז"ל, ביאַליסטאָקער רב פון 1918 ביז 1931.

סאָל פּריים, געווען פרעזידענט פון דער ביאַליסטאָקער שוהל.

לואיס דייזויס, טרעזשורער פון ביאַליסטאָקער שוהל.

מאַקס באַרט, געוועזענער פּרעזידענט פון דער ביאַליסטאָקער שוהל.

צענטער געווען אין א קעלער־שטוב, אויף 246 איסט בראָדוועי. שפּעטער, אין יאָר 1921, איז דער „ביאליסטאקער צענטער" איבערגעטראָגן געוואָרן אין דעם איינגענעם גרויסן בנין אויף 228 איסט בראָדוועי. דאָ איז אויך די פּאָפולערע און באַוואוסטע ביאליסטאקער היים און שפּיטאל פאר עלטערע מענטשן. אין אונזער גוט באַוואוסטן צענטער ווערן אויך אָנגעפּירט פאַר־צווייגטע געזעלשאפטלעכע־קולטורעלע אקטיוויטעטן, פאר די אייגענע לאָנדסלייט ווי אויך פאר אידישע אינטערעסן בכלל. אונזער צענטער אויף דער איסט סאיד, איז אויך א וועלט־אַדרעס פאר ביאליסטאקער אידן און פרייַנט אומעטום אין דער וועלט.

ווי געוואָגט פון אָנהויב, האָבן די פייערונגען פון 100טן יובל פון דער ביאליסטאקער שוהל, געהאט א גרויסן אָפּקלאַנג. אין דעם האָבן זיך אויך באַטיליקט באַוואוסטע רבנים, פאַר־טרעטער פון דער סטעיט און שטאָט־רעגירונגען און פּראָמינענטע פערזענלעכקייטן. אונז וואונדערט דעריבער זייער פאַרוואָס די פירערשאפט פון דער ביאליסטאקער שוהל האט נישט געהאלטן פאר נויטיק אויך אפּיציעל איינצולאָדן אונז, די פירערשאפט פון דעם גרויסן ביאליסטאקער צענטער אויף 228 איסט בראָד־וועי, וואָס איז אין שכנות פון דער ביאליסטאקער שוהל. עס איז קיין ספק נישט, אז אויך אונזער אנטיל אין די פייערונגען, וואָלט צוגעגעבן פיל אָנזען און פרעסטיזש דעם דאָזיקן גרויסן יובל־יום טוב.

צווישן די הונדערטער מיטגלידער און מתפּללים פון דער אלטער שוהל, זיינען שוין איצט פאַרבליבן וויניק ביאליסטאקער אידן, אפשר טאקע בלויז נעציילטע. דאָך אבער איז דער גייסט פון דער שוהל וויטער א פאלקסטימלעכער, ענלעך צו דעם וויי דאָס איז געווען ביי די אמאליקע נעקומענע אהערצו ביאליס־טאקער לאַנדסלייט, וועלכע האָבן די שוהל געבויט מיט טרייי־שאפט און איבערגעגעבנקייט. די ביאליסטאקער שוהל וואָס האט איצט נעפייערט 100 יאָר עקזיסטענץ, איז אויך א טייל פון דעם גרויסן ביאליסטאקער יחוס, וואָס ציט זיך מיט דער־הויבנקייט און פּראכט פון דער אמאליקער אומפּארגעסלעכער גייסטיק־רייכער אידישער ביאליסטאק, וואָס איז אויף א גרוי־זאמען אופן אומגעבראכט געוואָרן פון די היטלעריסטישע רוצחים. אויך דאָס, די גרויסע שוהל, איז א טייל פון די פּאַרשידענע אומצאָליקע וויכטיקע אינסטיטוציעס, וואָס אמא־ליקע געקומענע אימיגראַנטן פון ביאליסטאק האָבן געשאפן דא, אין ניו יאָרק, און איבער אמעריקע בכלל.

• **שלימט זיך אָן אַלם מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל !**

אַ נייע ביאָגראַפיע וועגן דר. זאַמענהאָף*

מיט א קורצער צייט צוריק איז דערשינען א נייע ביאָ־גראַפיע וועגן דעם באַרימטן ביאליסטאָקער געלערנטן דר. אליעזר זאַמענהאָף, וועלכער האָט געשאפן די אינטערנאַציאָנאַלע שפּראַך עספּעראַנטא. דאָס בוך, וואָס איז אין עספּעראַנטא, איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אין יאפאן. דאָס בוך וועלט אָבער פאַר־שפּרייט און געלייענט אויך אין אַנדערע לענדער.

דער מחבר פון בוך איז נ.צ. (נפתלי צבי) מיימאָן, וועלכער וואוינט אין סאן פראַנציסקא, קאַליפאָרניע. דאָס איז, פאַרשטייט זיך, נישט די ערשטע ביאָגראַפיע וועגן דר. זאַמען־האָף, וועמענס געשאפענער עספּעראַנטא־שפּראַך עס באַנוצן מענטשן אין פאַרשידענע לענדער. די אויבנדערמאָנטע נייע ביאָגראַפיע איז אָבער אַן אויסנאַם. אין דעם בוך, וואָס איז אייגנטלעך א באַנד פון פאַרשידענע ביאָגראַפיע־זאַמלונגען, ווערן אַרויסגעבראכט די אידישע מאַמענטן אין זאַמענהאָף'ס לעבן, אויך אין פאַרבינדונג מיט זיין שאפן פון דער עספּעראַנטא שפּראַך.

אין דעם בוך ווערן אַרויסגעבראכט גאָר נייע פאקטן און איינצעלהייטן וועגן זאַמענהאָף'ס לעבן וואָס איז פאַרבונדן מיט זיין אידישן אָפּשטאַם, זיינע אקטיוויטעטן אין פאַרבינדונג מיט אידן און אידישקייט, און פאַרשטייט זיך, אויך וועגן זיין אָפּשטאַם און משפּחה־פאַרבינדונג אין דער אמאליקער ביא־ליסטאק. דער מחבר פון דעם נייעם בוך, נ.צ. מיימאָן, האָט אין פאַרלויף פון יאָרן געפאָרשט, געזוכט און געלייענט אין צייטונגען, ביכער, זשורנאַלן, ספּרים און דאָקומענטן. ער האָט דאָס אַלץ געטוי געפאָרשט פאַר זיין וויכטיקן בוך. דער מחבר זאָגט: „אין דעם בוך ווערן באַהאַנדלט ענינים וועגן וועלכע

דר. אליעזר זאַמענהאָף

מען האָט ביז איצט נישט א סך געוואוסט, נישט טיף געפאָרשט. און וואָס מען האָט יא געוואוסט און פאַרשריבן, איז געווען אויפן שפּיץ פינגער".

דאָס בוך איז איינגעטיילט אין פינף אָפּטיילונגען: דער הינטערגרונט, די צייט פון זאַמענהאָף'ס קינדהייט, די צייט אלס סטודענט, דער עספּעראַנטישער פעריאָד און נאָך זיין טויט. אין יעדער אָפּטיילונג, זיינען דא באַזונדערע פרטים. דאָס בוך הויבט זיך אָן מיט אן אַריינפיר פונ'ס פרעזידענט פון דער עספּעראַנטא־אקאַדעמיע, וואָס איז די הויפּט־אינסטאַנץ פאַר דער שפּראַך.

אין דעם בוך זיינען אויך דא וויכטיקע איינצעלהייטן וועגן דער אמאליקער אידישער ביאליסטאק, וועגן זאַמענהאָף'ס פאטער און זיין משפּחה. עס ווערט אויך דערציילט וועגן זאַמע־האָף'ס נאָענטקייט מיט אידיש און העברעאיש, וואָס ער האָט באַנוצט. עס ווערט אין דעם בוך אויך אַרויסגעבראכט וועגן דער פאַרבינדונג פון אידן מיט עספּעראַנטא.

---

* *La Kasita Vivo de Zamenhof*, Originalaj Studoj de N. Z. Maimon.

דער 85 יאָריקער ישראל מינעס, וואָס איז ביאַליסטאָקער „אַמבאַסאַדאָר" אין שיקאַגאָ

אונזער ליבער און טרייער לאַנדסמאַן ישראל מינעס, וועלכער וואוינט אין שיקאַגאָ און ער ווערט מיט רעכט באַצייכנט אלס דאָרטיקער ביאַליסטאָקער „אַמבאַסאַדאָר", האָט מיט א קורצער צייט צוריק געפייערט זיין 85טן געבורטסטאָג. די שמחה איז געפֿראָווען געוואָרן מיט פרייד און אויף א היימישן שטייגער, ווי דאָס פאַסט פאַר אזא ליבלעכן מענטש. אויך מיר, פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק, פאַראייניקן זיך מיט אונזערע בעסטע וואונטשן צום ליבהאַרציקן ישראל מינעס פאַר געזונט, גליק און נחת אין זיין וויטערדיקן לעבן און מיט זיין משפּחה.

פרייַנט ישראל מינעס, איז א זעלטענע פֿערזענלעכקייט אין דער גרויסער משפּחה פון די ביאַליסטאָקער, פון דעם אמאָליקן דור פון אונזער אלטער היים. ער איז געבוירן געוואָרן דעם 18טן נאָוועמבער 1893, זיין פאָטערס נאָמען איז געווען אלטער און די מוטער האָט מען גערופן „חיה די ווילנערקע". די משפּחה האָט אין אמאָליקן ביאַליסטאָק געוואוינט און געהאַט זייער בעקערייַ אויף מענקעם גאַסל, וואָס איז געווען לעבן די שוסטערס בית מדרש.

ישראל מינעס האָט געאַרבעט אין דער בעקערייַ פון זיינע עלטערן, וואָס האָבן געהאַט א געוועלב אויף סוראַזער גאַס און נאָך א קראָם אַנטקעגנאיבער דעם שטאָט־זייגער לעבן אָשר טאָפּאָלסקי, וואָס האָט געהאַנדלט מיט גלאָזוואַרג. עס דערפֿרעמדעט ווערן, אז די בעקערייַ פון ישראל מינעס עלטערן, איז געווען אייגע פון די בעסטע בעקערייַען אין אמאָליקן ביאַליסטאָק. זיי זיינען אויך געווען ספּעציעל באַוואוסט פון די גוטע אייער־קיכלעך וואָס זיי פלעגן אויסבאַקן, און דאָס אליין פונאַנדערטראָגן אין גרויסע שטרויענע קוישן.

ישראל מינעס איז געקומען קיין אמעריקע אין נאָוועמבער 1919. זיין ערשטע פרוי'ס נאָמען איז געווען קיילע נאָלדע ע"ה. די נעמען פון זיינע קינדער זיינען: יודל, וואָס ווערט איצט 62 יאָר און ביטרים, 58 יאָר. ביידע זיינען געבוירן געוואָרן אין ביאַליסטאָק. זיין אינגערע 48 יאָריקע טאָכטער, רות, איז געבוירן אין שיקאַגאָ. די עלטערע טאָכטער הייסט פון מאַן פיינסטיין און די אינגערע מיידזשעס. זיי האָבן גראָטענע קינדער פון וועמען מען האָט נחת.

ישראל מינעס איז פאַר פיל יאָרן געווען אייגער פון די פירער און זייער טעטיק אין דעם ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב, אין שיקאַגאָ, ווי אויך ביי די לעידיס אָקזילערי, צוזאַמען מיט מרם. צוקערמאַן. פרייַנט מינעס, כאָטש ער וואוינט אין שיקאַגאָ, איז ער אָבער שטענדיק זייער טעטיק און אזוי אויך וויייטער, פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים אין ניו יאָרק. פאַר פילע יאָרן שאָפט ער גרעסערע סומעס ביי די לאַנדסלייט און זיינע פרייַנט אין שיקאַגאָ, ספּעציעל פאַר די ימים־טובים, צו העלפן אין די אָקטיוויטעטן פון אונזער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק. מיר דאָ, אין ניו יאָרק, וויסן דאָס שטענדיק ווי געהעריק אָפּצושאַצן און דערפאַר האָבן מיר מיט ליבשאפט געקרוינט אונזער באַליבטן לאַנדסמאַן אלס „ביאַליסטאָקער אמבאַסאַדאָר", אין שיקאַגאָ.

אָט די טראַדיציע, פון שאָפן פאַנדן פאַר די טעטיקייטן פון דעם גרויסן צענטער אין ניו יאָרק, היט פרייַנט מינעס אָפּ ווי א הייליקע זאַך. ער האַלט דאָס ווי א מין פיינעם המשך פון דער אמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק, וואו דאָס לעבן ביי דאָרטיקע אידן איז שטענדיק געווען באַגלייט מיט טאָן גוטסקייט איינער פאַרן אַנדערן און העלפן נויטבאַדערפטיקע. קיינער פון די לאַנדסלייט און פרייַנט אין שיקאַגאָ, זאָגט אויך נישט אָפּ דעם טייערן ישראל מינעס אין זיין הייליקער אַרבעט ביים זאַמלען נויטיקע פאָנדן. און כאָטש דאָס קומט אים שוין נישט

ישראל מינעס

אָן לייכט ביי זיין הויכן עלטער, טוט ער אָבער דאָס אלץ מיט טרייישאפט און גרויס איבערגעבנקייט.

פרייַנט ישראל מינעס דערציילט, אז ער איז געווען אין דער משפּחה צווישן זיבן קינדער. ער איז געווען דער עלטסטער, און זיין ברודער שלום ע"ה, וועלכער איז געשטאָרבן אין ניו יאָרק, איז געווען דער אינגסטער. עס דערפֿרעמדעט וועלט, אז אויך שלום מינעס איז געווען אָן אקטיוור טוער און גוטער ביישטייערער פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

אונזער ליבער לאַנדסמאַן ישראל מינעס, וועלכער איז געבליבן אייגער פון זיבן קינדער אין זיין משפּחה, דערמאָנט שטענדיק מיט ליבע און בענקשאפט זייַנע טייערע עלטערן און די אַנדערע ברידער און שוועסטער. ער רעדט אויך מיט בענקשאפט וועגן זיין אמאָליקער היים אין דער פארשוואונדענער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן ביי די נאַצישע רוצחים. ער איז גליקלעך און צופרידן, זאָגט פרייַנט ישראל מינעס, פון דעם נחת און פרייד וואָס ער האָט פון זיינע קינדער, אייניקלעך און אור־אייניקלעך.

די פירער, באַאמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים אין ניו יאָרק, שיקן דורך דעם וועג איבער די בעסטע וואונטשן צו אונזער ליבן און חשובן לאַנדסמאַן ישראל מינעס מיט זיין צווייטער פרוי ראָוז, וועלכער לעבט א צופרידענעם און שיינעם לעבן, פאַר געזונט און גליק צוזאַמען מיט זיין טייערער משפּחה. מיר זיינען שטענדיק צופרידן צו הערן פון אונזער טרייַען „ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן" אין שיקאַגאָ, אזוי נאָך אויף לאַנגע יאָרן.

אויסבעסערונג

אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" פון סעפּט. 1978, אין דעם אַרטיקל פון ידידיה האמבורג וועגן דער היסטאָרישער באַדייטונג פון דעם זשורנאַל, איז על פּי טעות געווען געדרוקט אז דער עקזעקוטיוו־סעקרעטאַר פון גרינדונגס־קאָמיטעט פאַר קרית ביאַליסטאָק איז געווען אברהם סאָקאָל. עס האָט געדאַרפט זיין, אז דער סעקרעטאַר איז געווען ידידיה האמבורג.

איינדרוקספולע פייערונג פאַר לואיס סילווער פון דער אַרבעטער־רינג ישראל־באָנד דיוויזיע

זונטיק, דעם 5טן נאָוועמבער 1978, איז אין דער אַרבעטער רינג הויז פאַר עלטערע מיטגלידער, אויף 3155 גרעיס עוועניו, בראָנקס, פאַרגעקומען אַן איינדרוקספולע פייערונג פון דער אַרבעטער רינג דיוויזיע פאַר ישראל באָנדס. דער ערן־גאַסט ביי דער פייערונג, וועמען עס איז צוגעטיילט געווארן פאַרדינטער כבוד און אָנערקענונג, איז געווען אונדזער חשובער און באַליבטער לאָנדסמאַן לואיס סילווער, קולטור־טשערמאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַנשאַפט. דער כבוד פאַר פריינד סילווער, וועלכער איז עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער אַרבעטער רינג הויז, איז אים צוגעטיילט געווארן פאַר זיינע גרויסע פאַרדינסטן פאַר דער אינסטיטוציע מיט וועלכער ער פירט אָן, פאַר זיינע אויפטוען אין אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן און פאַרן ארבעטער רינג און פאַר זיין הילפס־ארבעט פאַר מדינת ישראל.

אין דער פייערונג האָבן זיך באַטייליקט עטלעכע הונדערט פֿרעזאָן, צווישן זיי די פירער און אַקטיוויסט טויר פון ארבעטער רינג, פון די טהעיד־יוניאָנס, פון דעם אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן און פֿרעזענלעכע פריינט פון לואיס סילווער. ביי דער

ביי דעם באַנד־דראַיוו דינער לכבוד לואיס סילווער זיצן: סאלי דעלסאָן, דירעקטאָר פון לאָנדסמאַנשאַפטן אַפטיילונג פון ישראל באָנדס, מאלי ריבאַלאָוסקי, גערטרוד פיינבערג. עס שטייען: איסאַק ריבאַלאָוסקי, לואיס סילווער, הערי פיינבערג. עס פעלן אויפן בילד העראַלד און לאָרנאַ טאלין.

פייערונג, וואָס איז פאַרגעקומען ביי א היימישן פיינעם מאָל־צייט, זיינען פאַרקויפט געווארן ישראל־באָנדס פאַר א האַלבן מיליאָן דאָלאַר. ביים גרויסן יום־טוב איז געווען אָנווועזנד א ספּעציעלע דעלעגאַציע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, הויפּט־זעקרעטאַר; הערי פיינבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר; און העראַלד טאלין, קאָנטראָלער, מיט זייערע פרויען.

די פייערונג איז געווען געווארן פון דוד ברעסלאָו, פאָרזיצער פון דער ארבעטער־רינג באָנד־דיוויזיע. דער טאָוסט־מייסטער פון דעם יום־טובדיקן צוזאַמענקונפט איז געווען ווי־ליאם סטוירן, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ארבעטער־רינג. מיט איינדרוקספולע באַגריסונגען און ווארעמע אָפּשאַצונגען וועגן לואיס סילווער, זיינען ארויסגעטראָטן די באַקאַנטע ארבעטער־פירער: ווילבור דאַניעלס, עקזעקוטיוו וויים־פּרעזידענט פון דער אינטערנעשאַנאל לעידיס גאַרמענט וואָרקערס יוניאָן; הושע שענקמאַן, סעקרעטאַר־טרעזשורער פון דער אַמאַלגאַמייטעד קלאָדהינג און טעקסטיל ארבעטער יוניאָן; און פרענק בראָון, ארגאַניזאַציע־דירעקטאָר פון דיסטריקט 65. מיט א וויכטיקער רעדע איז ארויסגעטראָטן דער ישראל־פאַרטרעטער, אורי לובראני. אויך די צווייי קאָנגרעסלייט פון דער בראָנקס, מאַריאָ ביאַגשי און פיטער פייזער, האָבן געלויבט סילווער'ן. אַלע רעדנער האָבן אויך אויסגעדריקט אָנערקענונג צום אר־בעטער רינג פאַר אויפבויען און אויפהאַלטן אזא וויכטיקע אינסטיטוציע ווי די ארבעטער רינג הויז, ווהו עס לעבן העכער פינף הונדערט עלטערע מיטגלידער פון דער גרויסער ארגאַניזאַציע. דער לעצטער רעדנער ביי דער פייערונג איז געווען וויליאם שוואַרץ, דער געוועזענער פּרעזידענט פון דער ארבעטער רינג הויז און שפּיטאָל פאַר עלטערע מיטגלידער. ער האָט אויך צוגעטיילט סילווער'ן א פּרעכטיקן אויסצייכענונג־פּלאַק, אין נאָמען פון דער ישראל באָנד־ארגאַניזאַציע.

צום סוף האָט א קורצע ריהענדע רעדע געהאַלטן לואיס סילווער. ער האָט באַדאַנקט פאַר דעם כבוד וואָס וואַרט אים צוגעטיילט ווי אויך געדאַנקט, וועגן דער לאַנג פון אידישן פאָלק אין דער איצטיקער צייט און די נויטיקייט צו העלפן מדינת ישראל אין אירע געפאַרן. פריינט סילווער האָט צוגעזאָגט וווייטער צו העלפן ישראל מיט אַלעם נויטיקן, וווייטער אויך אָנצוגיין מיט זיין וויכטיקער געזעלשאַפטלעכער ארבעט און פאַר דער וויכטיקער אינסטיטוציע מיט וועלכער ער פירט אָן. די פייערונג איז געפּענט געווארן מיט געזאַנג פון דעם כאָר פון די איינוואוינער אין דער ארבעטער רינג הויז און שפּיטאָל פאַר עלטערע מיטגלידער.

חשובע לאָנדסלייט פון דרום־אַפריקע אויפגענומען אין מדינת ישראל

מיט א קורצער צייט צוריק זענען געווען אויף א באזוך אין מדינת ישראל די חשובע ביאַליסטאָקער לאָנדסלייט פון קעיפּטאון (דרום־אַפריקע), אפּרים קלאָק מיט זיין פרוי מרים. פריינט קלאָק, וועלכער איז א באַקאַנטער אַדוואָקאַט, איז גוט באַקאַנט אין דעם אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן אין דרום־אפריקע.

די אָנפירערשאַפט פון דער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַנשאַפט אין תל־אביב האָט איינגעאָרדנט א פיינע אויפנאַמע לכבוד אפּרים קלאָק מיט זיין פרוי, ווי אויך פאַר אייזיק מעלענדער פון ניו יאָרק, וועלכער איז אויך געווען צו־גאַסט אין ישראל. די אויפנאַמע איז פאַרגעקומען אין דער גימנאַזיע תיכון ד' וואָס האָט אַדאַפּטירט די שטאָט ביאַליסטאָק.

מיט דער פייערונג האָט אָנגעפירט צבי קלעמענטינאָווסקי, פאָרזיצער פון דער ביאַליסטאָקער לאָנדסמאַנשאַפט אין תל־אביב. עס האָבן באַגריסט זלמן ירושלמי, קאָפּעל לב, דן לעווין, שלמה גאַרבער און אָנדערע. אין וואַרעמע ווערטער איז ארומ־גערעדט געווארן פראָגן פון געמיינזאַמען אינטערעס פאַר ביא־ליסטאָקער. עס איז אויך ארויסגעבראַכט געווארן וועגן דער משפּחה קלאָק אין דער אַמאַליקער ביאַליסטאָק. פריינט קלאָק האָט פאַרלאָזט ביאַליסטאָק מיט א האַלבן יאָרהונדערט צוריק.

צום סוף האָט אין וואַרעמע ווערטער פריינט קלאָק באַ־דאַנקט פאַר דער היימישער אויפנאַמע, און ער האָט דערביי אויפגעלעבט זכרונות פונעם אַמאַליקן לעבן אין ביאַליסטאָק, ווי אויך דערציילט וועגן אידישן לעבן איצט אין דרום־אַפריקע. עס האָט אויך געריידט מיט וואַרעמקייט פריינט אייזיק מעלענ־דער. דערביי איז ארויסגעבראַכט געווארן די וויכטיקייט פון צוגרייטן ארויסצוגעבן דעם „ספר ביאַליסטאָק". דער איינדרוקס־פולער צוזאַמענקונפט איז געשלאָסן געווארן מיט געזאַנג פון דער „התקוה".

פון א. שייקעוויטש, ישראל

ביאַליסטאָקער פּערזענלעכקייטן אין מדינת ישראל

פון אליעזר סוכאוואלסקי, תל־אביב

מיט דעם דאָזיקן ארטיקל הויבן מיר אָן צו דרוקן א סעריע באשרייבונגען וועגן ביאליסטאָקער פּערזענלעכקייטן אין דער אידישער מדינה, וועלכע זיינען געווען פֿראָמינענט אין אונזער אלטער היים און זיינען אויך איצט אין מדינת ישראל. די דאָזיקע סעריע ארטיקלען, וואָס וועט דער־שיינען אין דער „ביאליסטאָקער שטימע", איז געשריבן פון אונזער חשובן לאָנדסמאַן, דער באַוואוסטער גע־לערנטער אליעזר סוכאוואלסקי, וועלכער איז א גראָדו־אירטער פון דער העברעאישער גימנאזיע אין ביאליסטאָק. מיר זיינען צופרידן צו דרוקן די דאָזיקע אינטערעסאַנטע באשרייבונגען, געשריבן פון דער פֿעַן פון פריינט סוכא־וואלסקי, וועלכער איז אַליין אויך איינער פון צוויש־ן די פֿראָמינענטע ביאליסטאָקער פּערזענלעכקייטן אין ישראל.

— די רעדאַקציע

אריה (לייב) פּאיאַנס

אריה (לייב) פּאיאַנס, דער זון פון בארימטן ביאליסטאָקער הויפּט־רב דוד פּאיאַנס ז"ל, אַן אייניקל פון ר' חיים הערץ ז"ל און אַן אוראייניקל פון לעגענדארן ר' ליפּאלע ז"ל ציט זיין יחוס ביז רש"י.

אריה (לייב) פּאיאַנס איז געווען באַוואוסט אין ביאליסטאָק אלס לערער, שרייבער, פּאָעט, איבערזעצער פון דיכטונג (טשער־ניכאווסקי, ביאליק, שניאור און אַנדערע), זשורנאליסט, רע־דאקטאָר, רעזישיסאָר און רעדנער. אין דער אידישער וועלט איז א. ל. פּאיאַנס באַרימט אלס בר־סמכא אין אלע צווייגן פון יהדות. א סך פון אונזערע גייסטיקע גדולים וועגן זיך צו אים ווי צו א פוסק אחרון.

א. ל. פּאיאַנס איז געווען א מיטגליד פון „ועד הלשון" מיט פּראָפּ. טאַרטשינער און פּראָפּ. יוסף קלויזנער אין דער שפּיץ. נאָך דער אַנטשטייאונג פון ישראל, וועו עס איז געווארן גע־גרינדעט די אקאדעמיע פאר דער העברעאישער שפּראַך, איז א. ל. פּאיאַנס געווארן אָנגענומען אלס מיטגליד אין דער אקא־דעמיע. פאר א באדייטנדיקן טייל פון די נייע ווערטער און טערמינען, וואָס באַרייכערן כסדר די העברעאישע שפּראַך, האָבן מיר צו פארדאַנקען אונזער א. ל. פּאיאַנס'ן.

גלייך נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, האָבן א גרופּע פון „צעירי ציון", מיט ירוחם לעווינען, ש. ראַוויד־אַוויטשן, י. ראַ־ויטשן, מ. מאַגידן און א. ל. פּאיאַנסן געגרינדעט אין ביאליס־טאָק, אין 1918, די ערשטע העברעאישע פּאָלק־שולע. א יאָר שפּעטער, איז געעפנט געווארן די צווייטע העברעאישע פּאָלק־שולע, וואָס איז אין זעלבן יאָר פאַרוואַנדלט געווארן דורך י. ראַוויטשן און מ. מאַגידן אין דער „גנעסין־שולע". אט די שולע האָט זיך פארמאָסטן צו שאַפן א סינטעז צווישן אידיש און העברעאיש און האָט עקזיסטירט ביז 1920.

זינט 1918 איז א. ל. פּאיאַנס געווען לערער אין דער ערשטער העברעאישער פּאָלק־שולע, אין „תחכמוני גבוה" (א מאָדערנע ישיבה מיט לימודים פון א גימנאזיע), אין „גנעסין־שולע" און זינט 1924 אין דער העברעאישער גימנאזיע. ער איז אויך געווען מיטגרינדער פון „החלוץ" אין ביאליסטאָק, און אין 1919 האָט ער אויך געגרינדעט, צוזאמען מיט הערמאַן פּראַנקן, דעם „זשיטלאָווסקי־קלוב", וואו ער האָט געהאַלטן לעק־ציעס וועגן דער אידישער קולטור־געשיכטע.

אין יאָר 1921 איז פריינט פּאיאַנס עולה געווען קיין ארץ־ישראל, וואו ער האָט דריי יאָר געארבעט אלס חלוץ און לערער אין ארבעטער־מחנות, שולן און א געוויסע צייט אויך געווען לערער אין לערער־סעמינאר אין ירושלים. אין דער צייט האָט ער פּאַרעפּנטלעכט ארטיקלען אין דער ארץ־ישראלדיקער פּרעסע. אין 1924 איז ער געקומען צוריק קיין ביאליסטאָק, וואו ער איז אייניגעלאָדן געווארן אלס לערער אין דער העברעאישער גימנאזיע.

אין „דאָס נייע לעבן" און אין „אונזער לעבן" פּלעגט א. ל. פּאיאַנס פּאַרעפּנטלעכן ארטיקלען, פעליעטאָנען און לידער, ס'רוב איבערזעצטע פון העברעאישע קלאַסיקער. ער האָט אויך א געווויסע צייט רעדאַגירט דעם ציוניסטישן אָרגאַן „אונזער וועג", וואו ער האָט פּאַרעפּנטלעכט ארטיקלען אונטער די פּסעוו־דאָנימען: אלף, א. אלפּסי, ל. אריאלי, פלאי, יהושפט. ער האָט אויך מיטגעארבעט אין דעם העברעאישן „בדרך" און אין אנדערע צייטונגען.

אין 1928 האָט א. ל. פּאיאַנס געגרינדעט די העברעאישע דראַמאַטישע סטודיע „אַמינון", וואו ער האָט רעזשיסירט פינף אויפּפירונגען. ער האָט אויך אינסצעניזירט און דורכגעפירט אין דער העברעאישער גימנאזיע — „מסדה", צום ערשטן מאל אין פּוילן. זינט 1934 לעבט פריינט פּאיאַנס אין ישראל. ס'איז מערקווירדיק וויי ער געדענקט נענוי יעדן איינעם פון דער גרוי־סער צאָל פון זיינע אמאליקע תלמידים. דאָס וווייזט די שטאַרקע צוגעבונדנקייט, אחוץ, פּאַרשטייט זיך, זיין פּענאַמענאַלן זכרון. זיינע תלמידים האָבן שטענדיק מיט גרויס ליבע און דרך־ארץ זיך באַצויגן צו דעם נאָבעלן, שלאָנסקי, וואַרעמען, באַשיידענעם און אזוי צוגעלאָזענעם מזג טוב, דעם טייערן לערער לייבעלע פּאיאַנס. אזוי האָבן זיינע תלמידים אים שטענדיק גערופּן, און אזוי איז ער פאַרבליבן ביז היינטיקס טאָג.

דוד רכבי (ראַקאָוויצקי)

דוד ראַקאָוויצקי, געבוירן אין סלאָנים, האָט געלערנט אין חדרים און גראָדואירט פון רעאַל־גימנאזיע מיט אַן אויסצייי־כענונג. ער האָט אויך שטודירט אין מאָסקווער פּאליטעכניקום, און אין 1927 געענדיקט דעם ווילנער אוניווערסיטעט מיט צוויי דיפּלאָמען: גימנאזיע־לערער פון פיזיק און כעמיע און פון מאטעמאטיק.

אין די יאָרן 1923־1916 איז ראַקאָוויצקי געווען מיטגרינ־דער און לערער פון א גימנאזיע אין סלאָנים, מיטגרינדער פון דער ערשטער העברעאישער פּאָלק־שולע, וויי אויך פון דער סאַני־טאַרער אינסטיטוציע דער „רויטער מגן דוד". ער איז אויך געווען פּרעס אין דער סלאָנימער קהלה, ראַטמאַן אין שטאָט־ראָט און מיטגליד אין קרייז־סיים.

אין 1923 איז ראַקאָוויצקי אריבער קיין ביאליסטאָק אלס לערער אין דער העברעאישער גימנאזיע אויף מאטעמאטיק, פיזיק און כעמיע. גלייכצייטיק האָט ער אין די יאָרן 1925, 1929 און 1930, אָנגעפירט מיט דערגענצונג־קורסן פאר לע־רערס ביים „תרבות" אין ווארשע. דערצו איז ער אויך געווען דער מורשה פון קרן־קיימת אין ביאליסטאָק, און פאַרזיצער פון „פּרייַנט פון העברעאישן אוניווערסיטעט". אין 1933 איז ער געווארן דירעקטאָר פון דער העברעאישער גימנאזיע, ביז ס'איז געקומען די סאָוועטישע אקופּאציע פון ביאליסטאָק, לויטן דייטש־רוסישן אָפּמאַך. אים האָט זיך איינגענעבן צו אָנטלויפן קיין ווילנע און זיך דערשלאָגן קיין ארץ־ישראל.

צוערשט איז ער דאָ געווען לערער אין א פּאָלק־שולע, אין דער קאָלאָניע זכרון יעקב. שפּעטער איז רכבי (ראַזנבוים), אויך א גע־ווועזענער דירעקטאָר פון דער העברעאישער גימנאזיע אין ביא־ליסטאָק, צו גרינדן אין תל־אביב די ערשטע שטאָטישע גימ־נאזיע אין נאָנצן לאַנד. ראַקאָוויצקי איז געווען דירעקטאָר פון דער גימנאזיע ביזן אריבערגיין אויף פענסיע.

אזוי איז ער געגאַנגען זיין גראַדליניקן וועג: סלאָנים־ביאליסטאָק־ישראל. דערביי האָט ער כסדר און שטענדיק געפירט א פאַרצווייגטע טעטיקייט בלב ונפש. ער האָט שטענדיק גע־פונען צייט, כדי זיך אפצוגעבן מיט אלע איינצלהייטן.

אלס לערער, האָט ראַקאָוויצקי אויך א סך געפּאַדערט פון זיינע תלמידים. דערפאר טאקע איז דער הויכער ניוואָ פון מאטעמאטיק, פיזיק און כעמיע אין דער העברעאישער גימנאזיע אין ביאליסטאָק, געווען א שם דבר אין די אוניווערסיטעטן.

זכרונות פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק

פון מאיר באַראַק (ברק) וואָלעי סטרים, נ. י.

פון דעם ישיבה־לעבן

ווי געווײנלעך פֿאָרן אידן יעדן זומער, אין וואָקאַציע־צײַט קיין ישׂראל, אָדער אין אַנדערע פֿאַרשידענע איירפֿאָפּאישע לענדער. פֿאַריקן זומער, האָט ראַבאי אָשר קירשבלום באַזוכט פּוילן, און אַראָפּגעפֿאָרן אין זײַן געבורטס־שטאָט ביאַליסטאָק. צווישן אַנדערע־עס, באַשרײַבט ער אין א רירענדן איכה־טאָן דעם טרויעריקן חורבן פון דער צווײטער וועלט־מלחמה וואָס פון די זעכציק טויזנט אידן איז דאָרטן אינגאַנצן געבליבן נײַן (9) אידן. ער האָט ספּעציעל דעמאָנסטרירט אין די גאַסן אין א יאַרמולקע אויף זײַן קאָפּ, בכדי אפֿשר וועט זיך אָפֿרופן א איד. אָבער לײַדער, דער נס איז נישט געשען. אַוודאי טוט וויי דאָס הארץ הערענדיק אַזעלכע טראַגישע באַריכטן.

דער געוועזענער־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, ה' איסאַק ריבאַלאָווסקי, איז שוין געווען מער בר־מזל. ער האָט אָנגעטראָפֿן א פֿאָר אידן, און ער רעכענט אויס די נעמען פון די ניין, וואָס וואוינען היינט־צו־טאָג אין דער אַמאָליקער עיר ואם בישׂראל ביאַליסטאָק. (זע „ביאַליסטאָקער שטימע", פּסח, תשל"ח).

דער שרייבער פון די שורות איז אַליין ניט קיין יליד ביאַליסטאָק, אָבער האָט א גאָר נאָענטע שייכות מיט דער באַטערפֿענדער מעטראָפּאָליע, וויײל זײַן געבורטס־שטעטל קאָלנאָ האָט באַלאַנגט צו דער ביאַליסטאָקער וואָיוואָודסטוואָ. האָבן מיר געהאָט די גרויסע זכיה צו לערנען און שטודירן אין די ביאַליסטאָקער תורה־צענטערס. צו ערשט אין דעם שטאָטישן „קיבוץ" אונטער דער הנהלה פון ראש־הישיבה הרב ר' יעקב מתמיד ז"ל. דערנאָך, עטלעכע יאָר אין דער נאָווערדאָקער ישיבה „בית יוסף". אינ'ס יאָר תרפ"א־1921, תיכף נאָך מײַן בר־מצוה, בין איך אָנגעקומען לערנען מיט נאָך א חבר אין ביאַליסטאָק אין נאָווערדאָקער ישיבה.

די ישיבה האָט זיך דאָן געפֿונען אויף סוראַזער גאַס אין א הויף אינ'ס „תורת חיים" בית־המדרש, וואָס איז באַשטאַנען הויפּטזעכלעך פון בעלי־מלאכות, וועלכע זענען געווען ערלעכע האַראָפּאַשנע טייערע אידן (הרב טיקוצינסקי פלעגט לערנען מיט זיי בין מנחה למעריב), און האָבן זיך אויסגעצייכנט אין דער גרויסער דערהאָבענער מצווה פון הכנסת־אורחים. זיי האָבן איינגעאָרדנט אַן אכסניא, פרייוויליק געפֿעפֿענט בריית די טירן פֿאר די גע'רודפֿטע און געפֿאַנגענע ישיבה־בחורים, וועלכע האָבן געשווארצט די גרעניצן און אַנטלאָפן בחוסר־כל פון די נגישות פון רשעות'דיקן סאָוועטישן רעזשים.

באַלד ביים שטעלן די ערשטע טריט אין דער ישיבה, האָט זיך אַנטפּלעקט פֿאָר אונז אַן אומבאַקאַנטע שפֿאָגל־נייע וועלט, אַן „עולם האציולות"... די הארציק־וואַרעמע „אויפנאַמע" — דער קבלת־פּנים וואָס עטלעכע הונדערט בחורים פון פֿאַרשידענעם עלטער האָבן אַרויסגעצייגט לגבי אונז, און באַזונדערס דער דרך־ארץ האָט אַרויסגערופן פֿשוט דערשטוינונג!

דער ראש־הישיבה, הגאון ר' אברהם יאָפֿין זצ"ל, האָט מיט זיין הדרת־פּנים און מלכות'דיקער בלאָנדער בארד און טיפֿן דורכדרינגלעכן בליק, אונז אָפּגענאָמען מעשה פּסיכיאַטער. אין זיין מחשבה איז געווים דורכגעלאָפֿן א צווייפל, אויב מיר, די האַלבע ליטוואָקעס (אונזער שטעטל איז געלעגן ביים גרענעץ צווישן פּוילן און ליטע), זענען א גוטער עלעמענט פֿאר זיין ישיבה.

און „חכם עדיף מנביא" — דער רעזולטאַט איז געווען: מיין חבר פּסח בר־אדון (היינט, באַוואוסטער ארבאָלאָג אין ירושלים), האָט טאָקע עוקר געווען אין דער „תחכמוני", איך בין פֿאַרבליבן לערנען אין דער ישיבה. איך וויל איצט זיין מודה על האמת, אז די נאַווערדאָקער ישיבה אין ביאַליסטאָק איז געווען מיין „אלמא מאטער". איך האָב פון דאָרט א סך געלערנט און געשעפט וויסן. צווישן זייערע בליציקע וועריטלעך איז פֿאָראַן „מידות טוען אויף א מענטש רייטן, זיי ביסן אים פון אַלע זייטן". אָדער „א מענטש וויל א מלאך ווערן, זייער פיין, דערווייל פֿאַרגעסט ער א מענטש צו זיין"...

ווי אַקטועל און צוגעפּאַסט דאָס ווערטל איז פֿאַר דער היינטיקער ספּיים־עפּאָכע. די מענטשן פלעגן אפילו אין די הימלען, מ'רייסט זיך צו די הויבקייטן, אָבער וואָס הערט זיך מכוח ריין מענטשלעכקייט, הומאַניטעט, פרייהייט, „בין אדם לחברו"? עם פעלט דער צוטרוי און גלויבן אינ'ם מענטשן, ווי דער בעל־התהילים זאָגט: „כי פסו אמונים מבני־אדם".

די היינטיקע מענטשהייט איז לײַדער אויסגעלײַדיקט פון די תורה'דיקע עטישע פרינציפּן ווי „ואהבת לרעך כמוך", „וחי אחיך עמך", „וכי ימוך אחיך והחזקת בו" וכו' — פֿאַרקערט, די גאַנצע העלדישקייט באַשטייט דערין, וואָס, יעדער וויל באַזיגן דעם צווייטן, כדי אים איינצושלינגען און בלייבן דער אליין־הערשער!

די נאַווערדאָקער מוסר'ניקעס האָבן דאָן געשאָפּן זייער הויפּט־צענטראַלע אין ביאַליסטאָק, מיט דער איניציאַטיוו און אונטער דער פירערשאַפט פון הרה"ג ר' אברהם יאָפּין זצ"ל, א.נ. ישיבות „בית יוסף" (אויפן נאָמען פון זיין שוועד הצדיק ר' יוסף יוזל הורוויץ זצ"ל).

די ביאַליסטאָקער מענטשן בכלל, זענען בלי שום גוזמא, געווען צווישן די אידעאַלסטע און פיינפֿילענדע, מיט גאָלדענע הערצער, כ'וואָלט געזאָגט דאָס „זעמל־מעל" פון רוסיש־פּוילישן אידענטום.

איך געדענק אַן עפּיזאָד, וואָס איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש און שפּיגלט אָפּ די פּיזאָנאָמיע פון ביאַליסטאָקער יחיד. עס האָט פֿאַסירט אין יאָר 1922, טאָקע אויף סוראַזער גאַס. ניט וויט פון שמואל שמיד'ס געסל, איז געווען א שטיקל רעסטאָראַן אָנגעפירט פון אַן עלטערע פרוי, העניע און איר זון אַן עלטערער בחור. אַלע שבת בייטאָג פלעגן קומען אַהין די ראשי־ישיבות פון שטאָטישן „קיבוץ" און אויך די ישיבה־בחורים, די מוסר'־ניקעס, טרינקען טיי מיט פֿאַרבייסעכץ. באַצאָלט האָט מען, פֿאַרשטייט זיך, נאָך שבת. די פרוי האָט אַלעמען געגעבן אויף באָרג, געהאַט פולן צוטרוי צו יעדען, און מיט אויסערגעוויינלעכער גוטסקייט באַהאַנדלט יעדן איינעם באַזונדער, פונקט ווי מיר וואָלטן געווען אירע אייגענע קינדער. די ליבע און אידלקייט צו בני־תורה, איז געווען אין לשער.

אין ביאַליסטאָק איז פֿאַרווירקלעכט געוואָרן אינ'ם פולן זין „תורה וגדולה במקום אחד". ווי צוגעפּאַסט עס זענען די קלוגע רייד פון תנא אין אבות (פֿרק ששי, ט') „וועז א מענטש פֿאַרלאָזט די וועלט, באַגלייטן אים נישט קיין גאָלד, נישט קיין בריליאַנטן, נאָר תורה און מעשים טובים אליין".

אט די דאָזיקע וועריטלעך קען מען גרייטלעך זאָגן אויף די טראַגיש־אומגעבראַכטע, ביי די נאַצים, טייערע ביאַליסטאָקער אידן — השם ינקום דמם.

לבי לבי עליך, ביליסטוק השכולה!...

רכבי (ראַקאָוויצקי) איז שוין איצט אויף פענסיע און, אגב, ניט ביים בעסטן געזונט. פון זיינע געוועזענע שילער האָט ער אָבער א סך נחת. זיי צייכענען זיך אויס אויף פֿאַרשידענע געביטן. איבער 5 פּראָצענט פון דער איצטיקער כנסת, זענען זיינע געוועזענע תלמידים פון ביאַליסטאָק און תל־אביב. צווישן זיי איז אויך דער פּאָרזיצער (ספּיקער) יצחק שמיר (יעזשערניצקי), און א וויצע־פּאָרזיצערין — חייקה גראָסמאַן.

נישט פאַרקויפט די מצוה...

פון אָשר שטשוטשינסקי

קאָסירער פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים

זכרונות

שפּאַצירנדיק ביים ברעג פון דער באָברע מיט א גרופּע שול חברים, אין א טאָג פון קאַניקל, האָבן מיר דערהערט פון דער ווייטן געשרייען פון אידישע קינדער:

„ראַטעווט, ראַטעווט! קינדער טרינקען זיך". מיר האָבן געמיינט אז די קינדער טרייבן קאַטאָווע, אז זיי ווילן אונז אָפּנאַרן. די גוואַלדן זיינען געקומען פון הינטער חצקל משה'קעס סאַזשולקע, הינטער דעם טאָרטאָק. אין דעם אומעטיקן קול פון די געשרייען האָב איך דערפילט אז די גוואַלדן זיינען אמת'ע און אָנגעהויבן לויפן צום פּלאַץ פון וואַנען זיי זיינען געקומען. אז איך בין צוגעקומען נעכטער האָב איך געהערט א געווייו פון קינדער. הינטער מיר איז געלאָפן מיין שול חבר לייזער מאַלע (אומגעקומען אין פראַנקרייך דורך די נאַצים, קעמפּענדיק אין דער הינטערגרונד באַוועגונג, ער איז געקומען פון ישראל וואו ער האָט געוואוינט).

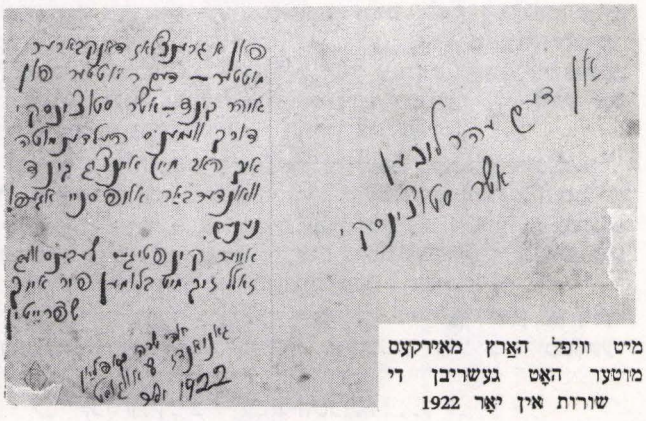
„מאירקע קאָפּלאַן! — האָבן די קינדער געשריען מיט יללות — מאירקע קאָפּלאַן... דאָרטן! דאָרטן! דער וואַסער האָט אים פאַרטראָגן..."

דאָס וואַסער אויפן אָרט וואו די קינדער האָבן אָנגעוויזן האָט זיך געדרייט ווי דאָס ראָד אין א וואַסער־מיל, דאָס איז געווען אינער פון די טיפסטע פּלעצער אין דער באָברע. איך האָב אויף גיך — א צעטומלטער, אראָפּגעוואָרפן פון זיך די זאכן, אראָפּגעריסן די שיך מיט פּאַרבונדענע שנורעווקעס און מיטן געדאַנק אז ס'איז שוין אַלצאיינס צו שפּעט אריין אין וואַסער. איך בין געגאַנגען געלאָסן צום פּלאַץ וואָס די קינדער האָבן מיר אָנגעוויזן. איך קוק אריין אין וואַסער און זע גאָרנישט. דער וואַסער דערגייט מיר ביזן האַלדז, כ'פֿרואוו שוויימען אונטערן וואַסער, נאָר ס'שלעפּט מיר צום גרונט. איך פיל אז איך בין אראָפּ זייער טיף.

— וואו גייסטו? — גיט מיר א שלאָג אין מוח — וואו גייסטו? ביסט דאָך אריין אין קעסל גרוב... וועסט נישט ארויס...

איך שטעל זיך אויפן דעק פון טייך און דערפיל אונטער מיין פוס א האַרטע זאַך, א שטיין, ס'שטיקט מיר דער וואַסער, איך ווייל שוין ארויפגיין... ארויס אויפן פלאַך, די פוס גיט זיך מיר א גליטש אראָפּ פון שטיין און כ'הערפיל א ווייכע זאַך, א גלאַטע, איך ריים אויף די אויגן און דערזע א קליין גוף, די הענט האַלטן ארומגענומען א טונקל גרויען שטיין. מאירקע האָט זיך געוואָלט ראַטעווען האָט ער זיך אָנגעכאַפּט אָן שטיין, גיט אוועקגעטראָגן וועלן מיטן שטראָם, א גוטער געדאַנק.

— מאירקע, — גיט מיר א שלאָג אין מוח — „מאירקע", ראַטעווע דער אַלמטה שרה קאָפּלאַנס בן־יחיד. איך פיל אז איך קען מער נישט איינהאַלטן מיין אָטעם, איך ווער דערשטיקט.

מיט וויפל האַרץ מאירקעס מוטער האָט געשריבן די שורות אין יאָר 1922

— „גיי גיט ארויף אויפן וואַסער, דו וועסט אים פאַרלירן", גיט א ברי א געדאַנק.

איך שטופּ ארונטער מיין פוס אונטערן גוף, נאָענט צום שטיין, איך פיל אז איך ווער דערשטיקט, נאָר ער ווייל גיט אָפּלאָזן דעם שטיין, אפשר טראַכט ער אז דורכן שטיין וועט ער זיך ראַטעווען, דער שטראָם זאל אים גיט פאַרטראָגן, אָבער ער לאָזט מיר גיט ראַטעווען... כ'פֿרואוו נאָך א מאָל אים אויפהויבן מיטן פוס — כ'קען נישט, ער האַלט זיך פעסט אָן שטיין. כ'בויג זיך אראָפּ און ריים אָפּ איין האַנט, די צווייטע, און גיב אים א הייב מיטן פוס ער זאל ארויפשווימען, ער איז שוואר ווי בלייַ, דאָס וואַסער גיט מיר א שלעפּ... ס'וועט מיר פאַרטראָגן, „ראַטעווע פריער זיך..." איך גיב זיך א גליטש אוים ווי דער וואַסער וואָלט מיר וועלן בייקומען, די פוס גיט זיך א שטופּ טיפער אונטערן גוף און דער קערפּער גיט זיך א הייב. איך דערשרעק זיך, — „דער שטראָם וועט אים אַוועקטראָגן", איך גיב זיך א בויג און כאַפּ אָן מאירקע דער אלמנה'ס מיט די הענט, די הענט וואָס איך האָב אָפּגעריסן פון שטיין כאַפּן מיר אָן פאַר מיינע הענט.

— ער לעבט, ער ווייל זיך ראַטעווען, טראַכט איך, איך גיב זיך א האַסטיקן שטופּ מיט די פיס אָן גלאַטן דעק — זיין וואָג איז שווער, ער דריקט מיר די הענט און לאָזט גיט ארויפשווימען, איך דערשרעק זיך, מיר דוכט זיך אז איך פאַל אויף אראָפּ...

איך גיב א שטויס מיט כוח די הענט אָן וואַסער און שווים ארויף אויפן פלאַך און אָטעם אָפּ טיף. איך אריינטיר זיך ניט אויף וועלכן זייט ס'איז דער ברעג... איך דערהער קולות — „ער האָט אים געפונען". איך צי זיך צו די קולות, דער אינגל לעבט... ער האַלט מיר פאַר די הענט און לאָזט מיר ניט אָפּ.

איך ווייס ניט ווייפל סעקונדן די איבערלעבונג האָט געדויערט — מיר האָט זי אויסגעזען יאָרן. ביים ארויסגיין פון טייך מיט מאירקען אויף די הענט שלאָג איך זיך אָן אָן דעק פון טייך און גיב א פאַל... אי! רייסט זיך ארויס א קרעכץ, איצט וועל איך אים דערטרינקען... איך הייב זיך אויף און טראָג אים פאַראויס, ס'גיסט זיך וואַסער פון זיין מויל. ס'קומען מיר אָנטקעגן צוויי מענטשן, כאָפּן ארויף מאירקען אויף צוויי צוזויפגעבונדענע העמדער פאַר די לאַנגע ארבל און שאָקלען אים ארויסצושטופּן דאָס וואַסער.

— טראָגט אים אין פאַראוון מיל, די דאָקטערשע איז נעקומען — שרייען עטלעכע מענטשן.

בארג אראָפּ, פון שטעטל ציען זיך צענדליקער מענטשן, אין שטעטל וויים מען אז צוויי קינדער האָבן זיך דערטרונקען. אין דער זעלבער צייט וואָס איך האָב גערעטעוועט מאירקען, האָט מיין חבר לייזער מאַלי גערעטעוועט דעם צווייטן.

א חבר, וואָס איז נעקומען צולויפן פון פאַראוון מיל שרייט:

— „די דאָקטערשע זאָגט אז ס'ארבעט דער פולס, ער וועט קומען צו זיך, ער האָט געעפנט די אויגן..."

איך שטיי א צעטומלטער ביים ברעג פון דער באָברע, איך האָב ניט מיין העמד, מען האָט איר צונויפגעבונדן מיט א צווייטער. איך קוק אויפן בריטן טייך, אויפן קעסל גרוב וואו ס'דרייט זיך דאָס וואַסער ווי א שטורעם וויינט, איך קוק און גלויב ניט אז פון דאָרטן בין איך ארויס און גערעטעוועט א יונג לעבן.

— דיין העמד — שרייט מיין חבר, דיין העמד!...

איך גיי א מידער באַרג ארויף, טראַכט און ווייל ניט גלויבן אז איך האָב גערעטעוועט א יונג לעבן.

די שטעטל איז אויפגעברויזט, אידן זיצן אויף די שטיינערנע בריקלעך, גייען איבער דער ברוקירטער תיפלה נאָס הין און צוריק, אלץ רעדט וועגן די צוויי גערעטעוועטע קינדער. אלע יאָר נעמט צו דער טייך עטלעכע לעבנס — דעם יאָר איז אים דערווייל ניט געלונגען.

ווי אַ ווינט האָט זיך דורכגעטראָגן די ידיעה איבערן שטעטל „אשר איטשע אשרם האָט אים גערַאַטעוועט".

וועלן איך בין אָנגעקומען אַהיים זיינען פּאַר דער הויז געשטאַנען אַ סך מענטשן. מיינע חברים וואָס זיינען בייגעווען ביים טייך, האָבן אויפן קול דערציילט, ווי אַזוי איך האָב שטעלנדיק אין געפאַר מיין לעבן גערַאַטעוועט אַ צווייטנם לעבן.

חיה דאָבע, אַ קלוגע פרוי, אַ קראַנקע, די בעל־הביתטע פון דער הויז וואו מיר האָבן געוואוינט אין איין זייט (האַלבער), האָט מיר אַ צי געטאָן פּאַרן האַנט און געזאָגט:

— פּאַרקויף מיר די מצוה.

— ווי קען מען פּאַרקויפן אַ מצוה...?

— ביסט נערעכט, נאָר איך וואָלט געוואָלט פּאַרדינען אזא מצוה...

דער רירנדסטער מאָמענט איז געווען, וען מאירקעם מאַמע איז געקומען — אויסגעשטרעקט אירע הענט און מיט אַ ווייגענדיקן קול געזאָגט: — מיין איינציק קינד וועט פון היינט אויף ווייטער זיין דיינער... כ'וועל דיר מיין נאַנצן לעבן בענטשן, כ'וועל דיר קיינמאָל ניט פּאַרגעסן.

*
**

מיט יאָרן שפּעטער איז חיה דאָבע קראַנק געוואָרן אויף דער בלינדער קישקע (אַפּענדיקס — היינטיקע צייטן איז דאָס אַ לייכטע אָפּעראַציע), האָט מען גערופן יאַנקל דעם רופא, אַ איד אין די נייַנציקער, וואָס איז צוליב דער שווערער עקאָנאָמישער לאַגע אין שטעטל געווען דער איינציקער „דאָקטער". ער האָט באַלד פאַרדרעט איינצונעמען אַ פּאָר מאָל ריצנאיל — וואָס האָט אויפגערייסן איר בלינדע־קישקע. מען האָט געזען אַז חיה־דאָבע איז געפערלעך און די משפּחה האָט געפרעגט דעם רופא צי מען דאַרף ברענגען דעם דאָקטער שולמאַן פון טרעסטינע, וואָס האָט געהאַט אַ נאָמען פּאַר אַ גוטן דאָקטער.

יאַנקל דער רופא איז געווען קענן, זיין שטאָלץ האָט אים ניט דערלויבט צו ראַטן אַ צווייטן דאָקטער... ווען ער זיך פּאַנאַנדערגעשרייען: „ברענגט! ברענגט וועמען איר ווילט... איך קען איר ניט לעבעדיק מאַכן...

די משפּחה האָט געהאַט ארויסגערופן דעם דאָקטער, כדי אויפצוהאַלטן ביים לעבן חיה־דאָבען ביז ס'וועט קומען דער דאָקטער שולמאַן. האָט יאַנקל דער רופא פאַרדרעט צו מאַכן איינשפּריצונגען אָלע צוויי שעה. אַזוי ווי ער איז געווען זייער פּאַרנומען, אויסער די קראַנקע פון שטעטל האָט ער באַדינט די גאַנצע פּראָכווע, צענדליקער דערפער. אייַדער מען פלעגט פּאַרן נאָכן גלח פלעגן די פּויערים פריער קומען נאָך יאַנקל דעם רופא, וועמען די גויים האָבן גערופן „דאָקטער יאַנקל", ער זאָל געבן זיין הסכמה אַז מען דאַרף שוין ברענגען דעם גלח. יאַנקל דער רופא האָט מיר אויסגעלערנט „ארונטערלאָזן די פלעשלעך" (אייַנשפּריצונגען). פלעג איך אָלע צוויי שעה דאָס טאָן, חיה דאָבע פלעגט מיר דאַנקען מיט די ליפן... מען האָט איר אינגאַנצן ניט געהערט, איר קול איז געווען ווי אויסגעלאָשן.

קוקנדיק אויף דער קראַנקער מיט טיפן מיטלייד און צער ווי זי פּאַרלאָזט די וועלט, איר מאַן און קינדער, איז מיר אייַנגעפאַלן: „הלוואי וואָלט איך פּאַרקויפט חיה דאָבען די מצוה פון ראַטעווען מאירקען, אפשר וואָלט דאָס פּאַרמיטן איר פּריַיטיקן טויט".

ס'זיינען שוין פּאַרבי פינף און פופציק יאָר זייט איך האָב נערַאַטעוועט מאירקע קאָפּלאַנען, אַ סך מאָל איז אין מיין זכרון אויפגעשוואומען די איבערלעבונג, אָלע מאָל באַגלייט פון דער הארבער פּראַגע: — פּאַרוואָס בין איך געגאַנגען מיטן שטראָם צום קעסל גרוב, וואָס האָט מיר געפּירט צום שטיין וואָס מאירקע האָט אזוי שטאַרק ארומגענומען מיט זיינע קינדערשע הענט כדי זיך צו ראַטעווען, ווי ער וואָלט געוואוסט אַז דאָרטן וועל איך אים קומען זוכן...

אַ סך מאָל טראַכט איך אַז ס'איז געווען אַ צופאַל. אַנדערע מאָל — אַז ס'איז עפּעס פּאַראַן אין מענטשן וואָס פּירט אים אויפן ריכטיקן וועג. איך וויים נאָר אַז צו ראַטעווען אַ לעבן איז מען אַ סך מאָל גרייט צו שטעלן אין געפאַר דעם אייגענעם לעבן.

ס'איז גוט אַ בלעטער טאָן די אַוועקגענגענע יאָרן און זיך דערמאָנען אָן איבערלעבונגען און עפּיזאָדן וואָס האָבן זיך איינגעקריצט אין זכרון אויפן גאַנצן לעבן.

אַ האַרציק בריוול פון אויסטראַליע

טייערע פריינט משה'ל סאָלאָזש און איסאק ריבאָלאָווסקי,

ס'איז געווען אַ גרויסער פאַרגעניגן בשעת אונזער באַזוך אין ניו יאָרק, זיך צו באַקענען מיט די אַקטיוויטעטן און אויפּטוען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. מיר זיינען שטאָלץ מיט דער אינסטיטוציע און אירע פירער. מיר זיינען אויך געווען ביי דער גרויסארטיקער אימפּרעזע, דער יערלעכער קאָנצערט פון די ביאַליסטאָקער, אין דעם גרויסן אָפּערע־זאַל פון לינקאָלן־צענטער. עס איז געווען אַ מחיה און אַ שטאָלץ צו זען און אָנטיילנעמען אין דעם יום־טוב, צוזאַמען מיט דעם איבער דריי טויזנט קעפּיקן עולם.

דערביי ווילן מיר אייך זייער דאַנקען, פאַר דער שיינער אויפנאַמע און סיורפריַיז־מסיבה, וואָס איר האָט צוגענרייט ספּעציעל פאַר אונזערטוועגן; מיט דער באַטיילִיקונג פון אונזערע פריינט און קרובים, וועלכע זיינען געקומען צופאָרן פון ניו יאָרק, ניו דזשוירזי און פּענסילוועניע.

ווינטשן מיר אייך נחת, געזונט און אַ סך יאָרן אין אייער טעטיקייט.

מיט ביאַליסטאָקער גרוסן;

אברהם און רבקה שעפּעס
מעלבורן, אויסטראַליע
דעצעמבער, 1978

בייַ אַ צוזאַמענטרעף אין ביאַליסטאָקער צענטער מיט די געסט פון אויסטראַליע, אברהם און רבקה שעפּעס.

נאָך פאַקטן וועגן דעם דיכטער פון „יונג ביאַליסטאָק", שלמה בורשטיין

איך האָב געלייענט די באַשרייבונג „צוויי קדושים פון יונג ביאַליסטאָק" פון וועלוול פּאָט, אין דעם ראש־השנה־נומער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע". איך געדענק שלמה בורשטיין פון די צייטן אין ביאַליסטאָקער געטאָ, איך האָב דאַן געארבעט אויפן ערַאָדראָם. שלמה'קע האָט דאָרט געארבעט ביים גראָבן די קאַנאַלן פאַר שוועכע עלעקטרישע דראָטן. ס'איז איבעריק צו דערציילן, ווי שווער ס'איז געפאַלן די קאָטאָרזשנע ארבעט, אויפן צאַרטן און שוואַכן יונגען פּאָפּעט. איך האָב דאַן געהאט אַ פּאַרהעלטנismäßig לייכטערע ארבעט. האָב איך זיך דאַן געוועגדעט צום דייטשן עלטסטן, אַז איך דאַרף האָבן אַ געהילף צום מאַנטירן די עלעקטרישע, אייזערנע שאָפּקעס. מיין ביטע איז מיר נאָכגעקומען געוואָרן.

שלמה האָט געארבעט דערנאָך מיט מיר צוזאַמען. אין די פּריַיע מאָמענטן, פלעגט מען זיך ווערעמען ביים אויוון. נאָר שלמה'ס קאָפּ פלעגט קיינמאָל ניט רוען, ער פלעגט שטענדיק צונויפשטעלן לידלעך און דאָס רעציטירן.

עס איז דעמאָלט כמעט ניט געווען וואָס צום עסן. פלעג איך זייער אָפט ארַגאַניזירן „שניטקעס" א. א. פּאָר אים ער זאָל ניט הונגערן.

שלמה בורשטיין איז אומגעבראַכט געוואָרן מיט די דעפּאַרטירטע אין דער „ערשטער אקציע", אין דעם ליקווידאַציע־פּראָצעס פון ביאַליסטאָקער געטאָ.

בעסטע וואונטשן,

אברהם שעפּעס
מעלבורן, אויסטראַליע

באַריכטן פון די טעטיגקייטן ביי די פֿרוזשאַנער לאַנדסלייט און אומגעגנט

פון הערשל מוראַווסקי

די צייט לויפט זייער שנעל. עס איז שוין פאַרבייגעלאָפן א פולער יאָר, זינט מיין לעצטן באריכט, וועגן די פֿרוזשאַנער לאַנדסלייט און אומגעגנט, וועלכע געפינען זיך אין אמעריקע.

עס איז נאָר קיין פראָגע נישט, אז זיי טוען גאָר א וויכטיקע און פאַרצווייגטע אַרבעט. זיי האָבן א קאָמיטעט אין פילאַדעלפיע און א צענטראַל־קאָמיטעט אין ניו יאָרק.

די אַרבעט באַשטייט ווי פאָלגענדעם: יעדן יאָר א טראַדיציאָנעלער יזכור־פאַרזאַמלונג אין אָנדענק נאָך די קדושים; און גלייכצייטיק זיך טרעפן אָפט ווי מעגליך און זיך גוט און פריינדליך אַדורכריידן אויף אַלע געביטן, וועגן דער פאַרגאַנגענהייט און וועגן פאַרשיידענע דראַיִנערונגען, ווי אויך זאַמלען געלט נאָר ביי די לאַנדסלייט, בכדי צו קענען העלפן אונזערן א פריינט, וועלכער זיך אין אַן עת־צרה, און אַזעלכע זיינען פאַראַן א סך. און די הויפט־זאַך איז טאָקע די טרויער־אקאַדעמיע, דער יזכור־פאַרזאַמלונג.

זונטיק, דעם 28טן יאַנואַר, 1979, כ"ט בשבט תשל"ט, איז פאַרגעקומען אין אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, דער 36סטער יזכור, אין אָנדענק נאָך אונזערע ליבסטע און טייערסטע, נאָענטע און בעסטע, וועלכע זיינען מיט בלוט אייניגעקריצט טיף אין אונזערע הערצער, וועלכע זיינען אומ'ברחמנות'דיק פאַרטיליגט געוואָרן מיט געוואַלד און מיט חיהשן כח אַוועקגעריסן געוואָרן פון אונז און אומגעבראַכט געוואָרן אויף א שוידערלעכן און גרויזאַמען אופן, וואָס קיין מענטשלעכער פאַרשטאַנד קאָן עס בשום אופן נישט באַגרייפן. דאָס איז אויסגעפירט געוואָרן פון דער אַזוי־נערופענער קולטורעלער פאָלק, ימח שמם וזכרם.

אַזא טייוולאַנישע רציחה פון אַזעלכע פאַרגיפטיגטע מוחות, וועט פאַרבלייבן צו געדענקען אויף אייביק און פאַר דורות. קיין רעהאַביליטאַציע פאַר אַזא וואולגאַריש און באַריש נידערטרעכטיקער דייטשער פאָלק וועט קיינמאָל נישט זיין. דייטשלאַנד וועט אויף אייביק זיין פאַרפלעקט און פאַראַסט. און דאָס איז א חוב קדוש לגבי די קדושים און א פליכט לגבי די לעבן־געבליבענע — זכור ואל תשכח!

אייגנטלעך און צום גרויסן באַדויערן, איז פון פֿרוזשאַנע און פון דעם נאַנצן אומגעגנט קיין זכר נישט געבליבן. אפילו די קברים און די מצבות זיינען צעשטערט געוואָרן. דאָס איינציקע וואָס איז פאַרבליבן איז נאָר דער דערמאָנטער „יזכור". און דערפאַר מוזן מיר טאָקע אָפהאַלטן דעם טאָג פון יזכור מיט יראת הכבוד.

וויל דאָס איז דאָס איינציקע, וואָס איז אונז פאַרבליבן פון אַזא שיינער שטאָט, פֿרוזשאַנע, שערשעוו, מאַלטדזש, לינעוע, בערעזע, אַנטאָפּאָליע, ראָזינאי, היינאָווקע, ביאַלאָוועזש, קאָברין, בריסק און אויך ביאַליסטאָק, און אַנדערע שטעטלעך.

דער זאַל טאָקע, וואו דער יזכור איז פאַרגעקומען, איז געוואָרן שנעל אָננעפילט מיט אונזערע לאַנדסלייט פון פאַרשידענע שטעט און שטעטלעך, פון פאַרשיידענע לענדער.

ווי יעדעם מאָל האָט זיך געפילט אין זאַל אויסמישונג פון פרייד און טרויער. די 6 גרויסע ליכט אין אָנדענק נאָך די זעקס מיליאָן אידן בכלל און נאָך די פֿרוזשאַנער און אומגעגנט בפרט, האָבן זיך זייער גוט אַרויסגעזען, און געשיינט אין יעדן וויִנקל, ווי אויך די שווארצע קריעה קנעפלעך, וועלכע יעדער האָט געטראָגן אויפן לאַץ, האָבן געשאַפן און באַשטעטיקט דעם גרויסן צער און טרויער, וואָס ס'האָט געהערשט אין זאל.

אָבער דאָך האָבן די לאַנדסלייט ליידענשאַפטליך זיך געפרייט, זיך אַרומגענומען, זיך געהאַלטן און געקושט, און דערמאָנט אויפן צוויטן דראַיִנערונגען פון דער ביטערער פאַרגאַנגענהייט.

אויף דער בינע, וואו ס'האָט געהאַנגען, ווי שטענדיק, דער גרויסער טראַנספּאָראַנט מיטן אויפשריפט וועגן די זעקס מיליאָן קדושים, איז געזעסן א פרעזידיום פון די לאַנדסלייט: שרה רוזשאַנסקי, איטשע יאַנאָוויטש, הערשל מוראַווסקי, משה רודניצקי, בערל בלוסטיין, לייבל פעלדמאַן, משה רודניצקי.

דער פרעזידיום פון דעם פֿרוזשאַנער רעליף־קאָמיטעט ביי דעם יזכור־פאַרזאַמלונג: רעכטס: איטשע יאַנאָוויטש, הערשל מוראַווסקי, שרה רוזשאַנסקי, בערל בלוסטיין, לייבל פעלדמאַן, משה רודניצקי.

דער פאָרזיצער איטשע יאַנאָוויטש האָט געעפנט די פאַרזאַמלונג מיט התקוה, און די לאַנדס־פרויען: פאָליע ניידעס. רחל ראָזענבוים און רחל זאַקהיים, האָבן געצונדן די דאָזיקע יזכור־ליכט אין אָנדענק נאָך די קדושים.

אין זאל האָט געהערשט א טויטע שטילקייט, טאָקע פונקט ווי די נשמות פון די קדושים וואָלטן געווען מיט אונז און אונז צוגעגעבן מוט, אז מיר זאָלן קיינמאָל נישט פארגעסן און נישט פאַרגעבן. עס איז אויך אויסגעפירט געוואָרן א דראַמאַטישער טייל, וועלכער איז געווען זייער צוגעפאַסט פאַר אזא אונטערנעמונג און אין אזא אטמאָספערע. אונזער פריינט חזן הערי פיינבערג פון (ביאַליסטאָק) און פריינדינע ראָזע לוסקי פון (סלאָנים) מיט דער פיאַנאָ באַגלייטערין, די חשובע פרוי סאַניא איידעם, האָבן מיט זייערע רעציטאַציעס און לידער ממש באַצויבערט דעם עולם. באַזונדער איז כדאי צו באַמערקן, אז וועגן דער חזן האָט געמאַכט דעם אל מלא רחמים און געזונגען די ליד „אין א ליטוויש דערפל וויט, צום סוף אָן אידן געבליבן" פון בינם העלער, האָט דער עולם ממש צוזאַמענגעבראָכן און די זיפצן און קרעכצן באַגלייט מיט געלויטערטע טרערן, האָבן זיך געלאָזט הערן און זען איבערן זאל.

מיר האָבן אויך געהערט א יערליכן באריכט און א פינאַנציעלן באריכט פון אונזער פֿרוזשאַנער איטשע יאַנאָוויטש, וועלכער האָט אויך דורכגעפירט א ביישטייערונג, און ווי יעדעם יאָר, האָבן זיך אונזערע לאַנדסלייט אָפּגערופן זייער וואַרים.

מיר האָבן מיט פיל אינטערעס אויסגעהערט די רעדעם פון הערשל שרייבמאַן און משה שריד, ביידע טעמעס זיינען געווען זייער ענליכע. אלץ וועגן דער פאַרגאַנגענהייט, דעראַיִנערונגען וועגן אָנפאַל קאָמף און ווידערשטאַנד פון דער שטאָט פֿרוזשאַנע און אומגעגנט פון פאַר דער מלחמה, אין דער מלחמה און נאָך דער מלחמה.

דאַן האָט אונזער לאַנדסמאַן הערשל מוראַווסקי באַריכט די פראָגע וועגן א נייעם פּנקס פון דער שטאָט פֿרוזשאַנע און אומגעגנט אין עבֿרית און אין ענגליש, וועלכער וועט אַרויסגעגעבן ווערן פון אונזערע לאַנדסלייט פון ישראל, מיט דער הילף פון אונזערע לאַנדסלייט אין אמעריקע.

ער האָט אויך דערמאָנט אונזער פאַרשטאַרבענעם חבר, פריינט און מורה פון דער שטאָט פֿרוזשאַנע, יעקב שרייבמאַן

ז"ל, וועלכער איז געווען דער איניציאטאר פון דער אידייע צו ארויסגעבן אזא נייעם פנקס, און שוין פיל ארבעט אפגעטאן אויף דעם נעביט. מיט אראפגעלאזטע קעפ האט זיך דער עולם אויפגעשטעלט פארן כבוד פון דעם דערמאנטן נפטר. און מיט די קלאנגען פון „זאג נישט קיינמאל אז דו גייסט דעם לעצטן וועג", האט זיך די יזכור־פארזאמלונג געענדיקט.

וועגן אונזערע וויטערדיקע טעטיגקייטן:

געווייגלעך וועט אונזער אומדערמידלעכע היליקע ארבעט לגבי אונזער יזכור קיינמאל נישט אפגעשוואכט ווערן. עס וועט אויך קיינמאל נישט אפשוואכן אונזער צארן, ווייטאק און פארדרוס, וועגן דעם פארנאגענעם שרעקלעכן חורבן. אבער אלץ אין דער פאסיקער צייט, ווי עס שטייט געשריבן: „אל תפרוש מן הציבור", אז מען דארף זיך נישט אפזונדערן פון דעם כלל, וויל דער לעבן מוז אנגיין:

ווען ס'איז א צייט פאר טרויער, דארף מען טרויערן,
און ווען ס'איז א צייט פאר פרייד, דארף מען זיך פריען.

די שמחה, וואס עס ווערט איינגעארדנט יעדן יאר אין פילאדעלפיע פון אונזערע לאנדסלייט, מיטן צוועק צו שאפן געלט פאר אונזערע נויטבאדערפטיקע חברים, איז זייער וויכטיק. אגב, די דאזיקע אונטערנעמונג ווערט פארוואנדלט אין א פיל פאסיקער באדייטונג. עס ווארן איינגעלאדן לאנדסלייט פון ניו יארק. דעם יאר זיינען מיר טאקע בייגעווען — 18 לאנדסלייט פון ניו יארק. מיר האבן צוזאמען פארבראכט, זיך געפרייט, מיר זיינען אויפגענומען געווארן, ווי מען זאגט, ווי ביד המלכות. אלץ איז געווען דורכגעפירט פון די אייגענע הענט פון אונזערע חברים פון פילאדעלפיע מיט דער הילף פון אונזער לאנדסמאן לארי און פרענסיס קארמאן.

און די פילאדעלפיער חברים האבן זיך ווירקליך זייער ווארים אפגערופן אויף דער גאלט־זאמלונג.

מיר האבן אויך נעהערט רעדעס פון: בערל בלוסטיין, איטשע יאנאוויטש, משה שריד, הערשל שרייבמאן און הערשל מוראווסקי, וועלכע האבן באגריסט דער אונטערנעמונג און געוואונטשן גוטע ארבעט און יישר־כוח, פאר אלע ארגאניזאטארן און מיטהעלפער, און אין אלגעמיין אלע לאנדסלייט.

די אונטערנעמונג איז פארגעקומען אין דער זעלבער שול ווי יעדן יאר, וואו אונזער פארשטארבענער חשוב'ער חבר און פריינט איז געווען זייער א וויכטיקער מיטגליד, און טאקע אין זיין זכות קריגן זיי דעם דאזיקן זאל, דאס איז יצחק ראנאוויטש ז"ל.

* * *

עס איז אויך ארומגערעדט געווארן וועגן נייעם פנקס אין עברית און ענגליש. עס איז אויסגעקליבן געווארן א קאמיסיע, וועלכע זאלן זיך מיט דעם פארנעמען. די קאמיסיע באשטייט פון: ליבל שאפירא, משה שריד און מאטל קלעניצקי. עס איז אנגענומען געווארן, אז מיר זיינען צופריידן פון באשלום פון די ישראלדיקע חברים וועגן ארויסגעבן א נייעם פנקס אין עברית און ענגליש, און אז מיר וועלן זיך אנגאשירן צו העלפן ווי וויט נאר מעגליך. אלע אנדערע ענינים וואס ס'זיינען געווען, זיינען דערליידיקט געווארן, און די אלע וועלכע האבן ניט געקענט דערליידיקט ווערן ביי דעם מאמענט, האט מען איבערגעלאזן פאר דער קומענדיקער זיצונג, וואס וועט פארקומען אין חודש מערץ, אבער עס וועט שוין זיין צו־שפעט פאר א באריכט אין דער „שטימע". מיר האבן אויך ארומגערעדט וועגן „דער ביאליסטאקער שטימע", אין וועלכער מיר האבן די געלעגנהייט מיטצוטיילן אונזערע חברים וועגן אונזער טעטיגקייט. דערפאר וואלט איך געבעטן אין נאמען פון קאמיטעט אלע חברים און פריינט, וועלכע באקומען די „שטימע", זיי זאלן ווערן מיטגלידער פון דעם ביאליסטאקער צענטער. דער אפצאל איז נאר 10 דאלאר א יאר. מיט דעם האט זיך די פארזאמלונג געענדיקט.

ביי דער געלעגנהייט וויל איך אויסדריקן אין מיין נאמען און אין אלעמענס נאמען, א שיינעם און בריטהארציקן דאנק צו דער אנפירערשאפט פון ביאליסטאקער צענטער, ובראש דעם גענעראל־סעקרעטאר, איסאק רייבעל (ריבאלאווסקי) פאר באמת ארויסווייזן א גרויסן אינטערעס און אין העלפן אונז איינארדענען און דורכפירן דעם יערליכן יזכור.

דער חשובער לאנדסמאן מיכאל עלקעס פון ישראל אויף א באזוך אין ביאליסטאקער צענטער

צוויישן די לאנדסלייט און געסט, וועלכע האבן לעצטנס באזוכט דעם ביאליסטאקער צענטער אין ניו יארק, איז געווען דער חשובער לאנדסמאן מיכאל עלקעס פון מדינת ישראל. פרייזנט עלקעס איז דער הויפט־אנפירער פון דעם פייערלעשער דעפארטמענט אין רמת־גן.

פרייזנט עלקעס פארט זייער אפט אין פארשידענע לענדער, אלס דעלעגאט פון ישראל צו צוזאמענפארן פון פייערלייט, כדי צו לערנען נייע מעטאדן און מיטלען וואס איז נויטיק אויך פאר ישראל, ביים פארלעשן און פארהיטן פון שריפות. אין פארבינדונג מיט דעם, קומט פרייזנט עלקעס אויך אפט אוים צו זיין אויף באזוכן אין ניו יארק. יעדעס מאל ווען ער איז דא, קומט ער אויך אויף א באזוך אין דעם ביאליסטאקער צענטער, אויף דער איסט סאיד אין ניו יארק, וואו ער פילט זיך זייער היימיש צווישן אייגענע. אזוי איז דאס אויך געווען דעם איצטיקן מאל.

מיכאל עלקעס, וועלכער איז אין דער אמאליקער ביאליסטאק

מיכאל עלקעס

געווען טעטיק אין דער דארטיקער „מכבי", איז מיט יארן צוריק אוועקגעפארן קיין ארץ־ישראל. אבער כאטש ער לעבט שוין פיל יארן אין דעם אידישן היימלאנד, איז ער כסדר פארבונדן מיט זיין אידיש־ביאליסטאקער אפשטאם, וואס ער היט אפ און האלט אויף ביי זיך מיט ליבשאפט.

זייענדיק אין דעם ביאליסטאקער צענטער, האט פרייזנט עלקעס באזוכט די פארשידענע אפטיילונגען פון דער פאפולערער פאלקס אינסטיטוציע, ער האט געשמועסט מיט די עלטערע איינוואוינער און איז געווען זייער צופריידן צו זען די גוטע ארבעט וואס מיר טוען דא, פאר די עלטערע איינוואוינער און פאר ביאליסטאקער אינטערעסן בכלל, וואס איז אין גייסט פון אונזער אמאליקער אלטער היים, די אומפארגעסלעכע אידישע ביאליסטאק.

פרייזנט עלקעס איז אויך אנווועזנד געווען ביי א ספעציעלן מיטינג־לאנטשאן אין ביאליסטאקער צענטער, פון דעם קאמיטעט פארן „ספר ביאליסטאק". ער איז באגריסט געווארן פון די אנווועזנדע אין וואראמע הארציקע ווערטער. אזוי ווי דאס איז יעדעם מאל, איז פרייזנט עלקעס אויך דאס מאל אוועק פון אונזער צענטער אין ניו יארק א באגייסטערטער און דערביי אויסגעדריקט אנערקענונג פאר דעם פיינעם אנפירן און אויפהאלטן דעם צענטער, וואס ציט ווייטער דעם שיינעם יחוס פון דער אמאליקער אידישער ביאליסטאק.

מיט אונזערע לאַנדסלייט אין מיאַמי ביטש

אין סוף פון פארנאנגענעם יאר 1978 בין איך, מיט מיין פרוי מאלי, געווען אויף א קורצער וואקאציע אין מיאמי ביטש, כדי זיך דאָרט אפצורוען. אבער ווי דער שטייגער איז ביי אונז ביאליסטאקער, מוז מען זיך טרעפן און פארברענגען אויף א היימישן אופן, אפגעבן א גרוס פון דעם ביאליסטאקער צענטער און היים און אויך פון די לאנדסלייט אין ניו יארק.

זייענדיק אין מיאמי האבן מיר זיך דאָרט באגעגענט מיט אונזערע לאנדסלייט וויקטאר סאנשיין, ווילי‌אם פערל, מאריס רובין, חנה הערשקאוויטש און מיט אנדערע. איך האב זיך אויך באגעגענט מיט א צאל לאנדסלייט אין הויז פון ראיא ארקער, וועלכע פארברענגען ווינטער־צייט אין מיאמי זייער וואקאציע. די באגעגעניש איז געווען ביי א גלעזל טיי און א פיינעם צוביים בעת וועלכן מיר האבן געהאט א היימישן שמועס. איך האב באריכטעט, און די אנווענדע האבן אויסגעהערט מיט גרויס אינטערעס, וועגן די פארצווייגטע אקטיוויטעטן פון אונזער היים און צענטער אין ניו יארק, ווי אויך וועגן היגע לאנדסלייט.

פון דער דאזיקער באגעגעניש, ווי אויך פון שמועסן מיט לאנדסלייט אין אנדערע ערטער אין מיאמי, האב איך זיך ווידערמאל איבערצייגט, ווי גרויס דער אינטערעס ביי ביאליסטאקער אומעטום איז פאר אונזערע פאפולערער און וויכטיקער אינסטיטוציע אין ניו יארק, וואס פארשאפט פיל שטאלץ ביאליסטאקער אידן אומעטום. עס איז טאקע וויכטיק, אז באליסטאקער לאנדסלייט פון אויסער ניו יארק אומעטום וואו זיי זיינען, זאלן וויסן וועגן אונזערע פארצווייגטע אקטיוויטעטן דא (וועגן די לאנדסלייט וואס וואוינען אין מיאמי סטאביל, דערציילן איך באזונדערס אין דער ענגלישער אפטיילונג אין דער היינטיקער „ביאליסטאקער שטימע" אויף זייט 12).

זייענדיק אין מיאמי ביטש האב איך מיט מיין פרוי זיך דאָרט אויך באגעגענט מיט אונזערע ליבע לאנדסלייט אשר און פ. שטשוטשינסקי, דער קאסירער פון דער אינסטיטוציע, אייב און דבורה מינץ, וועלכע זיינען דירעקטאָרן פון אונזער אינסטיטוציע און אויך ברייטהארציקע שטיצער. מיר האבן זיך אויך געטראפן מיט אונזערע לאנדסלייט מעקס און פאניע מישקאף, בארני און סאלי סאקס און אנדערע. מיר האבן מיט אלעמען פיל געשמועסט וועגן אונזערע נעמיינזאמע אינטערעסן, מיר האבן פארבראכט אויף א גוטן אופן. כאטש אונזער זיין אין מיאמי ביטש איז געווען א קורצער, זיינען מיר פון דאָרט אוועקגענפארן מיט אומפארגעסלעכע איינדרוקן.

איסאק ריבאלאוסקי

ביי א צוזאמענטרעף מיט לאנדסלייט אין מיאמי ביטש. עס זיצן פון רעכטס: לאה טשודין, ראיא ארקער, מינא אוטיאנסקי. עס שטייען פון רעכטס: איסאק ריבאלאוסקי, עלי איצקאוויטש, סעם טשודין, פישל פיינפעלד, זאול לאנגליב, אלעקס אוטיאנסקי.

א באגעגעניש פון ביאליסטאקער לאנדסלייט

איך בין שוין צום דריטן מאל געווען אין די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע. יעדעם מאל ווען איך בין דא באזוך איך אויך דעם גרויסן ביאליסטאקער צענטער, היים און שפיטאל פאר עלטערע מענטשן, וואס איז אויף דער איסט סאיד אין ניו יארק. דאס מאכט מיך אויך נענטער צו דער וויטער פאר־גאנגענהייט פון מיט כמעט 40 יאר צוריק.

יעדעם מאל, ווען איך בין אין דעם צענטער, האב איך א לאנגען שמועס מיטן געניראל־סעקרעטאר פון דער אינסטי־טוציע, איסאק ריבאלאוסקי, פון וועמען איך דערווייס זיך פיל איינצלהייטן וועגן די פארצווייגטע טעטיקייטן פון דעם ביא־ליסטאקער צענטער, וואס איז דער צענטראלער אדרעם פאר אלע ביאליסטאקער אומעטום. איך באזוך אויך אלע אפטיילונגען פון דער אינסטיטוציע, איך שמועס מיט די איינוואוינער און איך גיי יעדעם מאל אוועק מיט ווארעמע איינדרוקן פון דעם וואס איך הער דא און זע.

איך שטאם פון א שטעטלע מיכאלאוו, 30 קילאמעטער פון ביאליסטאק. אבער איך האב מיין יוגנט, ביז 18 יאר, פאר־ברענגט אין דער העברעאישער גימנאזיע אין ביאליסטאק. איך לייגן די „ביאליסטאקער שטימע" און א באזונדערן איינדרוק האט אויף מיר געמאכט די באשרייבונג פון דר. שמעון דאנער וועגן די אמאליקע לערער און תלמידים פון דער העברעאישער גימנאזיע, זייער לעבן אין צייט פון דער נאצישער אקופאציע און זייער טרויעריקער סוף.

איך און מיין פרוי האבן באזוכט פאר צווי מאנאטן די משפחה אין ניו־יארק, דעטראיט, טעקסאס, לאס אנדזשעלעס, סאן פראנציסקא, מיאמי, סט. פיטערסבורג, מעמפיס און וואשינגטאן.

זייענדיק אין דאלאס, האבן מיר באשלאסן פארן קיין לאס אנדזשעלעס און זען מיין יוגנט־חבר, שמחה יונג סימון, וועלכער איז א באזיצער פון פוירניטשער סטארס. ער מיט זיין פרוי, העניע, וועלכע איז א גראטעוועטע פון קאוונער געטא, האבן אויפגענומען מיר מיט מיין פרוי (וועלכע איז אויך א גראַ־טעוועטע פון קאוונער געטא) זייער שיין. לאנגע שעהן האבן מיר גערעדט פון די פארגאנגענע יארן. ער האט דערציילט פון זיין לעבן אין די פארשידענע לאגערן אין דייטשלאנד, און איך פון מיין לעבן אין סיביר, וואו איך בין געווען פארשיקט אין צייט פון קריג.

מיר האבן זיך געזעגנט מיט א שווערן געמיט, וויל אזא גרויסע טראגעדיע האט אונזער פאלק געטראפן און מיר, די ביסל גלעביבענע, זיינען צעשפרייט איבער דער גאנצער וועלט.

צום סוף פארן מיר צוריק קיין ישראל, מיט פיל איינדרוקן פון דער גרויסער און שיינער אמעריקע.

אריה לאזניק
חיפה, ישראל

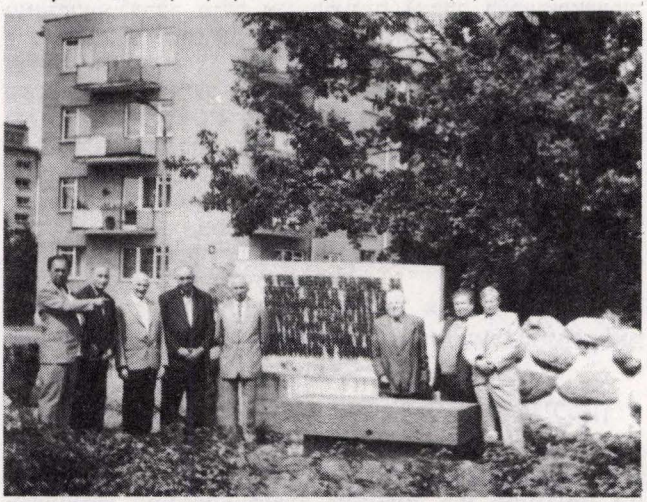
עס שטייען פון רעכטס: מאריס רובין, ווילי‌אם פערל, וויקטאר סאנשיין.

אַ גרוס פון די פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק

שמעון בארטנאָווסקי, איינער פון צוויישן דער גרופּע פאַרבליבענע אידן אין דער איצטיקער ביאַליסטאָק, מיט וועמען אונזער צענטער אין ניו־יאָרק איז כסדר אין פאַרבינדונג, היט אויך אָפּ דעם בית־עולם, אויף זשאַביע, וואו עס איז אין צייט פון דער מלחמה געווען דער געטאָ אין ביאַליסטאָק. מיר האָבן לעצטנס באקומען א בריוו פון בארטנאָווסקי. אין דעם בריוו, וואָס איז אדרעסירט צו אסאק ריבאַלאָווסקי, געווראַל סעק־העטאר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, און צו דער אָנפירערשאפט פון אונזער אינסטיטוציע, שרייבט בארטנאָווסקי פאָלגענדעס:

„מיינע טייערע פריינט,

איך וויל אייך אינפאָרמירן, אז דאָס געלט וואָס איר האָט ארויסגעשיקט צו דער גרופּע אידן דאָ אין ביאַליסטאָק, ווי איר טוט דאָס יעדעס מאָל, איז אָנגעקומען אין בעסטן אָרדענונג און אלע האָבן דאָס באקומען. זיי

די אידישע איינוואוינער פון ביאַליסטאָק שטייען ביים דענקמאָל אויף זשאַביע גאס. פון לינקס: שיע באַרטנאָווסקי (וועלכער וויזיט מיטן האַנט), לייב ביעלסקי, שלמה פּאַצטער, קלמן קאניא, שמעון זלאָטאַרינסקי, הירש יאַלאָווסקי, יאַנקל חאַשקעס, אברהם סידראַנסקי.

דאנקען אייך אלעמען פאר דער הילף, פאר נישט פארגעסן זיי. איך האָב אויך באקומען אייער אויסגאבע „ביאַליסטאָקער שטימע" וואָס איר האָט מיר געשיקט. איך האָב געלייענט מיט גרויס אינטערעס דעם זשורנאַל, און אזוי איז אויך געווען מיט די אנדערע אידן דאָ, וועמען איך האָב נעגעבן צו לייענען די „ביאַליסטאָקער שטימע". די ארטיקלען אין דעם זשורנאַל זיינען זייער אינטערעסאנטע און דאָס דערמאָנט אונזער אמאָליקער היים־שטאָט. וועלן מיר לייענען דאָס פילן מיר, אז איר זיינט מיט אונז און איר וועט אונז נישט פארלאָזן. איך וויל אייך אויך מיטטיילן, אז דער בית־עולם אויף זשאַביע ווערט דורך מיר ווי געהעריק אָפּגעהיט, אזוי ווי איך האָב צוגעזאָגט דאָס צו טאָן דעם פריינט ריבאַלאָווסקי, וועלן ער איז לעצטנס געווען אויף א באזוך דאָ אין ביאַליסטאָק. מיר שניידן דאָ אוים און באזייטיקן דאָס ווילדע גראָז אויפן בית־עולם, מען פלאַנצט יונגע בוימלעך און אלץ ווערט אָפּגעהיט אין אָרדענונג".

אין זיין בריוו דערציילט פריינט בארטנאָווסקי, אז ביים אָפּהיטן דעם בית־עולם העלפט דאָרט אויך ארויס א פרוי, וועמענס נאָמען ער גיט אָן אין זיין בריוו. ער בעט אויך, אז מיר זאָלן שיקן עפעס הילף דער פרוי, וואָס מיר וועלן געווים טאָן. בארטנאָווסקי האָט אויך צוגעשיקט א פאָטאָגראָפיע פון דער גרופּע פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק, וועלכע זיינען פארזאמלט ביים מאָנומענט אין אָנדענק פון די קדושים, וואָס איז אויף דעם זשאַביע בית־עולם. דער ערשטער לינקס אויף דער פאָטאָגראָפיע, מיט דער אויסגעשטרעקטער רעכטער האַנט, איז שמעון בארטנאָווסקי. ער פאָרענדיקט זיין בריוו מיט גוטע וואונטשן און מיט די ווערטער: „איך בין זיכער, אז איר וועט נישט פארגעסן די עטלעכע אידן וועמען עס איז געלונגען אויסצומיידן דעם טויט ביי די נאַצים, און וואָס לעבן איצט אין אונזער אלעמענס אמאָליקער טייערער היים־שטאָט ביאַליסטאָק".

מיט דעם בריוו איז אויך געווען בייגעלייגט א שיינע חנוכה־קאָרטע, מיט גוטע וואונטשן פאר דער פירערשאפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל, ווי אויך פאר אלע ביאַליסטאָקער.

מעות חיטים געלט געשיקט אין:

ישראל

מיר לאָזן וויסן אונזערע מיטגלידער און פריינט, אז מיר האָבן שוין ארויסגעשיקט „מאני אָרדערס" פון בנק לאומי צו א גרויסער צאָל ביאַליסטאָקער לאנדסלייט אין ישראל, וועלכע נויטיקן זיך אין אונזער פינאַנציעלער הילף. די געלט סערטיפיקאטן קענען גרינג ווערן געביטן אויף דאָלאָרן אין אלע אָפּטיילונגען פון בנק לאומי אין ישראל. די מעות חיטים ביישטייערונגען פון אונזערע שטיצער האָבן דערמעגליכט די הילף. עס דארף דערפרייען אונז אלעמען ווען מיר קריגן בריוו פון די ארעמעלייט וועלכע באדאנקען אונז פון טיפן האַרצן, אז מיר האָבן זיי דערקווויקט.

ביאַליסטאָק

גלייכצייטיק האָבן מיר געשיקט ספּעציעלע סערטיפיקאטן צו די 9 פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק דורך „פּע־קא־א". זייער האַרציסענדע פיזישע און עקאָנאָמישע לאָגע איז גוט באקאנט. זייער נויט פאר הילף איז גרויס און אונזערע מעות חיטים פאָנדן רופן ארויס ביי זיי גרויס דאנקבארקייט.

אַ גרוס פון דר. שמעון דאַטנער

חשובער פריינט איסאק ריבאַלאָווסקי

געווראַל־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים אין ניו יאָרק.

אייער ברוף באקומען. איך האָב אויך באקומען דעם פסח־נומער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" (נר. 322). ווי תמיד איז די אויסגאבע אינהאַלטס־רייך, עס גיט א גוטע אָפּשפּיגלונג פון לעבן פון די ביאַליסטאָקער אויף דער גאָרער וועלט, מיט אייער אָן ארטיקל — א דראַמאַטישע באשרייבונג פון אונזער בשותפותדיקער נסיעה קיין ביאַליסטאָק, דעם 12טן דעצעמבער 1977. ס'איז שוין מער ווי א האַלב יאָר פון יענעם אומפאָרגעסלעכן טאָג, פון אונזער באזוך אויף די חורבות פונ'ם אמאָליקן שפּרודלדיקן מיט לעבן אידישן ביאַליסטאָק.

אט ווי די צייט לויפט! מיט צוויי יאָר צוריק אינ'ם יאָר 1976, איז געווארן 30 קיילעכדיקע יאָר זיט איך האָב אָנגעשריבן דעם ערשטן ארטיקל (אין 1946 יאָר) פון דער סעריע „חורבן ביאַליסטאָק" פאר די „ביאַליסטאָקער שטימע".

איך ווינטש אייך א סך יאָרן פון שפּעריישער טעטיקייט לטובת אונזערע ביאַליסטאָקער. האַרציקע גרוסן און וואונטשן פאר אלע פירער פון ביאַליסטאָקער צענטער, און פאר די ביאַליסטאָקער בכלל.

אייער, דר. שמעון דאַטנער

וואַרשע, יוני 1978

באַרני און סאלי סאַקס אויף אַ באַזוך אין ביאַליסטאַקער צענטער

צווישן די פאַרשידענע געסט, וועלכע האָבן אין דער לעצטער צייט באַזוכט אונזער גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, זיינען אויך געווען אונזערע ליבע לאַנדסלייט באַרני און סאַלי סאַקס, פון מיאַמי ביטש.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אז פאַר באַרני און סאַלי סאַקס איז דער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק, ניט קיין נייע זאַך. פריער, ווען דאָס ליבע פּאָרל האָט געוואוינט אין ניו דזשוירזי (זיי האָבן זיך באַזעצט אין מיאַמי מיט עטלעכע יאָר צוריק) זיינען זיי אויך געווען צווישן די גרינדער פון דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט". זיי זיינען אויך געווען צווישן די ערשטע אָקטיוו צו העלפן די גראַטעוועטע רעשטלעך לאַנדסלייט פון היטלערן, אין ביאַליסטאָק, באַלד נאָך דער מלחמה, ווען עס זיינען אָנגעקומען די טרויעריקע נייעסן וועגן דעם חורבן. זייענדיק דאָ אין ברוקלין, זיינען ביידע אַלע יאָרן געווען זייער אָקטיוו פאַר אונזער אינסטיטוציע, ביידע זיינען אויך געווען דירעקטאָרן פון העם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן.

אין אמאָליקן ביאַליסטאָק, איז באַרני סאַקס געווען באַקאַנט

ביי דער אויפנאַמע אין ביאַליסטאָקער צענטער. עס שטייען פון רעכטס: געדטרוד בראַמסאָן, סאלי און באַרני סאַקס, אַסקאַר און טאַכטער דזשינדזשער בראַמסאָן.

אונטערן נאָמען בערעלע זאוואדסקי. ער איז געווען אַ באַוואוסטער פוטבאָל (סאָקער) שפּילער אין זש.ק.ס. (זשידאָווסקי קלוב ספּאָרטאָווי). ער האָט פאַרלאָזן ביאַליסטאָק אין די דריסיקער יאָרן, ער איז דאָן אַוועקגעפאָרן קיין קאַסטאָ ריקאָ וואו ער האָט נעוואוינט אַ געוויסע צייט. שפּעטער, האָט ער אויך געוואוינט אין קיובא. אין ביידע לענדער האָט ער געשפּילט סאָקער אין די דאָרטיקע נאַציאָנאַלע ספּאָרט־קלובן. קומענדיק נאָכדעם קיין אַמעריקע, וואו ער האָט אין אָנהויב געוואוינט אין ניו יאָרק, איז ער דאָ אויך געווען אַ וויכטיקער פוטבאָל־שפּילער ביי דער באַרימטער ווינער „הכוח", ווען זיי זיינען דאָ געווען קורץ פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה.

ווען באַרני און סאַלי סאַקס זיינען געווען אויף זייער באַזוך דאָ, האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער פאַר זיי אויסגעאָרדנט אַ היימישן לאָנטשאָן־צוזאַמענטרעף ביי וועלכן עס זיינען אָנגעוועזט גאָר פיל פרײַנט פון דער ביאַליסטאָקער געגנט. אין דעם האָבן זיך אויך באַטייליקט פיל אידישע אינסטיטוציעס פון ניו יאָרק, צו דער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע אין ניו יאָרק. מען האָט געלויבט באַרני'ן אויך פאַר זיין וואַרעמקייט און טריישאַפט צו אינטערעסן פון ביאַליסטאָקער אידן און פאַר זיין איבערגעגעבענער הילפּס־אַרבעט.

באַרני און סאַלי סאַקס זיינען גראָד געווען אין ניו יאָרק ווען דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט דורכגעפירט, אין דעם גרויסן מעטראָפּאָליטאַן־הויז, די יערלעכע טאַכטער־פאַרשטעלונג (העם 24טן סעפּטעמבער), וואָס איז אַדורך מיט אַן אומגעהויערן דערפאָלג. זיי האָבן זיך דאָרט באַגעגענט מיט פיל לאַנדסלייט און פרייַנט. עס האָט אויף זיי געמאַכט אַ באַזונדערס

אַ פאַרשפּעטיקטער דאַנק־בריוו פון וואַרשע

פון דעם הויפּט־רעדאַקטאָר פון דער „פּאָלסקס־שטימע" אין וואַרשע, שמואל טענענבלאַט, האָבן מיר דערהאַלטן אַ וואַרעמען בריוו, וואָס מיר דרוקן דאָ מיט געוויסע קלייַנע קירצונגען.

רעדאַקציע

טייערער פריינט איסאק ריבאַלאָווסקי,

כאָטש מיט אַ שטיקל פאַרשפּעטיקונג, ווילּ איך אייך שרייבן דעם דאָזיקן בריוו.

מיר האָבן זיך מיט אייך באַקענט מיט אַ יאָר צוריק אין וואַרשע, בעת אייער באַזוך דאָ מיט דער דעלעגאַציע פון דער פעדעראַציע פון די פוילישע אידן אין אַמעריקע. איך האָב נישט גענוליבט, אז נאָך אזא קורצער באַקאַנטשאַפט ווילּ איך מיט מיין פרוי און טאָכטער — זייענדיק אויף אַ פריוואָטן באַזוך אין ניו יאָרק — באַקומען פון אייך אזא אַרטיקע גאַסטפריינטלעכקייט. דער טאָג, וואָס מיר האָבן פאַרבראַכט מיט אייך, וועט אויף לאַנג בלייבן אין אונזער זכרון און הערצער. אַ דאַנק, אַ האַרציקן דאַנק, טייערער פריינט איסאק ריבאַלאָווסקי.

איך בין אַ רעדאַקטאָר פון אַ אידישער צייטונג און אַ געזעלשאַפטלעכער טוער אין קליינעם (אָבער לעבעדיק־שעפּערישן) אידישן ישוב אין פוילן. אַלס אזא בין איך געווען זייער נערירט, האָבנדיק די מענלעכקייט צו באַקענען זיך מיט דער טעטיקייט פון אייער לאַנדסמאַנשאַפט מיט איר אייגען הויז (הלוואי וואָלטן אַנדערע פון אייך געטומען אַ ביישפּיל). איך האָב פיל אָנערקענונג פאַר דער רעדאַגירטער דורך אייך צייטשריפט „ביאַליסטאָקער שטימע".

דאַנקנדיק אייך נאָכאַמאָל פאַר דער גרויסער וואַרעמער האַרציקייט און גאַסטפריינטלעכקייט, ווינטש איך אייך אַ סך געזונט און וויטערדיקע דערפאָלגן אין אייער אזוי וויכטיקער, נוצלעכער און נויטיקער טעטיקייט.

מיט די בעסטע גרוסן און וואונטשן, אייער —

וואַרשע, דעצעמבער 18, 1978 שמואל טענענבלאַט

גרויסע פייערונג פאַר זלמן קאָלעשניקאָוו אין פּאַריז

מיט אַ צייט צוריק איז אין פּאַריז געשאפן געוואָרן אַ ספּעציעלער געזעלשאַפטלעכער קאָמיטעט, כדי צוצוגרייטן און דורכפירן אַ גרויסע פייערונג לכבוד אונזער חשובן לאַנדסמאַן, העם באַוואוסטן אידישן בינע־קינסטלער זלמן קאָלעשניקאָוו. אין דעם יובל־קאָמיטעט זיינען געווען פאַרטרעטן וויכטיקע פערזענלעכקייטן פון פאַרשידענע קרייזן אין דעם אידישן געזעלשאפטלעכן און קולטור־לעבן אין פּאַריז.

די פייערונג לכבוד קאָלעשניקאָוו איז פאַרגעקומען זונטיק, דעם 20טן נאָוועמבער 1978, אין דעם טעאַטער־זאַל פּאַרט מאַרטען, אין פּאַריז. די פייערונג איז געווען אַ דאָפּעלטע: צום 70טן געבורטסטאָג פון קאָלעשניקאָוו און צו זיין 50 יאָריקער טעטיקייט אלס פאַרדינסטפולער אידישער פּאָלקס־ארטיסט. אין דער פייערונג, וואָס איז געווען אין פּאָרם פון אַ גרויסער גאָלאַ־פאַרשטעלונג, האָבן זיך באַטייליקט פיל אידישע און אינטער־נאַציאָנאַלע ארטיסטן, מוזיקער, זינגער און אַנדערע. די פייערונג האָט אַרויסגערופן אַ גרויסן אָפּקלאַנג אין פּאַריז.

זלמן קאָלעשניקאָוו'ס שוועסטער, ריווע, מיט איר מאַן הערשל פיטלוק, זיינען געפאָרן ספּעציעל פון ניו יאָרק קיין פּאַריז צו דער פייערונג. זיי זיינען אויך טרייַע מיטגלידער און דאָנעיטאָרס פון ביאַליסטאָקער צענטער.

מיר ווינטשן אונזער חשובן לאַנדסמאַן, דעם ליבן זלמן קאָלעשניקאָוו, נאָך פיל יאָרן פון דערפאָלג פּאַרן אידישן טעאַטער, געזונט און פרייד אין זיין פערזענלעכן לעבן און מיט דער משפּחה.

שטאַרקן איינדרוק זענדיק אויף אין פלאַץ אזוי פיל אייגענע לאַנדסלייט ביי אזא היימישער אמת'ער אידיש־פּאָלקסטימלעכער אונטערנעמונג.

צוויי לידער

פון אָשר שטשוטשינסקי

דעצעמבער

ס׳איז נאָכט אויף „פּיפּט עוועניו", פּוסט און שטיל,
קיין לעבעדיקן נפש מען זעט נישט,
בייטאָג רוישט דאָ ווי אין אַ ווינט מיל,
איצט, נאָר דער פּענצטער וואָשער — די שויבן ווישט.

דער נאָמען טראָגט זיך איבער אַ וועלט,
רייצט דעם דמיון, מאַדעס, בריליאַנטן,
נאָר הינטער דער נאָכט — פּאַרשטעלט,
שלעפּט זיך אַן הונגעריקער — ביי די קאַנטן.

„היי, דו!" הערט זיך דאָס געשריי פון היטער,
„אַראָפּ פון דער גאַס!" דער מענטש גיט אַ ציטער,
די צעריסענע שיך שאָרכען איבערן נאָסן שטיין:
„אַ מענטש אָן אַ היים", קלינגט דער שאָרך ווי אַ געווין.

שיך — נאָר אַ זכר — די טילקעס פאַרבויגן,
שלעפּט זיך לאַנגזאַם ווי אַ שאָטן, נישט גיך,
דער קאָפּ אין די אַקסלען אַריינגעצויגן,
ער טראָכט ניט פון היטער, ניט פון זיך.

פיס באַשוכטע מיט לעכער און לאַטעס,
ווייקן זיך אין צעגאַנגען שניי — עס האָגלט,
אויף דער רייכער גאַס — פאַרווויקלט אין שמאַטעס,
אַ מענטש, אַרעם און איינזאַם, אין דער נאָכט וואָגלט.

אין פּענצטער — אַ פאַרגליווערט פּיגור,
אויף קורצע העמט — לאַנגע אַרבל אָנגעטאָן,
צוגעבונדן צום וואָנט — אַ זילבער שנור
און אין דער קליאָפּע — דער שטאָלץ פון לאַנד — די פּאָן.

דער אָרעם־מענטש איז מקנא דעם שטומען
מאַניקעט, ער מייגט ניט קיין שלעכטס, ר׳איז גאָרניט אויסן.
ער וואָלט אויך וועלן אונטערן שויב אַריינקומען,
נישט דאַרפן זיך וואַלגערן, אין נאַסן, קאַלטן דרויסן.

„דו לאַכסט פון מיין אָפּגעריסענעם הילוך,
פון מיין צעשויבערט קאָפּ און פאַרפּלאָנטערט באָרד?
זיצט זיך אין דער וואָרעם ווי אַ רוימישער מלך
און שווייגסט, זאָגסט ניט קיין איין וואָרט".

ס׳האָבן אינגעשרומפן זיינע פאַרלאַנגען, ער זוכט נאָר
אַ טרוקן שטיין וואו זיין קאָפּ אָוועקצולייגן,
ער טראָכט ניט פון אַלטן — ניט פון נייעם יאָר,
זיינע מידע פיס צו דער קאַלטער ערד זיך בויגן.

דעצעמבער, 1978

ניטאָ מער...

ניטאָ, ניטאָ אין יום־טוב נומער
„אידישער קעמפער"
די ערלעכע לידער פון יוספן,
דאָס געזאַנג פון מידן גייער און קומער,
דאָס געזאַנג דעם אָן סופיקן.

ניטאָ, ניטאָ די וואונדער לידער,
פון יוסף רובינשטיין,
אַ צעבראָכן קראַנקער, אַ מידער
האָט ער געזונגען — ווידער און ווידער
זיינע לעצטע לידער.

*
**

ניטאָ, ניטאָ מער די לידער
פון גלוביקן ישראל עמיאָט,
פון לאַנגן נע־ונד, — צעבייטע גלידער,
יעדן ליד — ער האָט געשענקט צו גאָט.

נאָוועמבער, 1978

באַרימטע ביאַליסטאָקער קינסטלערין חיה׳לע גראָבער, געשטאָרבן אין ישראל

פון חיפה איז אָנגעקומען די נייעס, אַז דאָרט איז געשטאָרבן די באַרימטע בינע־קינסטלערין חיה׳לע גראָבער, וועלכע האָט געשטאָמט פון אַ יחוס׳דיקער משפּחה פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק.

חיה׳לע גראָבער איז געווען איינע פון די ערשטע גרינדער פון דער באַרימטער „הבימה" אין מאָסקווע, צוזאַמען מיט איר בן־עיר פון ביאַליסטאָק, נחום צמח ע״ה. נאָכדעם ווי זי איז אַוועק פון דער „הבימה" האָט זי געלעבט אין מאָנטרעאַל, קאַנאַדע. זי האָט שפּעטער געשאַפן איר איין־פערזאָניקן אייגענעם טעאַטער און זי איז באַרימט ביי אידן אומעטום

חיה׳לע גראָבער

אין דער וועלט מיט אירע פּראָגראַמען פון געזאַנג און רעציטאַציעס, אין אידיש און העברעאיש.

מיט צוועלף יאָר צוריק האָט חיה׳לע גראָבער זיך באַזעצט אין חיפה, נאָך איר אָנקומען קיין מדינת ישראל. זי האָט דאָ, אין דער אידישער מדינה, אין די לעצטע יאָרן אוסגעשולט און דערצוגן נייע קאָדרען פון יונגע בינע־קינסטלער.

חיה׳לע גראָבער, וועלכע איז געווען אַ בינע־קינסטלערין פון אַ הויכער נייוואָ באַגלייט מיט קולטור, האָט מיט איר גרויסן טאַלאַנט אין פאַרלויף פון יאָרן פון איר בינע־טעטיקייט, באַזוכט כמעט אַלע אידישע ישובים אין דער וועלט און מיט גרויס דערפאָלג אויפגעטראָטן פאַר אידן.

חיה׳לע גראָבער האָט אויך, אויסער איר גרויסער בינע־קאַריערע, אָנגעשריבן צוויי ביכער אין אידיש: „צו דער גרויסער וועלט" און „מיין וועג אַליין", ווי אויך אַ בוך אין העברעאיש אונטערן נאָמען „משני צדי המסך" (פון ביידע זייטן פאַרהאַנג). מיטן טויט פון חיה׳לע גראָבער, איז אַוועק אין דער אייביקייט אַ גרויסע באַרימטע אידישע קינסטלערין, וועלכע האָט שטענדיק מיט שטאָלץ געצויגן איר יחוס פון דער אמאָליקער האַרציקער אידישער ביאַליסטאָק. ערע איר אָנדענק!

די גאַניאַנדזער און טרעסטינער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל און אין אַמעריקע

פון פישל יצחקי (טרעשטשאנסקי) תל־אביב

אין ישראל האָט לעצטנס געוויילט אויף א באזוך אונזער גאַניאַנדזער בן־עיר אַשר שטשוטשינסקי, וועלכער איז באקאַנט אלס דער קאַסירער פון ביאליסטאקער צענטער אין ניו יאָרק. קענענדיק זיין וואַרעמען נעפּיל און צוגעבונדענקייט צו אונז און אונזער היים־שטעטל, האָבן מיר איינגעאָרדנט לכבוד אים א גרויסע אויפנאמע אין תל־אביב, אין וועלכער עס האָבן זיך באטייליקט אַרום הונדערט לאַנדסלייט.

די אויפנאמע איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין א הארציקן צוזאַמענטרעף פון גאַסט מיט אונזערע בני עיר. ער האָט אונז איבערגעגעבן זייער אינטערעסאַנטע איינצלהייטן וועגן אידישן לעבן אין אַמעריקע.

אין דערזעלבער צייט האָט אונז אויך באזוכט א צווייטער טייערער לאַנדסמאַן, בערנארד האַלפּערן פון אטלאַנטא.

ווי זיין שטייגער איז ביי יעדן באזוך אין ישראל (כמעט יעדן יאָר), לאָדט ער איין אַלע בני עיר אויף זיין חשבון אין א שיינעם האָטעל אויף מיטאָג, אויסער וואָס ער טראָגט צו א גרעסערע ביישטייערונג פאַר אונזער ליי־קאַסע.

די צוגעבונדענקייט און די געטריישאפט פאַרן אַנדענק פון אונזערע שטעטלעך גאַניאַנדז און טרעסטינע, וואָס עס וווינען אַרויס אונזערע בני־עיר, דערמאָנען אונז נאכאמאל און נאכאמאל די גרויסע הילפס־אויפטוען פון אונזערע לאַנדסלייט אין אַמעריקע אין אַלע ציטן — וועז די שטעטלעך האָבן נאָך געלעבט — אין די יאָרן צווישן בויידע וועלט מלחמות. אפילו אין די שוווערסטע ציטן פאַר זיי, וועז זיי האָבן אליין ניט געהאַט צופיל, האָבן זיי געפונען וועגן וויי אזוי צו אַרגאַניזירן הילף פאַר זייערע בני עיר אין פוילן.

אין משך פון יאָרן־לאַנג האָבן זיי געהאָלפן בויען לערן־שולעם אין די שטעטלעך. זיי האָבן מיט באַדייטנדע סומעס געהאָלפן שאפן א הילפס־באַנק צו העלפן קליינע סוחרים און בעלי מלאכות, וועז מיר האָבן געליטן פון דער פּוילישער אַנטיסעמיטישער רעגירונגס פּאָליטיק. זיי האָבן איינגעשטעלט קיכן פאַר די שול־קינדער וואו זיי פלענן קריגן א וואַרעמען מאָלצייט.

די דאָזיקע וויכטיקע הילפס־טעטיקייטן האָט מיט דער צייט הערפירט צו שאפן א גוט אַרגאַניזירטע לאַנדסמאַנשאפט וואָס איז געפירט געוואָרן פון אונזערע בני עיר אין אַמעריקע, אונטער דער השגחה פון די „גאַניאַנדזער טרעסטינער יאָנג פרענדס".

עס איז ווינטשנסווערט צו דערמאָנען די וויכטיקסטע פונקטן פון דער ריזיקער איבערגעגעבענער הילפס־ארבעט פון אונזערע לאַנדסלייט אין אַמעריקע נאָכן שרעקלעכן חורבן, נאָך די פינסטערע היטלער־יאָרן, וועז אונזערע שטעטלעך זיינען פאַר־ניכטעט און אָפּגעווישט געוואָרן נאָך הונדערטער יאָרן אידיש לעבן אין פוילן.

שוין אין 1945, נאָך די ערשטע שרעקלעכע נייעס האָט איר זיך א נעם געמאַכן מיט א סך מוט און פלייס צו אַרגאַניזירן די הילף פאַר דער שארית הפליטה, פאַר די וועלכע זיינען געבליבן לעבן. איר האָט זיי געשטיצט און נעמוטיקט סיי מאַטעריעל און סיי גייסטיק (נעשריבן דערמוטיקנדיקע בריף צו די לעבן־געבליבענע) וואו זיי האָבן זיך נאָר געפונען, געשיקט פּעקלעך שפּייז און קליידער, באַזונדערס גרויס איז געווען די הילף פאַר די וועלכע האָבן עולה געווען קיין ישראל.

פון דער דאָזיקער קליינער גרופּע מענטשן האָט מיט דער צייט זיך אַנטוויקלט די היינט וואונדערלעך פונקציאָנירנדע, גאַניאַנדזער און טרעסטינער אַן פּראָצענטיקע ליי־קאַסעס, מיטן ציל צו העלפן אונזערע פּליטים זיך צו שטעלן אויף די אייגענע פיס.

אזוי ארום האָבן אונזערע בני עיר אין ישראל געקענט באַקומען קאַנסטרוקטיווע הילף, צום ביישפּיל: די ערשטע איינצאָלונג פאַר א דירה; העלפן חתונה מאַכן א קינד; און געהאָלפן לייזן אַנדערע וויכטיקע וווירטשאפטלעכע משפּחה־פראָבלעמען, שוין היינט דאָ א צווייטער און דריטער דור. אָט די הילף האָט טיילמאָל געטראָגן ניט נאָר א מאַטעריעלן כאראקטער, די דאָזיקע הילף האָט די מענטשן (פּליטים) אויך געשטארקט מאָראַליש. דער עצם פאקט וואָס לאַנדסלייט וועלכע געפינען זיך אזוי וויט אוועק, זיינען גרייט צו זיין אזוי נאָענט, צו זאָרגן, טראכטן און טאָן פאַר אייגענע, צו העלפן צוריק אויפצובויען זייער צעבראָכענעם לעבן און זיך פאַרוואַרצלען אין אונזער אייגן לאַנד, אָט די ריזיקע באַדייטונג איז נאָרניט אָפּצושאַצן.

די גרויסע הילף פון די אַמעריקאַנער לאַנדסלייט, האָט געשאפן נאָך א וויכטיקן טעטיקייט אָפּשניט:

מיר האָבן מיט זייער הילף (מאַטעריעל און גייסטיק) ארויסגעגעבן איינעם פון די ערשטע און בעסטע (אזוי זאָגן קריטיקער) „יזכור בוך גאַניאַנדז". דער בוך אנטהאלט די געשיכטע פון אונזער שטעטל, פון אַלעם וואָס האָט געלעבט פאַר די חורבן יאָרן ביז דעם שרעקלעכן אומקום פון אונזערע טייערע און ליבסטע.

מיר האָבן זיך ניט באנוגנט מיט בלויז ארויסגעבן דעם יזכור בוך. ווי עס פירט זיך אין ישראל, האָבן מיר אויך פאַר־אייביקט דעם אַנדענק פון אונזער שטעטל און פון די אומ־געקומענע דורך דער קינדער מיטל־שולע „עתיד", אין רמת גן.

אין דעם בנין פון דער שולע איז איינגעאַרדענט געוואָרן א באזונדערער צימער „אַנדענקס ווינקל", אין וועלכן עס איז קאַנצענטרירט געוואָרן אלץ וואָס האָט א שייכות צו גאַניאַנדז — דאָקומענטן, בילדער, רשימות פון די אומגעקומענע אין די לאַגערן און אַנדערע פאַרשידענע חפצים.

אונזער בן־עיר אלחנן האַלפּערן (פאַרזיצער פון די מאַלער אין ישראל) האָט געמאָלן א גרויסן בילד פון דער שול אין גאַניאַנדז, וועלכער פארנעמט א גרויסן טייל פון דער אויסשטעלונג אין דער שולע „עתיד". די שולע וועלט, אגב, פאַרוואַלטעט אויך פון אונזער א בת־עיר (פרינסיפּאַל) נחמה ארציאַל.

עס איז נויטיק צו דערמאָנען, אז מיט דער הילף פון נחמה ארציאַל לערנען די קינדער פון די העכערע קלאַסן אין דער שולע „עתיד" וועגן אונזער שטעטל, ווי ס'האָט אויסגעזען דער חדר, די העברעאישע שולע, פרנסות אין שטעטל, די טעטיקייט פון די פּארטייען (פּאָליטישע), די שול, דער בית המדרש — בקיצור, מיט אַלעמען וואָס האָט א שייכות צו אונזער שטעטל. דעם מאַטעריאַל שעפּן זיי מערסטנטייל פון אונזער יזכור בוך. דאָס איז תורה שבכתב; תורה שבעל־פה לערנען זיי פון אונזערע בני עיר, וועלכע קומען אויף ספעציעלע צוזאַמענטרעפן, בעת וועלכע זיי דערציילן די קינדער וואָס זיי וויסן און וואָס זיי געדענקען וועגן אידישן לעבן אין אונזער שטעטל.

אָט די גרויסע פּארצווייגטע ארבעט האָט געגעבן גרויסע מעגלעכקייטן צו קומען צו הילף אונזערע לאַנדסלייט אין משך פון לאַנגע יאָרן. ליידער ווערן די אקטיוויע טויער פון די לאַנדס־מאַנשאפטן, וואָס האָבן געלייגט ניט נאָר דעם יסוד פאַר דער דאָזיקער אויסערגעווייניטלעכער וויכטיקער ארבעט, נאָר אויך דעם פונדאַמענט פאַר דער גרויסער הילפס־ארבעט פאַר ישראל, אָט די „קליינע מענטשעלעך" ווערן טיילמאָל פאַרגעסן און ווערן ניט גענומען אין אַכט ביי דער הילפס־ארבעט פאַר ישראל, וועלכע ווערט איצט געטאָן אין א גרויסן פאַרמאַט מיט „מא־דערנע" מעטאָדן.

די טעטיקייטן פון די לאַנדסמאַנשאפטן האָבן געשפּילט, און שפּילן נאָך איצטער א גרויסע ראָלע אין אידישן לעבן אין אַמעריקע. און זייערע נאַסטאַלגיע געפילן צו זייערע שטעטלעך, וואָס זיינען מער ניטאָ, איז גארניט אָפּצושאַצן. דער דור ווערט וואָס אַמאָל קלענער און דער נייער דור איז ליידער ווייט פון

איינדרוקספולע פייערונג פאר צבי פיגין מיט זיין פרוי סטעלא ביי די ביאליסטאקער אין בוענאס־איירעס

א ביז גאר איינדרוקספולע פייערונג איז דורכגעפירט געווארן אין דעם „בית־ביאליסטאק", אין בוענאס איירעס, לכבוד דעם באוואוסטן ביאליסטאקער לאנדסמאן אין ארגענטינע, צבי פיגין מיט זיין ליבער פרוי סטעלא. פריינט פיגין, וועלכער איז א פראמינענטער כלל־טוער און אנגעזעענער נדבן, האט זייער פארדינט דעם צוגעטיילטן כבוד. ביי דער פייערונג, וואס איז איינגעאָרדנט געווארן פון דעם ביאליסטאקער פארבאנד אין ארגענטינע, זיינען אנווזעזנד געווען א גרויסע צאל לאנדסלייט און פריינט. דער אוונט איז פארגעקומען פרייטיק צונאכטס, ביי א טראדיציאנעלן עונג שבת.

די פייערונג איז געעפנט געווארן פון זלמן יעוורעיסקי, פרעזידענט פון פארבאנד. ער האט אין ווארעמע ווערטער באגריסט דעם עולם און געגעבן א פיינעם ארייַנפיר מיט לויב פאר צבי פיגין מיט זיין פרוי. מיט אפשאצונגען וועגן די פיגינ'ס, פון דער אלטער היים און זייערע טעטיקייטן אלע יארן נאך דער מלחמה, זיינען ארויסגעטראטן : גדליה פיינסאד, וויצע־פרעזידענט פון פארבאנד ; ווי אויך שרה טורעק, דאָרע זאבלודאווסקי, מאטל אייזנשטאדט, אברהם דיין, מאקס זאל־קינד, וואלף טשינסקי, דער סעקרעטאר יצחק צעסלער, בן־ציון ברוקער און אנדערע. אלע האבן אין ווארעמע ווערטער געדענקט וועגן צבי און סטעלא פיגין און ארויסגעבראכט פיל עפיזאדן פון זייער ביידנס לעבן, סיי פון דער אמאליקער אלטער היים אין ביאליסטאק, סיי אויך בעת די טראגישע היטלער־יארן, ווי אויך נאך דער מלחמה. עס איז אנגעווייזן געווארן אויף דער גוטסקייט פון דעם ליבלעכן פאָרל, וועלכע זיינען שטענדיק גרייט צו העלפן אנדערע, באזונדערס ביאליסטאקער אינטערעסן.

מיר דאָ, אין דעם גרויסן ביאליסטאקער צענטער און היים פאר עלטערע מענטשן, אין ניו יארק, קענען זייער גוט די דעם אלעמען. פרעגט זיך די פראגע וואס וועט זיין? ווער וועט וווייטער ממשיך זיין, ווער וועט פארטזעצן די וויכטיקע געזעלשאפטלעכע הילפס־ארבעט?

איך מוז צום סוף דערמאנען אייניקע מענטשן, וועלכע זיינען פאראנטוואָרטלעך פאר די אלע אויפטוען, וואס איך האב דערמאנט. א שאד וואס איך קען זייער וווייניק פון זיי.

משה באכראך ע"ה, וועלכער האט נאך אין 1945 צוזאמען מיט מיירים רובין, אים צו לאנגע יאר, געטאן אזעלכע וואונדערלעכע ארבעט. שרקה מאלאזוווסקי (שרקה די שווארצע), פארזיצערין פון טרעסטינער הילפס־קאמיטעט, צוזאמען מיט חנה גאלדשטיין, די סעקרעטארשע. א ספעציעלן דאנק קומט די בינדלער־משפחה — סאל בינדלער ע"ה וועמענס נאמען די טרעסטינער לייַ־קאסע טראגט, און רובין בינדלער זיין ברודער, אים צו לאנגע יאר, וועמענס גרויסע ביישטייערונגען האבן א סך ארויסגעהאלפן.

דאס זעלבע פאר אונזער פריינט לואי גארדאן אין שיקאגא, וועמען איר רופט אייער „אמבאסאדאר" אין שיקאגא.

צום סוף מיין ליבן פריינט און חבר משה מאלאזוווסקי, אייער פרעזידענט, וועלכער איז די לעצטע יארן די טרייב־קראפט פון דער גאנצער הילפס־ארבעט.

א הארציקן דאנק אין נאמען פון אלע גאניאנדזער און טרעסטינער אין ישראל, דעם רעדאקטאר פון דער „ביאליסטאקער שטימע", מיט דער גאנצער פארוואלטונג, פאר געבן אונז דאס פלאץ צו דרוקן אונזערע באגרענעצטע איינדרוקן. אפשר וועט דאס העלפן צו באווירקן נאך ביאליסטאקער שבנישע שטעטלער.

מיר לאדן אייך אלע אין צו קומען אונז באזוכן און זען די פרוכט פון אייער ארבעט. שלום, להתראות.

היינט און סטעלא פיגין, צוזאמען מיט סעם נייַדאָרף (שטייט צום רעכטס) און ריטא קלאשטוסקא (זיצט צום לינקס), א שוועסטער פון פרוי פיגין.

ליבהארציקע צבי און סטעלא פיגין, וועלכע זיינען אויך דא ביי אונז אלעמען באליבט. פרייַנט פיגין מיט זיין פרוי, וועלכע זיינען אפטע באזוכער אין ניו יארק, זיינען אויך ברייטהארציקע שטיצער פון אונזער אינסטיטוציע. יעדעס מאל וען זיי קומען דא, האלט פייגין מיט זיין פרוי ווי א הייליקן חוב צו באזוכן אונזער אינסטיטוציע. יעדעס מאל זיינען זיי אויך באגייסטערט פון דעם וואס זיי זעען דא, די אויפטוען און דערגרייכונגען. צבי פייגין, וועלכער באזוכט אויך אנדערע פארשידענע לענדער, קען באצייכנט ווערן ווי דער פאָפולערער „ביאליסטאקער אמבאסאדאר". אומעטום, וואו ער קומט, זוכט ער שטענדיק אויף לאנדסלייט. זייענדיק אויף זיינע באזוכן אין ניו יארק, לויבט פרייַנט פייגין אויך זייער שטענדיק די „ביאליסטאקער שטימע", וואס איז א וויכטיקע פארבינדונג־בריק צווישן ביאליסטאקער לאנדסלייט אין דער גאנצער וועלט און וואס האלט אויף דעם גייסט פון דער אמאליקער אומפארגעסלעכער, הארציקער אידישער ביאליסטאק.

עס איז דערייבער נעווען נאטירלעך, אז אין זייערע ענטפערס ביי דער אויבנדערמאנטער פייערונג אין בוענאס־איירעס, האבן צבי און סטעלא פיגין נעזאגט, אז זייער פארבינדונג מיט ביאליסטאקער און זייער הילפס־גרייטקייט, גיט זיי פיל כוח און מוט אנצוגיין מיטן וווייטערדיקן לעבן, נאך די שווערע איבערלעבענישן אין צייט פון מלחמה. זיי זיינען אויך גליקלעך פון דעם וואס זיי האבן אויפגעבויט א פיינעם צופרידענעם פאמיליע־לעבן מיט א בריייטער משפחה. צו טאָן גוטס, האבן זיי נעזאגט, איז א נאטירלעכע זאך וואס מען דארף אפהיטן אין טאג־טעגלעכן לעבן.

ביי דער פייערונג איז ארויסגעטראטן מיט ספעציעלע רעציטאציעס דער באקאנטער ביאליסטאקער קינסטלער, דאָדיע זאבלודאווסקי. שלמה גראסמאן האט געזונגען שבת'דיקע זמירות, וואס דער פארזאמלטער עולם האט אויך מיטגעזונגען. עס איז געווען א פיינער היימישער אוונט, ווי עס פאסט פאר ביאליסטאקער.

48טער יובילעי פון פארבאנד

א גרויסער עולם פון לאנדסלייט, פריינט און פארשטייער פון פארשיידענע אינסטיטוציעס האט זיך פארזאמלט ביי א פייערונג לכבוד דעם 48טן יובילעי פון אונזער פאראיין. נאכן דערעפנונגס וואָרט פון זלמן יעוורעיסקי זיינען מיט רעדעס ארויסגעטרעטן פראָפ. גרשון סאפאזשניקאָוו, שרה טורעק, יצחק צעסלער, ישראל גרינבוים, וואלף טשינסקי און צבי פיגין. מיט דער צערעמאָניע פון אָנצונדן 48 ליכט האט אנגעפירט גדליה פיינסאד. שלמה גראסמאן האט אנגעפירט מיט געזאנג בציבור און אן ארקעסטער האט פארווייַלט דעם עולם ביז אין דער שפעטער שעה.

36טע יערליכע אזכרה־פּאַרזאַמלונג אין אָנדענק פון 60 טויזנט ביאַליסטאָקער קדושים

די 36טע יערליכע הזכרה־פּאַרזאַמלונג געווידמעט די 60 טויזנט קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגנט, וועלכע זיינען אומגעקומען במשך דער צווייטער וועלט־מלחמה, איז אָפּגעהאלטן געוואָרן ביי דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, זונטאָג, דעם 4טן פֿעברואר, 1979.

איסאק ריבאַלאָווסקי, געזעראַל־סעקרעטאר, האָט פֿאָרגעשטעלט לואים סילווער, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער ארבעטער רינג היים, ווי אויך דער קולטור־טשערמאן פון דעם ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפֿט. פריינד סילווער, האָט אין קורצע אָבער רירנדע ווערטער, דערמאָנט פֿארשידענע געשעענישן אין דער היינטיקער וועלט וועלכע וויזן ארוים באַשיינפֿערליך דעם אנטיסעמיטיזם פון געווסע קרייזן קעגן אידן.

חזן הערי פֿיינבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, האָט געזונגען א צאָל נעטאָלידער צוגעפּאַסט צו דער טרויער פּאַרזאַמלונג און האָט אויך געזאָגט תהילים און געהעריקע תפילות. די פּיאָנעסטין, סאָניא אירדום, האָט אים באַגלייט ביי דער פּיאַנאָ.

דער גאַסט־רעדנער איז געווען ירידיה 5. האַמבורג, געווען ווייצ־פּאַרזיצער פֿון דעם אידישן וואָיוואָדישן קאָמיטעט אין ביאַליסטאָק נאָך דער מלחמה. זיין הויפּט פּאַראַנטוואָרטלעכקייט איז געווען צום ראָטווען אידישע קינדער פון זיך שמד'ן. פריינד האַמבורג האָט באַריכט דעם עולם מיט זיינע זכרונות וועגן דעם חורבן אין ביאַליסטאָק און וועגן דעם פֿאַרזוך פון די לעבן־געבליבענע אידן דאָרט צו צוריק־אויפבויען די לעבעדיקע, שפֿרודלדיקע אידישע קהילה וואָס האָט עקזיסטירט אין ביאַליסטאָק פֿאַר די נאַצישע רוצחים. עס איז אָבער נישט לאַנג קלאָר געוואָרן, האָט פריינד האַמבורג צוגעגעבן, אַז ווידער אויפבויען דאָס וואָס איז געווען איז נישט מעגליך, און אַז די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט וועלן דאָרפֿן זיין זייער נאָלדענע קייט אין אַנדערע פרעמדע לענדער. דאָס איז אפשר געווען די ערגסטע טראַגעדיע פֿון די פּאַרשניטענע אידישע ביאַליסטאָק.

איסאק ריבאַלאָווסקי האָט נאָכדעם געמאַכט אַן אַפּיל פּאַר

חיים און לוסי ליאַך

די עלטערן פון דעם טורמע־פּאַרשפּאַרטן בנימין ליאַך, חיים און לוסי ליאַך, זיינען געווען ביים יכור. פריינד ריבאַלאָווסקי האָט אונטערגעשטראָכן נאָכאַמאָל די איבערגעבנקייט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער צו העלפֿן זייער זון באַפרייט צו ווערן פון דער טורמע. די עלטערן ליאַך זיינען אוועקגעפֿאָרן פון דעם יזכור מיט גרויס דערמוטיקונג.

6 לאַנדסלייט צינדן אַן 6 ליכט אין אָנדענק פון די 60 טויזנט קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגנט.

„ספר ביאַליסטאָק", באַטאָנענדיק אָבער אז עס איז פּאַראַן ערנסטע מיינונגס־פֿאַרשידנהייטן צווישן די ביאַליסטאָקער אין אמעריקע און די פּובליקאַציע קאָמיטעט אין ישראל וועגן דעם ווי אזוי דער בוך דארף צוגעגרייט ווערן. דער עולם האָט זיך וואַרעם אָפּגערופן צו פֿרייַנד ריבאַלאָווסקי'ס אפּיל.

הרב שמואל א. קראַניק, גייסטיקער פירער, האָט אונטערגעשטראָכן אז אידן איבער דער גאַרער וועלט מוזן זיין באַוואוסטזיניק וועגן דער נעפֿאָר וואָס שטייט פּאַר זיי אין די אויפשטייג פון געווסע נעאָ־נאַצישע באַוועגונגען אין פּאַרשידענע אייראָפּעאישע לענדער ווי אויך אין אמעריקע. מיר מוזן אַלע זיין פֿאַרזיכטיג און מיט אונזערע אייגענע כוחות מאַכן זיכער, אז נאָך א שוידערלעכע תקופה זאָל נישט קומען.

א ספּעציעלער אָנדענק־ליכט איז געצונדן געוואָרן פון סעם סאָלאָוש, פֿרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, לזכר די געפֿאַלענע סאָלדאַטן פון ישראל.

מר. ריבאַלאָווסקי האָט אַרויפגערופן די פֿאַלגענדע ביאַליסטאָקער צו צינדן 6 ליכט אין אָנדענק פון די קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגנט: טשאַרלס שוועכער, איסאק מעלענדער, דזשעק בערגער, חוה קאַסטרע, פעמא ראָסין און יעקב ראָבאָטניק.

דער עולם האָט זיך פונאַנדערגענאַנגען מיט די געפֿילן און זכרונות פון דעם אמאָליקן ביאַליסטאָק.

הרב שמואל קראַניק זאָגט אַ תפילה פאַר די ביאַליסטאָקער קדושים. עס שטייען אויף פון רעכטס: איסאק ריבאַלאָווסקי, לואיס סילווער, חזן הערי פיינבערג.

וואלף באביטש ע"ה

דעם 10טן נאוועמבער, 1978, איז נאך א לענגערער קראנקייט געשטאַרבן אין פאריז אונזער באליבטער און חשובער לאנדסמאן, וואלף באביטש ע"ה, אין עלטער פון 77 יאר. מיט זיין טויט האבן מיר פארלוירן איינעם פון די שענסטע פערזענלעכקייטן פון צווישן די ביאליסטאקער אידן פון אמאליקן דור, וועלכע טראגן מיט ליבע און טריישאפט דעם גייסט פון אונזער אלעמענס אמאליקער היים, כאטש מען איז פון ביאליסטאק אוועק שוין לאנגע יארן.

וואלף באביטש איז געבוירן און דערצויגן געוואָרן ביי א באלעבאטישער משפחה אין ביאליסטאק. ער איז געווען איינער פון אכט קינדער, זעקס טעכטער און צוויי זין. ער האט פארענדיקט דרוסקינ'ס אכט קלאסיקע גימנאזיע און פלאָנירט פארטצוזעצן וויטערדיקע הויכע בילדונג. אין יאר 1922, נאך דער ערשטער וועלט־מלחמה, האט ער פארלאָזט פוילן און עמיגרירט קיין בעלגיע. ער האט דארט אָנגעהויבן שטודירן מעדיצין מיטן ציל צו ווערן א דאקטאר. אבער צוליב עקאָנאָמישע שווריקייטן, האט ער געמוזט אויפגעבן זיינע פלענער, נאך איין יאר סטודיעס. ער איז דאמאלט אוועק קיין פאריז וואו ער האט באגענעט זיין יוגנט־פריינט דר. באנטשעווסקי וויי אויך דר. מענדל יוכנאוויעצקי. די פריינטשאפט האט אנגעהאלטן ביזן סוף פון זייערע לעבנס.

אין פאריז האט וואלף באביטש זיך באקענט מיט שרה הירשין, אליין א טאלאנטפולע פיאניסטין, וועלכע איז געווען א טאכטער פון דעם באקאנטן חזן און מוזיקער אליהו הירשין ע"ה. זיי האבן געהיראט און אויפגעבויט א גליקלעכן צוזאַמענלעבן. באביטש, וועלכער איז געווען אן אמביציעזער מענטש, האט נעעפנט א געשעפט פון עלעקטרישע מאטריאלן און ער האט זיך פיין ארויפגעארבעט. ער האט אויך געהאלפן זיינע דריי שוועסטער זיך איינארדענען אין פאריז, מיט זייערע פאַמיליעס. ביידע, וואלף און שרה באביטש, זיינען גלייכצייטיק אויך געווען אקטיוו אין אידישן געזעלשאפטלעכן און קולטורעלן לעבן אין פאריז.

וען די נאצים האבן אקופירט פאריז, זיינען וואלף מיט שרה באביטש, מיט זייער בן יחיד, אנטלאפן פריער אין דעם טיל וואו עס איז געווען דער אזוי־גערופענער „ווישי־פראנט" און שפעטער פון דארט אוועק אין די אלפן־בערג וואו זיי האבן זיך אויסבאהאלטן. ווען זיי זיינען צוריקגעקומען קיין פאריז, האבן זיי זיך דערוואוסט אז א טייל פון דער משפחה איז אומגעבראכט געוואָרן פון די נאצים צוזאמען מיט אנדערע אידן פון פראנקרייך, ווי אויך זייערע נאענטע אין ביאליסטאק זיינען געווען צווישן די אומצאליקע אידישע קרבנות, וועמענס לעבנס זיינען פארשניטן געוואָרן ביי די היטלעריסטישע מערדערס.

באלד נאך דער באפרייאונג, זיינען קיין פאריז אנגעקומען ביאליסטאקער לאנדסלייט וואס האבן זיך געראטעוועט פון אומקום ביי היטלערן. א קליינע גרופע ביאליסטאקער האבן געשאפן א הילפס־קאמיטעט צו העלפן די לאנדסלייט. אט די הילפס־ארבעט וואו מען האט אויך אויפגענומען די גערעטע־וועטע לאנדסלייט, איז געווען אין הויז פון וואלף און שרה באביטש. פאקטיש איז זייער וואוינונג געווען דער „צענטער" פון אלע ביאליסטאקער אין פאריז. אויסער דעם וואס מען האט געהאלפן די גערעטעוועטע לאנדסלייט מיט יעדער מעגלעכער שטיצע, האט מען זיי אויך געהאלפן עמיגרירן קיין אמעריקע, ישראל, אויסטראליע און אין אנדערע טיילן וועלט. א קליין הייפל ביאליסטאקער האבן זיך אויך באזעצט אין פאריז.

דאס הויז פון דעם ליבלעכן פארל באביטש, איז אין פאריז נאך דער מלחמה אויך געווארן א מין קולטורעלער „סאלאן". אין זייער הויז פלענט מען באגענענען דורכפארנדיקע ביאליס־טאקער ווי אויך אנדערע פון פארשידענע לענדער, צווישן זיי, מוזיקער, אקטיאָרן, ליטעראטן, קינסטלער, געזעלשאפטלעכע טויער פון פארשידענע לענדער. אלע האבן אין דעם הויז געפונען גאסטפריינטלעכקייט. ביים טיש פלענט מען שמועסן וועגן ליטע־ראטור, קונסט און וועגן אלערלייַ אידישע און וועלט־פראבלעמען.

וואלף באביטש ע"ה

וואלף באביטש מיט זיין פרוי שרה, האבן נאך דער מלחמה אוועקגענעבן פיל צייט, ענערגיע און אויך גרויסמוטיקע בייי־שטייערונגען פאר פארשידענע אידישע געזעלשאפטלעכע קול־טורעלע צוועקן, גאר באזונדערס פאר מדינת ישראל. פרוי שרה איז אויך געווען א פירערין ביי די פיאָנערן־פרויען. באביטש פלענט אויך העלפן קינסטלער, כדי זיי זאלן קענען דערגרייכן זייערע ציילן אין די קונסט־שאפונגען. די באביטש'ס פלענן אויך קומען אויף באזונדער קיין ניו יארק, צום עלטערן ברודער מעקס באביטש מיט זיין משפחה, וועלכע זיינען באקאנט ביי די עלטערע ביאליסטאקער לאנדסלייט. יעדעס מאל פלענט דאס פארל דא אויך באזונדער דעם ביאליסטאקער צענטער און דערביי געמאכט פיינע ביישטייערונגען פאר דער אינסטיטוציע.

וואלף באביטש פלענט אויך אפט באזונדער מדינת ישראל און ער האט פלאַנירט זיך דארט צו באזעצן. אבער מיט זיבן יאר צוריק איז געשטאַרבן זיין פרוי, שרה, נאך א לענגערער קראנקהייט. אויך וואלף האט אנגעהויבן ליידן פון קראנקהייטן, ער איז געבליבן עלענט וויל זיינע גוטע פריינט זיינען אוועק פון דער וועלט. אויך די ביאליסטאקער גרופע איז געוואָרן אלץ קלענער, עס זיינען באגרענעצט געוואָרן די אקטיוויטעטן. און אזוי איז אוועק פון דער וועלט דער ליבהארציקער וואלף באביטש, וועמען די לאנדסלייט אין פאריז, מדינת ישראל, ניו יארק און אין אנדערע ערטער וועלן שטענדיק געדענקען. עס דארף דערמאנט ווערן, אז אזוי לאנג ווי זיין געזונט האט אים דאס דערלויבט, איז וואלף באביטש געווען אקטיוו פאר אלץ וואס האט געטראגן א אידיש־נאציאנאלן כאראקטער, אדער וואס עס איז געווען פארבונדן מיט דער געשיכטע פון אונזער חרוב געוואָרענער אמאליקע היים, די אידישע ביאליסטאק.

וואלף באביטש האט פאר'יתום'ט א זון, ניקאל, מיט א שנור אין פאריז, ווי אויך אן אייניקל, ליאנעל, וועלכער שטודירט אין מדינת ישראל; א ברודער, מעקס באביטש, מיט זיין משפחה אין ניו יארק; צוויי שוועסטער, רחל גוזאווסקי און גאלדע בולאווקא, מיט זייערע פאמיליעס אין פאריז.

*
**

מעקס באביטש, דער עלטערער ברודער פון פארשטאַרבע־נעם וואלף באביטש, וועלכער וואוינט אין ניו יארק, איז סעקרע־טאר פון ביאליסטאקער א.ר. ברענטש 88. ער איז א באקאנטער געזעלשאפטלעכער טוער און אויך אקטיוו אין דער ארבעטער רינג היים פאר עלטערע מיטגלידער.

הילף דורך אַ טעות – אין מה נשתנה

(א פסח'דיקע דערציילונג)

פון **יעקב מעלער**, ברוקלין, נ.י.

חיים ליפשיץ איז נעקומען קיין אמעריקע נאָך דער צווייטער וועלט־קריג. אין דער היים אין ביאליסטאָק, איז ער געווען אַ נעזעלן אין אַ גרויסן טוך־נעשעפט, נעהאַט נעענדיקט יאָפעם גימנאזיע, גוט נעקענט רוסיש, אַביסל העברעאיש, נעדענקט נאָך וואָס ער האָט נעלערנט אין ליבערמאַנ'ס חדר. פאַרלירענדיק די שטעלע, איז ער אַוועקגעפאָרן אין אמעריקע.

די ערשטע יאָרן האָט ער זיך זעהר געפּלאָגט ביי פאַרשידענע ארבעטן, ווי אַלע גרינע. ענדליך האָט ער זיך אויסגעלערנט אַ פאַך, אַלס קאָטער ביי „קלאָוקס". די ארבעט איז אים נעפעלן גענוג, האָט ער זיך איבערגענעבן צו דער פאַך מיט אַלע חושים און געוואָרן אַ גוטער קאָטער, און גוט פאַרדינט.

פון אידישקייט האָט ער נאָך ווייניק געהאַלטן. ער איז נישט געווען קיין ביליקער אפיקורס, וואָס לאָכט אָפּ פון אידישקייט. ער האָט זיך נעהאַלטן פאַר אַ פרייהענקער.

צייטנווייז האָט ער זיך דערמאָנט אין זיין עלטערנס הויז, וואו אַלעס איז געווען אידישלעך און האָט זיך פאַרבענקט נאָך דעם רואיקן שבת, נאָך די שיינע ניגונים פון חזן אין שוהל, אָבער אין קורצן איז דאָס אַלעס ארוים פון די נעדאַנקען און ער איז ווייטער אָנגענאַנגען מיט זיין פרייען לעבן. אָבער אַ גוויסער מאָמענט האָט אים אינגאַנצן געענדערט. דאָס איז געווען, ווען ער האָט זיך אין שאָפּ באָקענט מיט אַ מיידל. ער האָט זיך דערקלערט צו איר אין ליבע. די מיידל האָט אים געקענט פאַר אַן עכט ארענטליכן בחור, האָט זי אים פאַרגעשטעלט פאַר אירע עלטערן. ער איז געפעלן געוואָרן. נאָך אייניקע באזוכן איז געשלאָסן געוואָרן תנאים און ס'איז באשטימט געוואָרן אין קורצן צום פייערן אַ חתונה מיט מזל.

די וואָך פון פאַר דער חתונה, האָט דער פאָטער פון דער מיידל אים אָפּגערופן אין אַ זייט און אים געזאָגט: „הער זיך איין, מיין ליבער חתן חיים. אַזוי ווי איך בין אַן אָקטיוואַר מעמבער אין מיין שוהל, וואו איך דאַוון, וואַר איך פון אַלע־מען זעהר געשעצט, וועט עס פאַר מיר זיין אַ באַליידיקונג, אַז מיינער אַ חתן פון מיין טאָכטער זאָל נישט אויפגערופן ווערן פאַר דער חתונה צו דער תורה"...

חיים הערנדיק די רייד, איז ער געוואָרן בלאָס און רויט, און אַ טראָכט נעטאָן — וואָס הייסט ער זאָל גיין אין שוהל, שוין יאָרן ווי ער האָט נישט איבערגעטראָטן די שוועל פון אַ שוהל. אָבער ער האָט נישט נעקענט אָנטזאָגן... און האָט איינגעשטימט צום גיין אין שוהל צום אויפרוף.

דער מחותן האָט חיימ'ען נעקויפט אַ שיינעם טלית און אין דעם שבת פאַר דער חתונה איז ער נענאַנגען מיטן מחותן אין שוהל, וואו מען האָט אים נעגעבן אַן עליה. ווען ער איז איבערגעקומען די עליה, האָט ער זיך נענומען ארומקוקן, ווער עס זיינען די מתפּללים? זיענדיק צווישן די מתפּללים עלענאַנט אָנגעטוענע יונגעלייט, האָבן זיינע נעדאַנקען אָנגעהויבן ביי אים צו שטעלן פראַגן — „אזעלכע יונגעלייט קומען אין שוהל דאַוונען? אויב אַזוי האָב איך דאָך נעהאַט אַ זעהר פאַלשע מיינונג וועגן די שוהל אידן"... און ער האָט ביי זיך באַשלאָסן, דאָס נאָך דער חתונה וועט ער יעדן שבת גיין מיטן שווער אין שוהל דאַוונען... אַזוי האָט חיים נעטאָן...

אַזוי איז דער פריידענקער חיים, ביסלעכווייז אריינגעצויגן געוואָרן אין דער שוהל טעטיקייט און איז געוואָרן אַ טעטיקער מעמבער, נענומען אַ אינטערעס אין דער תלמוד־תורה. די צייט איז נענאַנגען פאַרוואָרטס, עס איז אוועק אַ פאָר יאָר, זיין פרוי האָט אים געבוירן אַ זון, וועלכן ער האָט אַ נאָמען נעגעבן דוד. די פרוי האָט נעפירט אַן עכט אידישע הויז און דוד'ל איז דערצויגן געוואָרן אין אַ אידישער אטמאָספערע.

ווען דוד איז אַלט געוואָרן 6 יאָר, האָט חיים אים אריינגעגעבן צום לערנען אין דער תלמוד תורה פון שוהל, וואו חיים פלעגט זעהר אָפט באַזוכן, זען ווי זיין זונעלע לערנט זיך. ווען חיים איז אריינגעקומען אין אַ פאַר־פסח און געהערט ווי די גרעסערע קינדער זינגען אוים דעם פסח'דיקן קידוש און לערנען די פיר קשיות פון „מה נשתנה", האָט חיים אַ טראָכט נעטאָן, אַך ווי דערלעבט מען שוין, אַז מיין דוד'ל זאָל מיר פרעגן ביים סדר די פיר קשיות?...

אין אַ יאָר ארום, איז חיימ'ס וואונטש דערפילט געוואָרן. דוד'ל איז אריבער אין העכערע קלאַסן און פאַר פסח ער נעלערנט די פיר קשיות פון מה נשתנה...

ערב פסח איז חיים מיט דוד'לען אַוועק אין שוהל דאַוונען. נעקומען פון שוהל, איז שוין דער סדר־טיש נעווען צוגעגרייט לויט די אַלע דינים... מיט אַ גרויסע פלאַש פסח'דיקן ווייַן, פיר כוסות, דריי מצות צוגעדעקט ביים זייט די קערה מיט כרפס, מרור און חרוסת, אפילו די הסבה־בעט איז נעווען צוגעגרייט.

מיט אַ פריילעכע הארץ האָט מען זיך נעזעצט צום סדר־טיש. — אָט באַלד וועט מיין דוד'ל מיר פרעגן די פיר קשיות, האָט חיים זיך נעטראַכט... דוד'ל איז נעזעסן מיט אַ קלאַפּעדיקע הערצעלע. דעם ערשטן מאָל אין זיין לעבן דאַרף ער פרעגן די פיר קשיות...

דער רבי, וואָס האָט דוד'לען נעלערנט די פיר קשיות, פלעגט אָפט איבערחזר'ן „דאָס אַ איד דאַרף טאָן מצוות"... דער וואָרט מצוות, האָט אריינגעדרונגען אין דוד'לס מח'ל...

חיים האָט לאַנג נישט נעלאָזט דוד'לען צום טראָכטן און אָנגעפאַנגען צום אָנגיין מיטן סדר... נעמאַכט קידוש, זיך נעוואַשן צום כרפס עסן, צעבראָכן די מיטעלסטע מצה און אַ העלפט ארונטערגעלייגט אונטערן קישן פאַר דעם אפיקומן און ארויסגעזאָגט „מגיד", אַלס אַ סיגנאַל דאָס דוד'ל דאַרף אָנפאַנגען פרעגן די פיר קשיות. דוד'ל האָט אָנגעפאַנגען צו זאָגן מיט אַ ניגון דעם מה נשתנה. זעהר שיין — אָבער ווען ער איז נעקומען צו דער ענדע פון דער ערשטער קשיה, האָט דוד'ל אָנשטאָט צום זאָגן „הלילה הזה כלו מצה", האָט ער נעזאָגט: „הלילה הזה כלו מצוות". דערשרעקנדיק זיך פאַר זיין טעות, האָט ער שיעור זיך פאַנאַנדערגעווויינט. אָבער דער פאָטער האָט אים באַלד באַרואיקט. דיין טעות דוד'ל, מיטן וואָרט מצוות, האָט מיר דערמאָנט וועגן אַ מצוה, וואָס איך האָב פאַרגעסן צום טאָן. איך האָב נעדאַרפט נעבן מעות חיטים צו דער ביאליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן... איז דוד'ל, גלייך נאָך די ערשטע טעג פסח, וועל איך דיר נעבן די מעות חיטים־נעלט און דו, דוד'ל, זאָלסט נעבן די נעלט צו דער ביאליסטאָקער היים אויף 228 איסט בראָדווי... דוד'ל האָט זיך באַרואיקט און פאַרנעזעצט די פיר קשיות, נעפרענט הויך און פיין אַן אַ טעות... אַזוי איז דורך אַ טעות אין מה נשתנה, נעקומען די מעות חיטים־הילף צו דער ביאליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן...

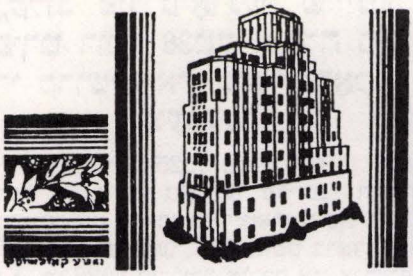
פייערונג ביי די נאָניאָנדזער־טרעסטינער אין ביאַליסטאָקער צענטער, דעם 20טן מאַי

זונטאָג, דעם 20טן מאי, 1979, 1 אזייגער בייטאָג, וועט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדווי, ניו־יאָרק, פאַרקומען דער גרויסער יערלעכער באַל פון די גאָניאָנדזער־טרעסטינער לאַנדסלייט. דאָס איז די אייניציקע גרויסע און וויכטיקע אונטערנעמונג, וואָס וועלן דורכגעפירט אין פאַרלויף פון יאָר, פאַר די לאַנדסלייט און פריינט. אַ פּולער געשמאַקער מאָלצייט וועט סערווירט ווערן. עס וועט אויך זיין פיינע מוזיק און געזאַנג. אַלע לאַנדסלייט און פריינט זיינען געלאָדן צו קומען צו דער היימישער פייערונג וואו מען וועט פאַרברענגען אין אַן אייגענער סביבה.

די גאַנצע איינקונפט פון דער אונטערנעמונג וועט גיין פאַר אונזערע צוויי לייקאָסעס אין ישראל.

צום סוף אַפּריל אָדער אַנהויב מאי וועלן בריוו ארויסגעשיקט ווערן צו אַלע מיטגלידער אין וועלכע מיר וועלן אייך בעטן אריינשיקן אייערע טשעקס. ביטע ברענגט מיט אייערע פריינט.

משה מאַלאַוואָווסקי
פּרעזידענט

אונזער אינסטיטוציע

זואָס מען טוט און זואָס מען פלאַנט

פסח אין אונזער היים

ווי אלע יאָרן וועט אויך דעם יאָר געפייערט ווערן אין א טראדיציאָנעלן אופן דער יום־טוב פסח אין אונזער היים פאר עלטערע מענטשן.

די איינוואוינער וועלן פראָווען די סדרים אין דעם גרויסן, ליכטיקן עס־זאל און זאָגן צוזאמען די הגדה. געשמאקע פסח'דיקע מאכלים וועלן סערווירט ווערן אויף שיינע, דעקאָרירטע טישן.

מעות חיטים

איינע פון די שענסטע אידישע טראדיציעס און מצוות איז צו העלפן נויט־באדערפטיקע פייערן דעם יום־טוב פסח. דאָס רופט זיך אָן מעות חיטים. די באָמטע פון דער ביאליסטאָקער היים באָדאנקען אלע שטיצער פון אונזער מעות חיטים־קאמפיין.

מיר קענען נישט אויסרעכענען אלע וועלכע האבן אליין געגעבן און אויך געשאפן געלט פון פריינט, און די ארגאניזאציעס וועלכע זיינען שטענדיק גרייט צו טאָן וואָס איז מעגליך. מיר בעטן אז די וואָס האבן נאָך נישט דורכגעפירט זייער פליכט, זאָלן אריינשיקן זייער ביישטייערונג איצט צו דעם מעות חיטים־פאָנד.

יערלעכער באַזאָר

אונזער יערליכער באזאר, אָנגעפירט פון דער ביאליסטאָקער ליידים אָקזילערי, איז אָפגעהאלטן געווארן פון 2טן ביזן 11טן דעצעמבער, 1978. מיר באדאנקען דעם ענערגישן טשערמאן, העראָלד טאלין, ראָוז פינקלשטיין, פרעזידענטין פון דער ליידים אָקזילערי, ווי אויך דער קאָמיטע וואָס האבן געארבעט צוזאמענארענגען, סארטירן און פארקויפן די סחורה. מיר זיינען זייער צופריידן אז היינטיקס יאָר האָט דער באזאר געהאט מער דערפאלג ווי אין די פריערדיקע יאָרן, דערפאר וואָס מיר האבן געקראָגן מער סחורה פון א סך שטיצער.

צו אונזערע אלע גוטע פריינט דריקן מיר אויס א שיינעם דאנק.

יערלעכע חנוכה־פייערונג פאַר לאַנדסלייט און פריינט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

די יערליכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט פאר מיטגלידער און פריינט איז געהאלטן געווארן אין דעם נייעם אוידיטאריום ביים ביאליסטאָקער צענטער אין ניו יארק, דעם 24טן דעצעמבער, 1978. די לאנדסלייט האבן, ווי אלעמאל, באוויזן זייער שטארקע איבערגעבענקייט און אויסגעפילט דעם זאל. עס איז געווען אן אמת'ע היימישע שמחה אויף דעם עכטן ביאליסטאָקער שטייגער.

טשערמאן פון דער גרויסער אונטערנעמונג איז געווען העראָלד מאראו, טשערמאן פון אונזער באָארד אוו דירעקטארן. ער האָט געבעטן הרב שמואל קראניק, גייסטיקער פירער פון דער אינסטיטוציע, צו רעדן וועגן חנוכה בנוגע אונזער צייט.

סעם סאלאוש, פרעזידענט, האָט באגריסט די געסט און ער האָט גערעדט וועגן פארשידענע ענינים פון דער אינסטיטוציע.

איסאק ריבאלאָווסקי, געניראל־סעקרעטאר, האָט באגריסט די לאנדסלייט, און דאן האָט ער פארקויפט 6 חנוכה־מנורות און געשאפן א גרויסע סומע געלט.

מיר האבן איינגעלאדן דעם יאָר פאר דעם צווייטן מאל א גרויסע גרופע פון וואלקאָווויסקער לאנדסלייט צו דער חנוכה פייערונג. דער הויפטפונקט פון דעם אָוונט איז געווען ווען דער 11 יאָריקער זון פון דעניעל לעמקין, בענדזשאמין, איז אויפגעטראטן מיט זינגען שיינע לידער. דעניעל לעמקין איז א וויכטיקער פירער ביי די וואלקאָווויסקער.

חזן הערי פיינבערג, וועלכער איז אויך דער עקזעקוטיוו דירעקטאר פון דעם ביאליסטאָקער צענטער און היים, האָט געבענטשט חנוכה ליכט און האָט אויך געזונגען פאסיקע לידער, אקאמפאנירט פון זיין טאכטער, דזשאיס ראטהמאן.

ראָוז פינקלשטיין, פרעזידענטין פון דער ביאליסטאָקער ליידים אָקזילערי, האָט באגריסט דעם עולם אין נאָמען פון איר ארגאניזאציע און נאכהער האָט זי פרעזענטירט א טשעק פון $2,000 צו דער אינסטיטוציע.

דער עולם האָט זיך וואָרים אָפגערופן צו דעם אפיל און געגעבן שיינע ביישטייערונגען.

דער עולם האָט פארבראכט אין א פריילעכער, יום־טוב'דיקער אטמאספער, מיט שיינע, באדעקטע טישן און געשמאקע חנוכה־לאטקעס זיינען סערווירט געווארן.

אונזער שול

מיר ווילן אויסדריקן א גרויסן יישר־כח צו אונזערע עלטערע מענער וועלכע מיט זייער דאָוונען האלטן אויף דעם מנין אין דער פרי און פארנאכט. ביים דאָוונען היט מען אָפּ יארצייט און מ'זאָגט קדיש בציבור. זאָל השי"ת בענטשן אלע מתפלל־לים אז זיי זאָלן געזונט זיין און קענען אנפירן מיטן מנין.

יערלעכער מיטגליד־אָפּצאָל

מיר באדאנקען אלע מיטגלידער וועלכע האבן שנעל אריינגעשיקט זייערע „דיום". אונזער אינסטיטוציע איז גליקליך דערפאר וואָס זי האָט אזויפיל טרייער מיטגלידער וועלכע זיינען גרייט צו העלפן אונזערע עלטערע און שוואכע איינוואוינער.

מיר בעטן די, וועלכע האבן נאָך נישט אריינגעשיקט זייערע „דיום" אז זיי זאָלן טאָן זייער פליכט, ווי אויך פארויינטערעסירן זייערע קינדער און פריינט זיך אנשליסן אין אונזערע רייען און אָנטייל־נעמען אין דער הייליקער, נאָבעלער ארבעט.

שלוס־מיטינג, דינער און אינסטאַלעישאָן

דער שלוס־מיטינג פון באָארד אוו דירעקטארן און די אינסטאלעישאן פון די אפיסערס פאר 80-1979 וועט פארקומען זונטיק דעם 10טן יוני, 1979, 1 אזייגער בייטאג, אין אונזער אינסטיטוציע. אלע דירעקטארן און אפיסערס זיינען געבעטן צו קומען פינקטליך אין צייט.

א געשמאקער דינער וועט סערווירט ווערן און א קאָנצערט וועט פארקומען.

„קלוב פון גראדנער פריינט" פירט דורך 36טע אזכרה נאך די קדושים אין ביאליסטאקער צענטער

זונטיק, דעם 25טן מערץ, 1979, האט דער „קלוב פון גראדנער פריינט" דורכגעפירט אין גרויסן אוידיטאריום פון ביאליסטאקער צענטער, 228 איסט בראדוועי, נ.י., די 36טע יערליכע אזכרה אין אנדענק פון די קדושים און מארטירער. עס איז אויף א ווירדיקן אופן באערט געווארן דער הילליקער אנדענק פון די אומגעברענגטע קנאפע 30 טויזנט אידן אין גראדנע און אומגעגנט.

פארזיצער פון דער טרויער-פארזאמלונג איז געווען יאנקל וואליקאוו, וועלכער האט אין זיין אריינפיר-וואָרט אויך געגעבן אן אפשאצונג וועגן דעם אמאליקן פארצווייגטן אידישן ישוב אין גראדנע.

נאסט רעדנער מיישל קרעמער, וויכטיקער טוער פון „קלוב גראדנער פריינט", האט אויף א טיף-רירנדן אופן געשילדערט די פיין און העלדישקייט פון די אידן ביי די נאצים.

אין טיפן טרויער זיינען אנגעצונדן געווארן זעקס ליכט. דער באוואוסטער ביאליסטאקער חזן, הערי פיינבערג, האט געמאכט דעם א-ל מלא רחמים און אויף אן איינדרוקספולן אופן האט ער געזונגען פאסיקע חורבן-לידער.

די איינדרוקספולע טרויער-פארזאמלונג איז פארענדיקט געווארן מיט זינגען דעם פארטיזאנער-הימן און די „התקוה".

וויליאם פערל ע"ה

פון מיאמי איז אנגעקומען די טרויעריקע נייעס, אז דאָרט איז פלוצלינג געשטארבן אונזער חשובער לאנדסמאן וויליאם פערל. ער איז פון פאך געווען א פאטאגראפיסט און האט לאנגע יארן געוואונט מיט דער משפחה אין ניו יארק.

וויליאם פערל איז געווען איינער פון די גרינדער פון „קלוב ביאליסטאקער פריינט". די לעצטע יארן האט ער געוואונט אין מיאמי. מיטן טויט פון וויליאם פערל האבן מיר פארלארן א טרייען לאנדסמאן. ער האט פאר'יתומ'ט אן איינציקן זון.

כבוד זיין אנדענק!

א כ ט ו נ ג

אויב איר ווילט פאראייביקן די נעמען פון אייערע ליבע און טייערע אויף דעם יארצייט-טאפל אין אונזער שוהל, כדי אז קדיש זאל געזאגט ווערן און דער יארצייט אפגעהיטן ווערן, בעטן מיר אייך רופט אונזער אפיס און מיר ווילן זיין צופרידן צו געבן אלע איינצעלע-הייטן. די בעסטע זאך קומט צו אונז און זעט אונזער ארבעט.

א שטאָט איז פאַרגאַנגען...

פון חנה שטיינמאַן

א שטאָט איז פארגאנגען.
מיר זיינען דאָ
אויף קריעה צום ריסן,
נאָך וועלכע זיינען ניטאָ.

א שטאָט איז פארגאנגען.
מיר זיינען דאָ
הזכרות צום מאכן,
נאָך וועלכע זיינען ניטאָ.

א שטאָט איז פארגאנגען.
מיר זיינען דאָ,
א יזכור-בוך שרייבן
נאָך וועלכע זיינען ניטאָ.

א שטאָט איז פארגאנגען.
און מיר לעבן דאָ,
אין גייסט און אין זכות
פון וועלכע זיינען ניטאָ.

פון אונזערע הכשרה יאָרן

פון **צבי בן-דב (בלינדערמאן)**
ת ל-א ב י ב

צו זינגען מיט דער מעלאָדיע
דוניי - דוניי - דוניי

הערט מיינע ליבע, כ'וועל אייך דערציילן
אייך דערציילן אצינדער דאָ,
פון צייטן וואָס געווען און מער ניטאָ.
געארבעט שווער און ביטער
קיינמאָל געווען מיד,
און געכלאָפעט א סוף א שיטער
מיט א נייעם ליד, דוניי, דוניי...

איך און דו, ער און זי,
געווען דאן אלע זייער יונג
צו דער ארבעט פלייסיק מונטער,
גלייך פון בעט מיט איין שפרונג.
אין היצן און קעלטן
אין רעגן, זונ'ען שיין,
זיך אויסגעלאכט פון אלע וועלטן
מיט א לידעלע א פיין, דוניי, דוניי...

היינט אווק שוין יענע צייטן
אויך די כוחות מיט זיי אווק,
נאָר עס הערט זיך פונדערווייטן
פון דעם וויטן, וויטן ברעג —
חלומות און זכרונות
פון צייטן וואָס ס'איז געווען,
מאָ לאָמיר זינגען אויפסניי דאָס ליד
כל זמן מען טוט זיך זען
דוניי, דוניי, דוניי...

צום 31טן יום-העצמאות פון מדינת ישראל

פון מאָטל פטאַשעוויטש

איך מאך נישט קיין טעות!
און דערמאָן אייך — ווי יעדן מאָל!
אז ס'איז דער איין-און-דרייסיקסטער
יום העצמאות!
מיט פארגענעגן און שמחה אָן א צאָל!

ס'איז שוין אָנגעקומען א ניי יאָר,
ווי ישראל איז באפרייט,
מיר זיינען צופריידן ביז גאָר,
מיר האָבן דערלעבט אָט די צייט.

קאָרטער, בעגין און סאָדאָט,
האָבן זיך צונויפגעקליבן.
צוזאמען דורך א לאָנגן באראָט,
וועט מען אפשר דורכקומען.

צו וואָס אומזיסט פארגיסן בלוט?
ווען ס'ברענגט קיין נוצן קיינעם!
מיר קענען לעבן רואיק גוט,
און זיין גוטע שכנים.

די וועלט איז געוואָרן צערוישט,
און וואָלט שוין געוואָלט הערן.
מיר איידן זיינען אביסל אנטוישט,
מיר ווילן אויך נישט צעשטערן.

מיר וועלן אינגאנצן נישט נאָכגעבן,
ווייל דאָס לאָנד איז ביי אונז אזוי חשוב!
מיר וועלן באקעמפן די שונאים,
וויל — ירושלים עירך ברחמים תשוב!

אלץ פארגעסן ווי א חלום,
קיינער וואָלט זיך נישט געוואָרט.
ס'וועט זיין שלום,
אויף דעם וואָס מיר האָבן געוואָרט.

CHANGE OF ADDRESS?

We ask all our friends and members to please notify us of any change of address. You will be saving us time and money.

Name.....

Old Address.....

New Address.....

Your attention to this matter will be greatly appreciated.

BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY FOR THE AGED
228 East Broadway New York, N. Y. 10002

אונזערע פאַרלוסטנען

צום אייבערגעבן אטענקען

אוירווינג הערשקאָוויטש ע"ה

אין אקטאבער 1978 איז נאָך א קורצער און שווערער קראַנקייט געשטאָרבן אוירווינג הערשקאָוויטש. ער איז געבראַכט געוואָרן צו קבורה, אין מיאמי ביטש, דעם 20טן אקטאָבער.

אוירווינג הערשקאָוויטש וועלכער איז געבוירן געוואָרן אין טשעכאָסלאָוואקיע אין 1906, איז געקומען קיין ארגענטינע אין 1933. ער האָט שפעטער דאָרט

אוירווינג הערשקאָוויטש ע"ה

געהיראַט מיט אונזער ביאליסטאָקער לאַנדספרוי חנה שוועצקאָווסקא. פון דער־היים, אין ביאליסטאָק, איז זי געווען וויגדער דעם קצב'ס טאָכטער און זיי האָבן געוואוינט אויף די שמאָלע פיאסקעס, מלינאָווא 6.

אין יאָר 1960, ווען דאָס פאָרפאָלק איז געקומען קיין אמעריקע, זיינען זיי גלייך געוואָרן מיטגלידער אין אונזער ביאליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. אוירווינג הערשקאָוויטש (ווי אויך זיין פרוי) איז אלע יאָרן אויך געווען א בריי־טער־האַרציקער שטיצער פון אונזער אינסטי־טוציע. אין יאָר 1974, נאָכדעם ווי הערש־קאָוויטש האָט ריטאַיערט, האָט דאָס פאָרל זיך אריבערגעצויגן קיין מיאמי ביטש. זיי האָבן דאָרט גלעבט צופריידן,

אוירווינג הערשקאָוויטש האָט פאַר־יתומ'ט זיין פרוי, חנה, ווי אויך זיינע שוועסטער און ברידער מיט זייערע פא־מיליעס. דער ביאליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק דריקט אויס טרויער צוליבן טויט פון דעם ליבהאַרציקן אוירווינג הערשקאָוויטש ע"ה, מיר שיקן איבער אונזערע טיפסטע מיטגעפילן דער פא־מיליע. כבוד זיין אָנדענק!

ווילמאַ קוקאָווסקי

צום ערשטן יאָרצייט פון איר טויט, ווייל איך דערמאָנען מיין ליבער פרוי וועלכע איז אין בליענדן עלטער פון 54 יאָר געשטאָרבן נאָך א לאַנגער און שווע־רער קראַנקייט. זי איז צו מיר געווען א

ווילמאַ קוקאָווסקי

האַרציקע, געטרייע און טייערע פרוי וועַ־מען איך וועל קיינמאָל נישט פאַרגעסן. אין טרויער און אין צער האָט זי מיר איבערגעלאָזט און איך פאַרהאָף אז מיט דער צייט וועל איך אפשר קענען געפינען א טרייסט.

יאָנקל קוקאָווסקי
יאָנואַר, 1979

מאַשא סלאָבאָצקאַיא ע"ה

דעם 30טן נאָוו. 1977 איז אין פאָריז געשטאָרבן די חשובע ביאליסטאָקער לאַנדספרוי, מאַשא סלאָבאָצקאַיא, אין עלטער פון 90 יאָר. די פאַרשטאָרבענע האָט געשטאָמט פון א גרויסער יחוס'די־קער משפּחה אין אונזער אמאָליקער היים שטאָט.

מיטן טויט פון פרוי סלאָבאָצקאַיא, איז אוועק פון דער וועלט איינע פון די זעל־טענסטע אינטערעסאַנטע און ליבלעכע פערזענלעכקייטן פון דעם פריערדיקן דור. איר טויט האָט אַרויסגערופן גרויס טרויער ביי די אלע, וועלכע האָבן איר געקענט.

פרוי מאַשא סלאָבאָצקאַיא איז געווען א הויך־אינטעליגענטע פערזענלעכקייט. זי האָט באַזיצט עטלעכע שפּראַכן און איז געווען גוט באַקאַנט אין די קולטור־לי־טעראַרישע קרייזן. וועַן זי פלעגט אויף א קינסטלערישן אופן פאָרלייענען ליטע־ראַרישע שאַפונגען, האָט מען זיך צו דעם צוגעהערט מיט דעם גרעסטן אינטערעס.

די פאַרשטאָרבענע האָט זיך שטענדיק ביז איר טיפן עלטער, פאַראינטערעסירט מיט ביאליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום. זי פלעגט פירן א קאָרעספּאָנדענץ מיט ביאליסטאָקער אידן אין פאַרשידענע לענ־דער, ווי אויך מיט פאַרבליבענע אידן אין ביאליסטאָק.

נישט געקוקט אויף דעם וואָס פרוי סלאָבאָצקאַיא האָט דורכגעמאַכט פאַרשי־דענע שוועריקייטן אין איר לעבנסווייג, אין די צוויי וועלט־מלחמות, האָט זי קיינמאָל ניט פאַרלוירן איר מוט. זי איז שטענדיק געווען פול מיט קוראַזש און מיט דעם אויך דערמוטיקט אַנדערע. די ליבלעכע פרוי פלעגט אויך העלפן, מיט אלע מעג־לעכקייטן, אַנדערע נויטבאַדערפטיקע.

פרוי מאַשא סלאָבאָצקאַיא האָט פאַר־יתומ'ט איר טאָכטער, דאָקטער פאַנאַף, מיט איר משפּחה, וועלכע וואוינען אין פאָריז. מיר שיקן איבער אונזער מיט־נעפיל און טרייסט־ווערטער צו דער מש־פּחה פון דער פאַרשטאָרבענער מאַשא סלאָבאָצקאַיא. ערע דעם אַנדענק פון דער פאַרשטאָרבענער ליבהאַרציקער מאַשא סלאָבאָצקאַיא!

BADANA S. LASNICK

Badana Soffer Lasnick, 81 years old, born in Bialystok, died Thursday, January 18th, 1979 in Memphis, Tennessee. Services were held on Friday, January 19th, 1979 in Temple Israel Cemetery, Memphis, Tennessee.

She is survived by her husband, Herman Lasnick and daughter, Rose Orgel of Memphis; son, Julius Lasnick of Stamford, Connecticut; four grandchildren; a son-in-law and daughter-in-law, as well as other relatives.

The officers and members of the Bialystoker Center and Home pray that the bereaved family will be comforted.

פאַראיבינט די נעמען פון אייערע ליכטע און טייערע אויף אונזערע מעמאָריאַל־טאַפעלס צום אייבינגן אַנדענק!

MONTGOMERY STATIONERY & PRINTING CO.

Printing, Engraving, Office Supplies,

Rubber Stamps Made to Order

— Full Line Office Furniture —

35 Canal Street

New York, N.Y. 10002

GRamercy 5-7926

M. SCHAMES & SON

3 Essex Street

New York, N.Y. 10002

DR. MORRIS J. LIPTON

Optometrist

129 East Broadway

New York, N.Y. 10002

COrtlandt 7-1787 - 1788

Compliments of

GARY LASS

EDWARD BOKER, Inc.

Compliments of

A FRIEND

JACK ZABUSKY

Venetian Blinds, Window Shades, Traverse Rods,

House Furnishings

59 Hester Street

New York, N.Y. 10002

Tel. 260-6930

GOTHAM EXTERMINATING CORP.

241 East Broadway

New York, N.Y. 10002

SELECT FILM LIBRARY, Inc.

(16mm film rentals)

115 West 31st Street

New York, N.Y. 10001

(212) 594-4457

GREETINGS FROM

SEAVIEW AIR CONDITIONING CO., INC.

☆ ☆ ☆

54-45 — 44TH STREET

MASPETH, N.Y. 11378

GREETINGS FROM

S. SCHAFFER

☆ ☆ ☆

27 WEYMAN AVENUE

P.O. BOX 60

NEW ROCHELLE, N.Y. 10805

COMPLIMENTS OF

A FRIEND

COMPLIMENTS OF

A FRIEND

Compliments from

KELNARD

38-27 — 30th Street

Long Island City, N.Y. 11101

GREETINGS FROM

KOBRICKS COFFEE CO., INC.

71 North Moore Street

New York, N.Y. 10013

COMPLIMENTS FROM

MEAD JOHNSON AND CO.

COMPLIMENTS OF

A FRIEND

COMPLIMENTS FROM

A FRIEND

VALET INDUSTRIES PRODUCTS, Inc.

Boilers, Laundry and Dry Cleaning Machinery

133 East Jericho Turnpike

Mineola, N.Y. 11501

Phone: (516) 248-5666

Travel — Package Tours — Hotel Reservations

Israel, Europe, South America and World Wide, also the United States, Mexico & Caribbean

Moving to Israel — Contact Mrs. Rosenthal for:

Appliances, Crating, Shipping & Insurance at the most reasonable rates.

FOR ALL YOUR NEEDS CONTACT ONE OF THE OLDEST & MOST RELIABLE TRAVEL AGENCIES:

MAX ROSENTHAL TRAVEL BUREAU, INC.

853 Broadway (near 14th Street)
New York, N.Y. 10003 (Room 410)

Telephone: 674-3382-3

Closed Saturdays & Holidays; Open Sundays

The Finest in Bronze Tablets

W. & E. BAUM BRONZE TABLET CORP.

524 WEST 43rd STREET

New York, N.Y. 10036

Telephone: BRyant 9-5341

Greetings from

KEDEM FRUIT PRODUCTS

420 Kent Avenue

Brooklyn, N.Y. 11211

JAMES P. REGAN

Institutional Fire Safety Consultants

3410 Kingsbridge Avenue

Bronx, New York 10463

Phone: (212) 796-7796

GEORGE CAU

Medical Labor Relations Services

527 Madison Avenue, Room 617

New York, N.Y. 10022

Greetings from

I. TUSCHMAN & SONS, Inc.

Hosiery and Underwear

61 Orchard Street

New York, N.Y.

SANTISI-VACCARINO FLOWERS

331 Court Street

Brooklyn, N.Y. 11231

Phone: TR 5-5567

Florist for Bialystoker Home

CONSOLIDATED EQUIPMENT CORP.

Institutional furniture, kitchen equipment and medical supplies

91 Grand Street

Hoboken, New Jersey 07030

Phone: (201) 792-6200

John Ornstein, Robert Ornstein

Greetings from

LEIBEL BISTRITZKY

27½ Essex Street

New York, N.Y.

Greetings from

5th AVE. FISH MARKET, INC.

157 — 5th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11217

FROHLICH & NEWELL FOODS, Inc.

11 Jay Street

New York, N.Y. 10013

Tel. 226-0191-2

THE CAKE STYLISTS, Inc. ⓤ

Creators Of The Finest In

Wedding, Bar Mitzvah, Specialty and Party Cakes

56-64 — 58th Place

Maspeth, N.Y. 11378

Phones: 894-3494 — 894-3495 — 894-3496

Compliments of

GNESIN & RUBIN

SAFETY GROUP SERVICE CO.

93 Worth Street

New York, N.Y. 10013

Maintenance Service *House Plants*

J & L LANDSCAPING, Inc.

702 Canton Avenue

Brooklyn, N.Y.

Phone: 438-3199

Garden Supplies *Sidewalk Trees*

629-2735 **444-6475**

F. NORTMAN CORP.

Institutional Groceries - Condiments
Caterers' Supplies Our Specialty
Restaurants - Hotels - Institutions Supplied

894 E. 52 Street

Brooklyn, N.Y. 11203

Harvey Nortman Fred Nortman

COMPLIMENTS FROM:

A FRIEND

S. LUNDY'S SONS, Inc.

Kosher Meats and Poultry

934 NORTH 3rd STREET

Philadelphia, Pa. 19123

215-627-2050

Ⓤ GLATT

At this place since 1914 **GR 7-4908**

BLEVITZKY BROS., Inc.

MONUMENTS

210-212 FORSYTH STREET

(near Houston Street)

New York, N.Y. 10002

ARTHUR BLEVIT

Members of Bialystoker Home for the Aged

Compliments of . . .

POMERANTZ PAPER CORP.

350 — 37th STREET

Brooklyn, N.Y. 11232

PARK SURGICAL COMPANY, Inc.

The Medical Department Store

5001 NEW UTRECHT AVE.

(corner 50th Street)

Brooklyn, New York 11219

GEdney 6-9200

GREETINGS FROM

ASC ACCOUNTING STATISTICS CO., INC.

440 PARK AVE. SOUTH

New York, N.Y. 10016

GREETINGS FROM

MONTROSE SMOKED FISH CO., INC.

71 MONTROSE AVENUE

Brooklyn, N.Y. 11206

H. SCHRIER & CO., Inc.

WHOLESALE GROCERS

Institutions, Restaurants and Hotel Trade Exclusively

363 BOND STREET

Brooklyn, N.Y. 11231

COMPLIMENTS

PLYMOUTH LAUNDRY

"WE SERVICE ALL LAUNDRY NEEDS"

748 — 64TH STREET

Brooklyn, N.Y. 11220

Telephone: 745-7700

FALLS POULTRY CORP.

Kosher Poultry Ⓤ

4184 PARK AVENUE

Bronx, New York 10457

YU 9-5445 Est. 1932

Hy Goldfine

G & R KOSHER FOODS

Penn South Kosher Meat & Poultry, Inc.

STRICTLY בשר כשר *KOSHER*

MEAT • POULTRY • PROVISIONS

Suppliers to Camps, Hotels and Restaurants

240 — 9th Avenue

New York, N.Y. 10001

POZNANSKI BAKERY

•

155 DIVISION AVENUE

Brooklyn, New York

Telephone: ST 2-0180

CLOSED ON SATURDAYS

Compliments of

RIIS-WALD PHARMACY, Inc.

Robert Rubenstein — R. Ph. F.A.S.C.P.

•

89 AVENUE D

New York, N.Y. 10009

Phone: 533-3636

COMPLIMENTS

OF

A FRIEND

GRAMERCY
CHAPELS, Inc.

Established 1907

ABRAHAM BLAU
Gramercy Chapels, Inc.

PARKWAY-SCHWARTZ
Gramercy Chapels, Inc.

ZION MEMORIAL
Gramercy Chapels, Inc.

SERVICES CONDUCTED THROUGHOUT THE METROPOLITAN AREA INCLUDING BERGEN, NASSAU, ROCKLAND, AND WESTCHESTER COUNTIES.

477 - 6334

226 - 1617

LOCAL NUMBERS IN FLORIDA

MIAMI — MIAMI BEACH 868-1029

FT. LAUDERDALE AREA 463-8844

EXECUTIVE OFFICES

152 SECOND AVENUE

NEW YORK, N.Y. 10003

VOLUNTEER PROGRAM

Many people have the need to give, materially or of themselves. They feel sorry for the lonely or less fortunate and want to help them. They want to visit, at their convenience, bring a little present, cheer people up. All this is very much needed at our Home and it is greatly appreciated. However, we expect more than that from the regular volunteers in the Activities Department. We have a goal and an activity plan for each resident, designed with the needs and interests of the individual in mind. Any one who works with residents, whether he/she gets paid or not, has to help carry out this plan. The volunteer has to be aware of the philosophy of the department, of the individual goals and of the modalities used to attain these goals. He/she has to know the rules of the Home and some State and Federal regulations concerning patients rights.

Volunteers are briefed as to their jobs and responsibilities when they begin. A staff member works with them until they feel comfortable with the program and can carry it out on their own. The volunteers who work a full day and have lunch with staff participate in the evaluation of the morning program and the planning for the afternoon. They are also included in the "in-services" given on the days they work.

However, volunteers who work evenings or weekends have less contact with staff and each other. To remedy this we decided to have an "in-service" meeting for volunteers and staff at least twice a year, or more often if necessary. The first such meeting was held on January 11th, 1979 and proved to be very successful. The first hour was devoted to a discussion of patients' rights, patient abuse and fire regulations. During the second hour, refreshments were served and the volunteers were greeted by our administrator, Mr. Yehoshua Schachter. There was a general exchange of ideas and Mrs. Rogoff presented each volunteer with a small token of her appreciation.

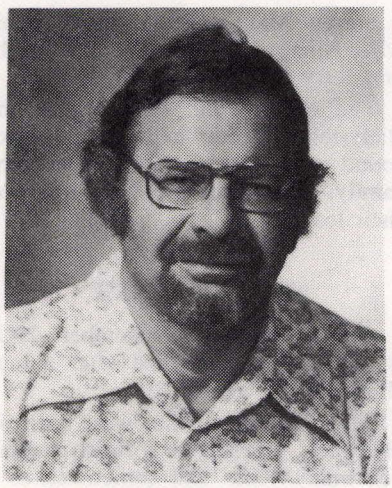
Volunteers present at the meeting were: Bernice Birnbaum, Bella Cooper, Nick Ditizio, Regina Feit, Rose Falkenstein, Ruth Groner, Debbie Iris and Anne Koslin.

The thanks and appreciation of Administration, Activities staff and residents go to them and to all the other volunteers who work very hard but could not attend the meeting: Martha Ambus, Nat Birnbaum, Helen Freiberg, Sal Kalin, Shirley Schneier, Nat Shumacher and Lillian Tamarkin.

WILLIAM BINDLER

On Monday, February 1979, William Bindler suddenly passed away at the age of 50. The son of our esteemed Honorary President and Mrs. Rubin Bindler, the younger Bindler's death came as a shock to all of us.

William Bindler took over the family

William Bindler

business from his father after the latter retired several years ago. The deceased was a good member of the Bialystoker Center and Home, occasionally giving generous donations.

Mr. Bindler, in addition to being survived by his parents, leaves his widow, Barbara, two sons, Paul and Rick, a daughter-in-law, Patricia, a brother, Leonard, and sister-in-law, Bernice.

The officers and directors of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged express their profound sympathy to the bereaved family. May they be comforted on their great loss.

ABRAHAM ZABLOWITZ

On Monday, February 5th, 1979, Abraham Zablowitz, a Bialystoker, passed away at the age of 89 after a long illness. He was a resident of the Bialystoker Home.

A son of the late Molly Bendelstein, who was one of the early pillars of the Bialystoker Ladies Auxiliary and whose name is enshrined in the lobby of our Home, Mr. Zablowitz worked in the moving business for many years. He was married to the late Fannie for 53 years until her death in 1966.

Mr. Zablowitz is survived by seven children, 23 grandchildren and 21 greatgrandchildren, as well as by his brother, Julius Zabludovsky, a member of our Board of Directors, and a sister. One of his sons, Sidney Zablowitz, is also a member of our Board of Directors.

We extend our condolences to the family and hope that they will know of no further sorrow.

ISSY KORNAN

The Bialystoker *landsmanschaft* in Melbourne, Australia suffered a great loss with the death of Issy Kornan in July, 1978 at the age of 76.

Born in 1902 in Bialystok, Mr. Kornan received a traditional Jewish as well as a secular education in one of the Gymnasium schools for which Bialystok was well known.

In 1927 he migrated to Australia, and like any other young Jewish immigrant in those days, he went through a period of considerable self-adjustment. Working very hard to build a livelihood in those days, at the same time he never tried to disassociate himself from the traditions of his heritage.

He was co-founder of the Bialystoker *landsmanschaft* group and center in Melbourne, a Treasurer of Mount Scopus College and active in the United Israel Appeal through the Bialystoker Center in Australia.

He is survived by his wife, Rose, their daughters, Judy and Helen and their families.

May his soul be bound up in the bonds of eternal life.

HONOR THE MEMORY
OF YOUR LOVED ONE
WITH A PLAQUE
IN OUR SYNAGOGUE

In Memoriam

SIMON WEINBERG

We were saddened to learn of the passing of an active supporter and contributor of the Bialystoker Center and Home for many years, Simon Weinberg, who died on November 8th, 1978.

A former member of our Board of Directors, Mr. Weinberg and his first wife, the late Dora Weinberg, invested much of their energy and resources for the advancement of our

Simon Weinberg

institution. In particular, Mr. Weinberg provided great assistance at our Annual Bazaar, to which he and his family gave substantial quantities of merchandise.

Mr. Weinberg participated in the Bialystoker tour to Israel in 1973. Subsequently he moved to Florida after remarrying. Despite the long distance that separated him from our Center and Home, he nevertheless remained in contact with us from time to time. He succumbed to a lengthy illness.

He is survived by three daughters, Phoebe Weinbaum, Sara Murray and Minnie Micale, their husbands, and their families.

May his soul be bound up in the bonds of eternal life and may his family be comforted on their loss.

ROSE LIPSKY

On Saturday, August 26th, 1978, Rose Libowitz Lipsky passed away at an advanced age.

Born in Lomza, she emigrated to America in 1906 at the age of 13. She later married Jacob H. Lipsky who was born in Bialystok and came to the United States as a young boy.

Her husband was one of the original founders and charter members of the Bialystoker Young Men's Association. He was also Secretary of the Bialystoker Cutters Club.

The deceased is survived by her daughters, Beatrice L. Eisen and Doris L. Soroky; a son, Bill Lipsky and their families. May the bereaved be comforted on their loss.

ANNA FINE

On Sunday, November 12th, 1978, Anna Fine passed away after a long illness. She was 74 years old.

In 1928, she married David Fine, the current President of the Bialystoker Young Men's Association. She worked for many organizations including Pioneer Women, Hadassah and a branch of the American Cancer Society organized in memory of her parents, Sarah and Philip Dworkin.

Anna Fine

She and her husband were also active in Congregation Beth Israel from the time of its inception. She received many awards for her hard and diligent work.

In 1954, when Mr. Fine became President of Congregation Beth Israel and then Chairman of its Talmud Torah, she worked with him in raising funds for the Congregation, Israel Bonds, UJA and B'nai B'rith.

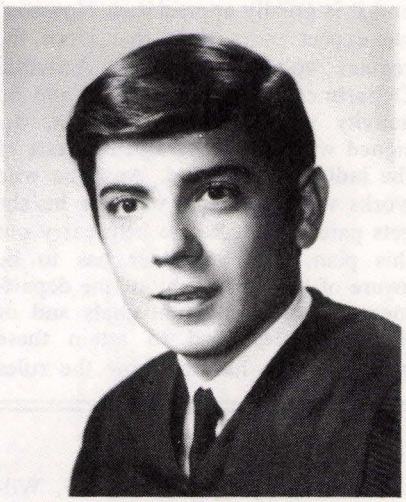
In addition to her husband, David, Anna Fine is survived by a son, two daughters and their husbands and five grandchildren.

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home pray that David Fine and his family will be comforted on their loss.

STEVEN MARCUS

Our good members from Fair Lawn, New Jersey, Leon and Hene Marcus, suffered a particularly tragic loss with the death of their son, Steven, after a long illness at the age of 30 on Monday, January 22, 1979.

Mr. and Mrs. Marcus, long-time members of the Club of Bialystoker Friends who endured much of the horrors of the Holocaust years, came to America after the war and looked

Steven Marcus

forward to building a bright future for themselves. Mr. Marcus is currently a business partner of the Vice President of our Board of Directors, Charles Schwecher.

Steven Marcus is survived by his wife, Nina, his parents and two brothers, Jerry and Stewart.

The officers and directors of the Bialystoker Center express their profound condolences to the bereaved family. May they be comforted on their loss.

JOE KUSHNER

On Wednesday, November 29th, 1978, Joe Kushner died after a long illness at the age of 81.

Mr. Kushner, who was born in Bialystok, worked in a brush factory for many years and sometimes as a waiter in various restaurants. In addition to being a loyal member of the Bialystoker Center and Home, he was also active in the Goniondzer-Trestiner Young Friends Benevolent Association.

He is survived by his wife, Ida, along with two sons, Leonard and Jack Kushner and their families.

May his family be comforted on their loss.

OUR INSTITUTION

PASSOVER

We are very proud of the way Passover is celebrated in our home. The *Seders* will be conducted this year, as in the past, with the participation of our elderly residents. Our dining room is specially decorated for the occasion, emphasizing the festive nature of the holiday. Among the ritual items featured on the *Seder* table are: cups of wine, *matzoth,* bitter herbs and *charoseth.*

Many thanks to the devoted supporters of our Home who help make our *Sedorim* possible by their generosity. They fulfill an important *Mitzvoh* by enabling the needy to observe the Festival of Freedom.

ANNUAL BAZAAR

Our Annual Bazaar, conducted by the Bialystoker Ladies Auxiliary, was held from December 2nd to 11th, 1978.

We extend warm thanks to its energetic chairman, Harold Talin, Rose Finkelstein, President of the Ladies Auxiliary, and also to their committee which collected, stored and sold the merchandise. We are pleased to report that this year's Bazaar was more successful than in previous years, becouse we received more materials than ever before. To all our good friends, we express a hearty "thank you."

CLOSING MEETING

The Closing Meeting and Installation of Officers for 1979-80 will be held Sunday, June 10, 1979 at 1:00 P.M. in our Home.

All officers and directors are invited to attend. A full dinner and concert will be featured.

BRING IN NEW MEMBERS TO THE BIALYSTOKER CENTER AND HOME!

ANNUAL CHANUKAH PARTY FOR MEMBERS AND FRIENDS HELD SUNDAY, DEC. 24, 1978

Our annual Chanukah party and concert for members and friends was held in our new auditorium Sunday, December 24, 1978. Our members as usual exhibited their strong dedication and filled the hall. The celebration was truly enjoyable.

Harold Morrow, Chairman of our Board of Directors, presided at this occasion. He asked Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, to speak about the meaning of Chanukah in our time.

Mr. Morrow then called upon Sam Solasz, President, who greeted the guests and spoke about various activities of the institution.

The Chairman then called Izaak Rybal, General Secretary, to the podium. Mr. Rybal auctioned six Chanukah *menorahs* and raised a substantial sum of money for the Center and Home. The audience responded enthusiastically to the appeal by making generous contributions.

Once again, a large delegation of Wolkowisker *landsleit* attended the Chanukah party. The highlight of the afternoon was a medley of songs by Benjamin Lemkin, eleven-year-old son of Daniel Lemkin, an important officer in the Wolkowisker Society. Cantor Harry Feinberg, accompanied by his daughter, Joyce Rothman, conducted the kindling of the Chanukah candles and sang several songs. Mr. Feinberg is our Executive Director.

The President of the Bialystoker Ladies Auxiliary, Rose Finkelstein, presented a check of $2,000 to our institution collected from donations made at the Auxiliary's Monday meetings.

Our special appreciation to Mrs. Bronia Skorka, Director of Building and Food Services, and her staff, for preparing such delicious, traditional dishes for this occasion.

The Chanukah party demonstrated once again that the Bialystoker Center and Home enjoys strong and active support from its people.

ANNUAL PURIM PARTY FOR MEMBERS AND FRIENDS

Our annual Purim party and concert, as well as General Membership meeting, was held Sunday, March 11, 1979 at the Bialystoker Center and Home in New York.

The chairman of this event was Jack Berger, Vice-President. Sam Solasz, President, greeted the audience.

Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, spoke about the meaning of Purim in our time.

Yehoshua Schachter, Administrator, delivered a report on the Bialystoker Home's activities.

Izaak Rybal, General Secretary, made the appeal to which the audience responded warmly.

Cantor Harry Feinberg, Executive Director, rendered a Purim concert, accompanied at the piano by his daughter, Joyce Rothman.

Rose Finkelstein, President of the Ladies Auxiliary, presented a check of $1,000 to the Center and Home.

A new slate of directors for 1979-80 was nominated and elected.

MAOS CHITIM

We convey our sincere appreciation to all who answered our appeal for Maos Chitim. Our aging residents are able to celebrate the *Sedorim* with this assistance.

The poor in our community also benefit from the many kind donations given by our contributors. Most importantly we send money orders to *landsleit* in need residing in Israel and Bialystok.

A WORTHY TRADITION

Our Trustee and Ladies Auxiliary President Rose Finkelstein is continuing the tradition of her late uncle, David Rosenbloom and her departed mother, Yetta Finkelstein, of donating two cases of Passover wine to our Home. We warmly thank her for her thoughtfulness.

HAPPY EVENTS

MAZEL TOV

On Sunday, October 15th, 1978, Dr. Richard Babkes married Fern Robin Freed.

Dr. Babkes is the son of our well-known Bialystoker *landsman* and chess champion, Israel Babkes of Montevideo, Uruguay. The groom is currently pursuing a residency in neu-

Fern and Richard Babkes

rology at Mount Sinai Medical Center in New York. His mother, Liza Rybalowska-Babkes, passed away in Montevideo several years ago after a long illness.

The bride has a very fine job with British Caledonian Airways and is fluent in several foreign languages.

Richard Babkes is a grand-nephew of our General Secretary and his wife, Mr. and Mrs. Izaak Rybal.

Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, officiated at the wedding ceremony.

We wish the newlyweds and their families a hearty Mazel Tov. May they know only happiness and good health for many years to come.

MAZEL TOV

We are pleased to announce that on Friday, January 12th, 1979, Loren Michele Rakowsky was born to Robin and Steven Rakowsky, son and daughter-in-law of our good and devoted members, Seymour and Pearl Rakowsky. The great-aunt and uncle of this newborn are Raya and Sheftel Zak, members of our Boards of Governors and Directors. Sheftel Zak was formerly the Director of the Folksbiene Theatre, a major Yiddish dramatic enterprise in Manhattan. Raya Zak has been deeply involved in the Bialystoker Center and Home for many years and is currently a Trustee.

We congratulate the parents and grandparents of the new baby and we wish them and the great-aunt and uncle much *nachas* from her in the future.

MAZEL TOV

We are pleased to congratulate the Acting Chairman of our Board of Governors, Morris Molosofsky and his wife Sarah, on the marriage of their grandson, Alan Oberman, to Miss Judy Manners on September 2nd, 1978 at the Du Pont Hotel in Wilmington, Delaware.

Alan and Judy Oberman

The groom, son of the late Dr. Philip Oberman and Isabel Molosofsky-Nadler, graduated Cum Laude from the City University of New York, also receiving a Masters Degree in Quantitative Analysis from New York University Graduate School. The bride graduated Summa Cum Laude from Tufts University and was a member of the Phi Beta Kapa Honor Society.

The couple are both working as actuarial assistants at a well-known insurance company and both are Associates in the Society of Actuaries.

We wish much happiness to the newlyweds, as well as *nachas* to their parents.

The officers and directors of the Bialystoker Center and Home for the Aged express their heartiest best wishes to Morris and Sarah Molosofsky. May they continue their active involvement in our institution for many years to come.

THANK YOU

We would like to express our special appreciation to Diana Medvedev, our Trustee, for volunteering her time and effort in various aspects of our office operations. Spending two or three days a week, she has fast become a favorite among our other staff workers. Her involvement has substantially helped in increasing efficiency and productivity within the office.

We look forward to Mrs. Medvedev's continued good work and we know she feels very much appreciated.

REFUAH SHLEIMAH

To Arthur Tarlowe, our Vice President-Controller, who underwent two major operations in a short time and who is recuperating from illness. We miss Mr. Tarlowe at our Board meetings and we fervently pray that he will be restored to sound health and that he can return to his duties at our Center and Home. May he have a speedy and complete recovery.

* * *

To Rose Medvedev, sister-in-law of our Trustee, Diana Medvedev, who is ill. Rose Medvedev is a good member and supporter of our institution and she has our prayers.

* * *

To Bernard Kaganowski, our Director and one of the founders of the Club of Bialystoker Friends. Mr. Kaganowski endured several serious operations and has had a very difficult time. We wish him a speedy recovery and restoration to a reasonable level of activity.

* * *

To Ethel Dolidsky, a long-time member of our Center and Home, who had an unfortunate accident and who is undergoing rehabilitative therapy. May she have a speedy recovery.

CONGRATULATIONS

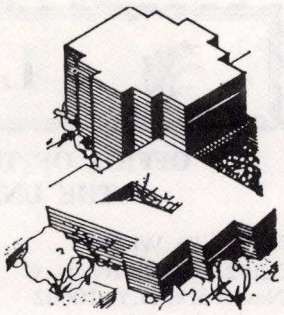
We congratulate Mr. and Mrs. Sam Dolinski on the marriage of their son, Micky, to Miss Rose Iorio on Saturday night, December 2nd, 1978.

The Dolinskis have been good members and supporters of the Bialystoker Center and Home for many years.

We wish the newlyweds a wonderful life together.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

by Mifa Rogoff, Activities Director

Hope King and David King of The Music and Performing Arts Lodge of B'nai B'rith and Shel Freund of the Louis Braille Foundation are providing the Home with free professional entertainment once a month on an ongoing basis. Some of the artists are blind—all of them are pros, warm, sympathetic and aware of the interests and needs of their audience. The residents look forward to the concerts and we are all very grateful.

CHANUKAH PARTIES

We had two Chanukah parties this year. On December 27th, we held our annual party with delicious refreshments and entertainment by Ruth Devorah, an accomplished performer. Miss Devorah charmed the audience with her talent, her material, her beauty and her warmth. Our thanks go to her, her accompanist and to Sandy Merril (Miss Devorah's agent) who arranged the performance.

On December 25th, the EST Holiday Hospital project sponsored a party with several entertainers and a present for each resident and patient in the Home. The party was held in the auditorium for ambulatory people, then moved on to all floors where they entertained in the dining rooms, in the corridors and at bedside so no one was left out.

We do this with all parties and entertainments, unless it is a piano recital or a drama production which requires the stage. When it is impossible to bring the entertainment to bedside, a gaily decorated cart with refreshments is sent to SNF floors and to HRF floors to reach recluses and shut ins who refuse to leave their rooms.

Right now we have four ongoing workshops: dance, drama, poetry and singing operate the same way. The artists work for an hour with people who come up to the 8th floor, then spend an hour with small groups on SNF. During the "Singing Workshop" several of the residents, Mrs. Youngstein, Mrs. Karlin, Mrs. Resnick, Mrs. Savador, Mr. Goldstein and to a lesser degree, others, contributed Russian, Polish and Yiddish songs with which Carol Freeman, the singer, was not familiar. She taped the songs and will incorporate them into her repertoire. The four workshops are sponsored by the American Jewish Congress CETA Artists Project. This Fall we had 2 seven-week workshops in music and dance from Hospital Audiences Inc. CETA Project.

In December we celebrated two very special occasions: on December 14th we had a party for Mr. and Mrs. Stolowitz who celebrated their 45th wedding anniversary. Gertrude is a patient on the 7th floor. Her husband lives in the community and visits her daily. Mrs. Stolowitz appreciated the flowers and the necklace presented to her and everyone enjoyed the refreshments.

On December 28th a gala party was held in the auditorium to celebrate Lillie Wiener's 100th Birthday. Lillie rose to the occasion; she stayed awake and alert for Rabbi Kronick's reading of greetings from President and Mrs. Carter and Mayor Koch, for pictures-taking by a photographer from the Daily News and the special songs dedicated to her by the entertainer, Dennis Sporacino.

In addition to the above special occasions the daily program went on with crafts, lectures, exercises, movies, Residents Council meetings, readings by Rebbetzin Siff, religious observances, patients' luncheons, reality awareness and music—movement—games and singalongs on the SNF floors, with craft sales, tea parties and home talent shows; birthday parties, teas for new residents, and of course, entertainment offerings: a mime show by George Geets, AJC-CETA on November 8th. Scotti Rhodes, singer (Bnai Brith) on November 19th. Carol Freeman AJC-CETA singer on November 30th. Bnai Brith slide show on December 10th. Magician from American Council of the Arts on January 4th. Vladimir Tzypin, Russian violinist, accompanied by Esther Ostroff on January 10th. Marcia Stein, blind singer on January 14th. Cello—voice and piano concert on February 8th. Jazz ensemble HAI-CETA on February 7th.

Mindy Fleegelman, Cantor from Louis Braille Foundation on February 11th. Puppet show from AJC-CETA on February 14th. Henry Sapoznick, Klesmer Music from AJC-CETA. Modern dance concert from HAI-CETA on February 21st.

CONGRATULATIONS TO NEW OFFICERS OF THE RESIDENTS COUNCIL

The following slate of officers was elected at the December 18th meeting of the Residents Council:

President ..... ANNA GOREN
Vice President ..... LOUIS SCHWARTZ
Treasurer ..... ROSE SAVADOR
Secretary ..... HELEN WEINSTEIN
SNF Representatives:
7th Floor ..... MALKA RAICHMAN
GERTRUDE STOLOWITZ
NETTIE GOLTZMAN
6th floor ..... SIGMUND ORDINSKY
5th floor ..... ESTHER GOBEL
ANNA BLECHNER
Hospitality Committee:
3rd floor ..... HELEN KESTENBAUM
PAULINE MEINKES
MORRIS BULGACH
4th floor ..... RAE KARLIN
ANNA SCHEINMAN
EVELYN SLOANE
Program & Entertainment Committee:
MEYER ERLBAUM, EVA FEUER, MATHILDA KRAMER, CHARLES LIEBERMAN, TESSIE SCHWARTZ, CELIA SLIPOWITZ.
Ritual Committee: SAMUEL LEVINE

LETTERS TO OUR EDITORS

OFFICE OF THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES

Mrs. Lilie Wiener
228-230 East Broadway
New York, N.Y. 10002

You have our warmest congratulations and best wishes as you celebrate your birthday. We hope that the year ahead will bring you special happiness.

ROSALYNN CARTER
JIMMY CARTER

The City of New York
Office of the Mayor
New York, N.Y. 10007

December 28, 1978

Mrs. Lillie Wiener
228-230 East Broadway
New York, N.Y. 10002

Dear Mrs. Wiener:

On behalf of The City of New York, I am delighted to wish you a happy 100th birthday!

As you celebrate this milestone, I join with your friends in honoring your long and remarkable life.

May this day bring joy and happiness, with many more birthdays to come.

Sincerely,

EDWARD I. KOCH, *Mayor*

October 26, 1978

Dear Editors:

The family of the late Nathan Soltes wish to express our thanks to you for the excellent care you provided for our father during the many years he was a resident of your Home.

The humane care you gave him certainly enabled him to reach his 104th birthday last June. Your spotless facilities, the fine spirit and professional expertise of your nursing staff must be commended.

Sincerely,

Bess S. Karmiohl

(*Editor's Note*: *We received a similar letter of appreciation from Mr. Soltes' other daughter, Ida Goodman.*)

Ernst & Ernst — Citicorp Center
153 East 53rd Street, New York, N.Y. 10022

Dear Editors:

On behalf of my fellow employees at Ernst & Ernst who had the opportunity to visit the Bialystoker Home and Infirmary For the Aged and myself, I would like to thank you for your fascinating and comprehensive tour. We were very impressed with the Home.

Personally, I had anticipated leaving the Home after the tour in a depressed state. However, as it turned out after the tour, I felt both exhilarated and happy. The reasons for this were threefold.

First, the building and facilities were spacious, extremely clean and well kept.

Second, each of the administrators and staff appeared to be dedicated and truly concerned about the residents. More than this though, they showed a pride in the Home which I had not anticipated would be present.

Third, and most important of my reasons, were the residents themselves. While I expected them to be glum and despondent, in fact they were cheerful and seemed really happy to be there. In addition, they were productive. Some of their handiwork was truly remarkable and their pride in their accomplishments evident.

Although it may sound trite, for the above reasons, the Home seemed to truly be a "home" and not an institution.

I commend and congratulate you and the staff on the tremendous job you are doing. I wish you, the staff and the residents much success in the future. Once again, thank you for giving me an experience that I will never forget.

Sincerely,

Michael J. Wagner
Supervisor

The City of New York
Fire Department
From The Quarters of Engine 9 & Ladder 6

Dear Editors:

It is most symbolic that the Christmas and Chanukah seasons occur at the same time of year. There is a great feeling of warmth and good will that pervades us all.

You have exemplified the spirit of the holiday season by sharing your bounty with us. This came in the form of tables and chairs which enabled us to "break bread" with the families of our fellow workers in the firehouse.

As we listen to the happy voices and gaze upon the smiling faces of the children at this gathering we wish to extend our profuse thanks for your generosity.

It is an extreme pleasure to have you as a friend and neighbor in the community.

May the Chanukah lights continue to illuminate your lives with grace and cheerfulness toward your fellow men. Shalom.

Sincerely,

JOSEPH R. CORACI
Lieutenant

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

LATEST DEVELOPMENTS IN THE CASE OF BENJAMIN LACH

With the newly elected Governor of Texas and the new Texas administration, there is some hope that Benjamin Lach's parole effort will meet with success this year. Another encouraging development is that the District Attorney for Lubbock County, who has relentlessly objected to any effort to release Benjamin, is now out of office and has been replaced by someone who is unlikely to interfere.

Nonetheless, we do not wish to leave the impression with our readers that we entertain any false illusions. Mr. Lach, a Jewish Bialystoker young man, who has spent the last eleven years of his life in Texas custody, continues to pile up an outstanding record of achievement in all aspects of the prison rehabilitation program. As the Editor of the "Echo," the Huntsville prison newspaper, he has received additional awards for excellence in journalism and serves as a model prisoner.

His parents, brother and sister make frequent visits to

W. J. Estelle, Director of the Texas Department of Corrections, presents special award to Benjamin Lach.

see him and various state officials involved in parole matters. Without exception, everyone feels that Benjamin's attitude, his personal growth and accomplishments make him the pride and joy of the prison population.

What seems to be forgotten, however, by the Texas authorities is that Benjamin Lach wants and needs to live a productive life as a free citizen. He has plans to return to Massachusetts, where his family lives, and to pursue an advanced course in journalism as well as gainful employment. In this he has the support not only of his parents and his siblings but also of the Bialystoker Center and Home, which has assisted him very strongly for many years in trying to win his freedom.

We have recently written to prominent political leaders in Texas, drawing their attention to the injustice of Mr. Lach's continued incarceration. Hopefully, they will do something on Benjamin's behalf. Our committee, consisting of Izaak Rybal, Harry Feinberg and Rabbi Lowell S. Kronick, intends to make a trip to Texas for the purpose of underscoring our views in favor of Benjamin's release.

We affirm that the Bialystoker Center and Home will not rest until Benjamin Lach is able to appear in our auditorium as a free man. All of those involved in this case have met with frequent disappointments and frustrations but we will continue without interruption until we achieve our goal.

BIALYSTOKER HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED TO BEAUTIFY AND UPGRADE ITS FACILITIES

The readers of the *Bialystoker Stimme* are now familiar with the fact that the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged has a new administration. At a recent meeting of our Board of Governors, it was decided that although the Home provides a high quality of care for its patients and residents, it is necessary to modernize and beautify certain areas of the building and to purchase several new and sophisticated diagnostic machines to expand the scope of our medical services.

Several months ago, Mrs. Joseph Newman, a niece of our resident, Rae Karlin, contributed a significant sum of money earmarked for purchasing fluorescent fixtures on our Health Related Facility floors. She felt that the corridors and the residents' rooms could be brighter and that this increased illumination would light up the lives of our aging people. The new fixtures were bought and installed. We are happy to report that the hallways and the rooms on our third and fourth floors have taken on a new complexion. Everything seems more cheerful and more hopeful. Our residents are most pleased by this innovation. We thank Mrs. Newman for her thoughtfulness and generosity. Our deep appreciation goes also to Diana Medvedev, our Trustee, who made an additional donation so that the third floor rooms, not covered by Mrs. Newman's endowment, could also receive the new fluorescent lighting.

Another major step in our beautification program will be to refurnish and redecorate our main dining room on the second floor. Thanks to the philanthropy of the late George Gering's family, we now have the financial resources with which to launch this program. As our readers know, George Gering, who passed away in the fall of 1977, was one of the founders of the Club of Bialystoker Friends, a member of our Board of Directors and a very devoted Bialystoker *landsman* for many years. His sons, Sheldon and Norman, as well as his beloved wife, Edith, have chosen to perpetuate his name by dedicating the refurbished dining room. Above its entrance, a large plaque will be affixed indicating that the Gering family pays tribute to their husband and father in this most significant way—by rendering that place in which our residents take their meals comfortable, attractive and wholesome.

A great deal more needs to be done throughout our entire facility. While we have a very fine physical plant and our patients are well served, we can do much better to make their environment more livable. Our motto has always been and remains "A Home With a Spirit." We are interested not in running an institution but in providing a real home for our elderly residents.

A list has been prepared of other areas requiring improvement and modernization. We call upon our members and friends to contact Mr. Izaak Rybal, our General Secretary, and to inquire what they can do to assist us in making the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged a showcase of up-to-date, quality care for the people we serve. He may be reached at (212) 475-7755.

SAMUEL RUBIN

IN MEMORIAM

Samuel Rubin, founder of Faberge, Inc., philanthropist and patron of arts, died Thursday, December 21st, 1978 after a long illness at the age of 77.

Born in 1901 in Washlikowa, outside of Bialystok, he was the son of Leah and Julius Rubin and a grandson of the Sadworanskis, who owned a well-known wool factory in Bialystok in the late 19th and early 20th centuries.

His mother was somewhat of a revolutionary who hid outlawed political pamphlets under her bed which proclaimed seditious intentions against the government in power. Mr. Rubin's bold ventures into business, his love of the arts and culture, and his civic-mindedness, were heavily influenced by his mother. His father, a gentle person, was drafted into the Polish Army from which he later escaped. The Rubin family emigrated to the United States from Bialystok in 1905, starting their own delicatessen in Brooklyn and later establishing a dry goods store in Ozone Park, Queens.

Mr. Rubin's first ambition was to become a violinist but, when he was 19 years old, he gave up the violin after hearing Jascha Heifetz for the first time.

He started an importing business after two years at City College, but closed it in 1935. He then became a salesman of French perfumes, and, in 1937, started his own company, Faberge.

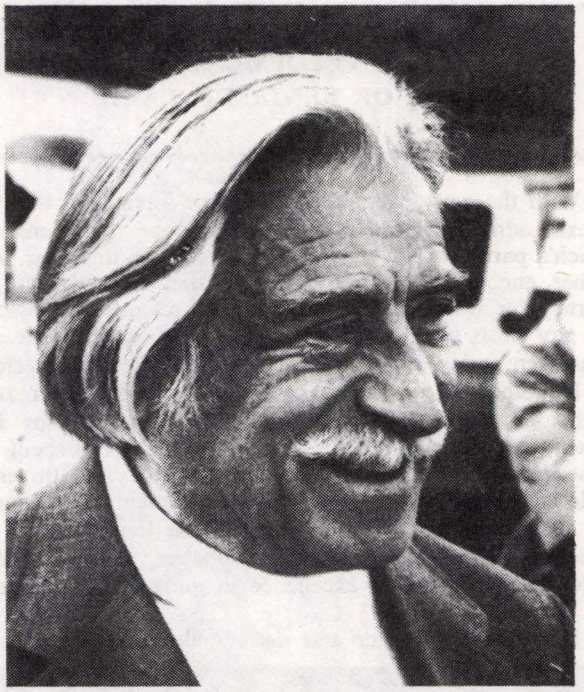
Mr. Rubin sold the Faberge Company in 1963 for $25,000,000. He used the proceeds from that sale to further his interest in philanthropy. Throughout his business career, he contributed to a variety of causes and institutions. Among his many interests were anthropology, education, music and medicine, giving millions of dollars in gifts to the causes he championed through the Samuel Rubin Foundation. Believing that "a nation is as wealthy as its people are healthy," he supported numerous medical institutions.

He was one of the original founders of the New York University-Bellevue Medical Center. Because he believed in preventive medicine for children, he donated a six-room brick house to the Community Nursery School of Croton-on-Hudson in 1948 to put such a program into effect. In addition, he established a scholarship fund for needy medical students in 1972 at the NYU-Bellevue Medical Center. He donated the medical library for Fordham Hospital and was Chairman of its Board.

Mr. Rubin also donated a five-story building on 36th Street for the Postgraduate Center for Psychotherapy at New York University and established an annual grant for achievement in the field of mental health.

He headed several organizations that aided Israel and, with an initial grant of $250,000 in 1955, he established cultural centers in the regions of the Negev and Galilee in Israel, with the stipulation that talented students be given scholarships. He supported Israeli cultural and educational institutions, including three Rubin academies of music in Tel Aviv, Jerusalem and Beersheba.

Mr. Rubin maintained a life-long interest in music. In 1963, believing that New York City should have more than one symphony orchestra, he and the late Leopold Stokowski founded the American Symphony Orchestra. The seed money came from the Samuel Rubin Foundation.

Samuel Rubin

A man of enormous energy, quick intelligence and keen social insights, Samuel Rubin dispensed his money to charity with the same shrewdness with which he had acquired it.

He is survived by his wife, Hazel, and by two children from a previous marriage to Dr. Vera Rubin, the anthropologist. They are a son, Reed, and a daughter, Cora Weiss, of New York City. Mr. Rubin is also survived by his sister, Rose Shapiro, a former President of the New York City Board of Education, and by six grandchildren.

The officers of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged express their heartfelt condolences to Mr. Rubin's family. May they carry on his humanitarian traditions inculcated from Bialystok and may they be comforted on their great loss.

AN EXPRESSION OF PRAISE TO BIALYSTOKER HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Affiliated Home Care Homemaking Service
of Manhattan, Ltd.
866 Second Ave., New York, N.Y. 10017

Dear Editors:

You are to be commended for your many facilities and services, the brightness and cleanliness of every inch of the building and grounds, and the wide range of activities and programs. What made an even deeper impression on me was the mutual warmth and respect that was so evident in the resident-staff relationships. It is indeed a pleasure to see that much genuine care.

Yours truly,

Judy De Luca
Service Manager

36TH ANNUAL MEMORIAL MEETING IN MEMORY OF 60,000 BIALYSTOKER MARTYRS, HELD SUNDAY, FEBRUARY 11TH, 1979

The 36th Annual Memorial meeting in tribute to 60,000 Jewish martyrs of Bialystok and vicinity during World War II was held at the Bialystoker Center in New York on Sunday, February 4th, 1979.

Izaak Rybal, General Secretary, introduced Louis Silver, Culture Chairman of the Bialystoker *landsmanschaft* and the Executive Director of the Workmen's Circle Home for the Aged in New York, who chaired this assembly. Mr. Silver made mention of various events taking place on the world scene suggesting that there still remain hostile forces against the Jewish people.

Cantor Harry Feinberg, Executive Director of the Bialystoker Center and Home, sang a number of ghetto songs and recited appropriate psalms and memorial prayers. He was accompanied at the piano by Sonia Eidus.

The guest speaker was Jedidiah L. Hamburg, former Vice-Chairman of the Jewish Relief Committee in Bialystok. His responsibility included saving Jewish children from conversion to other faiths. In an inspiring message, Mr. Hamburg shared his recollections of the tragedy of the Holocaust in Bialystok and the consequent needs of

Jedidiah Hamburg delivering guest address at 36th Yizkor Assembly. In the background are Louis Silver, Chairman, and Cantor Harry Feinberg.

the Jews there to rebuild their thriving community. It soon became apparent, Mr. Hamburg added, that resurrecting Jewish Bialystok was impossible and that its survivors would have to carry on its glorious traditions in other countries. This was perhaps the greatest shock of all. Tears streamed down many faces in the audience as Mr. Hamburg spoke.

Mr. Rybal made an appeal for *Sefer Bialystok*, while pointing out that there are serious difficulties between our Center and the Publications Committee in Israel concerning how the book should be prepared. The audience responded generously to the appeal.

In a specially composed prayer for the occasion, Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, warned that the same irrationality and hatred which led to the extermination of six million Jews during the Nazi period exist today and that

Sam Solasz, President, lights memorial candle in memory of Israel's fallen soldiers.

if we Jews do not remain eternally vigilant, it is altogether possible that our enemies may seek to destroy us again. Rabbi Kronick also paid tribute to the memories of those who lost their lives fighting for the freedom and independence of the State of Israel.

A single memorial candle in tribute to the fallen heroes of Israel was lit by our President, Sam Solasz.

Mr. Rybal called upon the following to light six large candles in memory of the six million victims of the Nazi massacre: Charles Schwecher, Isaac Mellender, Jack Berger, Eva Kostre, Fema Rosin and Jack Robotnik.

In attendance were Herman and Lucy Lach, parents of Benjamin Lach who is currently in a Texas prison. Mr. Rybal reiterated our commitment to do everything possible on behalf of Benjamin Lach, who we believe deserves early release from custody. The parents were greatly encouraged by the ongoing resolve of the Bialystoker Center in helping their son.

The audience left at the conclusion of the Memorial Meeting in the late afternoon, filled with recollections of the beautiful hometown they so loved and tragically lost.

Audience rises for memorial prayer.

VISITING JERRY MINK IN YAMIT, ISRAEL

In the fall of 1978, Selma Lubkin, sister of our very devoted member and supporter for many years, Jerry Mink, and her husband, Arthur, visited him at his home in Yamit, Israel, which is one of the Israeli settlements in the Sinai Desert. Yamit was started four years ago as a model settlement village. There are approximately 2500 people living there. In addition to the residences, there is a yeshiva where approximately 100 young men live and study Torah. The settlement contains a shopping plaza, swimming and tennis facilities, and some commercial enterprises. Interestingly, when Israel and Egypt finally sign a peace treaty, Yamit will revert to Egyptian jurisdiction.

Mr. Mink, formerly a partner of Cousins Metal Industries, Inc., a major scrap metal firm based in Oceanside, New York, went on Aliyah to Israel and Yamit several years ago, starting a business there. Remaining frequently in contact with us through correspondence and by occasional visits to the Bialystoker Center and Home

Jerry Mink and sister, Selma Lubkin, near ambulance in Yamit donated by Bialystoker Young Men's Society.

in New York, Mr. Mink has been especially concerned about the plight of the few remaining Jewish families in Bialystok. He has made several substantial donations to augment our own additional assistance program for the surviving Jews who live today in Bialystok. This effort is known as the Jerry Mink Fund.

Mrs. Lubkin, and her husband, Arthur, who live in Lido Beach, New York, visited Mr. Mink for several days at Yamit and were very pleasantly surprised to learn that one of the ambulances in service there was presented by the Bialystoker Young Men's Association. There is a sign on the ambulance stating this. (See picture.) The ambulance is used to transport sick people from Yamit to the nearest hospital in Beersheba, approximately 50 miles away.

In a letter to our editors, Selma Lubkin expressed her reaction to the "Bialystoker Ambulance," by saying that "it's a small world." That is very true regarding Bialystoker *landsleit* and their contributions to all facets of society throughout the world. We have already noted in many past issues of the *Bialystoker Stimme* that wherever our people travel, they meet someone or see something that has a connection with Bialystok.

We extend our best wishes to Jerry Mink and to his sister and brother-in-law, Selma and Arthur Lubkin. We look forward to their continued friendship and support for many years to come.

DELEGATION FROM BIALYSTOKER CENTER VISITS WITH SPEAKER OF THE KNESSET AND PRESIDENT OF ISRAEL

During their visit to Israel in February as delegates of the Bialystoker Center to the World Congress of Polish Jewry, Sam Solasz, Izaak Rybal and Jedidiah L. Hamburg also met with Yitzhak Shamir, Speaker of the Israeli Knesset.

Our readers should know that Mr. Shamir, born near Bialystok, graduated from the Hebrew Gymnasium in Bialystok. His original family name was Jerzernicki. His deep involvement in the affairs of Israel, both as a private citizen and as a public official, spans a period of almost 40 years.

The delegation discussed with the Speaker the activities of the Bialystoker Center and Home in New York, of Bialystoker *landsleit* in Israel in promoting the strength and security of the Jewish State, and other matters of mutual interest. Mr. Shamir expressed the desire to receive regularly the *Bialystoker Stimme,* wishing to remain informed about the good work of his kinfolk all over the world.

As part of the plenary delegation to the World Congress of Polish Jews, Messrs. Solasz, Rybal and Hamburg had the opportunity to visit President Yitzhak Navon of Israel in the President's residence. Their reception was warm and they had a chance to exchange views with President Navon.

JERRY MINK VISITS WITH IZAAK RYBAL IN TEL AVIV AND REVEALS NEW INTEREST IN TRADITIONAL JUDAISM

In February, 1979, Izaak Rybal, General Secretary, was in Israel as a delegate to the Fourth Convention of the World Federation of Polish Jews. While in Tel Aviv, he was visited by Jerry Mink, who was wearing a small *yarmulka* on his head.

When Mr. Rybal pointed out to Mr. Mink that this was unusual, the latter revealed to him that he is a student at the Diaspora Yeshiva in Jerusalem, attending classes in Jewish studies given in English for Jewish men from many countries. Mondays through Fridays Mr. Mink lives in Jerusalem and studies at the Yeshiva; on weekends he returns to his home in Yamit in the Sinai desert.

The Diaspora Yeshiva, known in Hebrew as the *Yeshivat Hatfutzot,* is located on Mount Zion near King David's tomb in Jerusalem. Several days after meeting with Mr. Mink in Tel Aviv, Mr. Rybal visited the yeshiva and was impressed by the diverse student population as well as by the evident enthusiasm for traditional Jewish learning and practice.

Jerry Mink is to be congratulated for this unusual and difficult change he has made at this time of his life.

BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY

By ROSE FINKELSTEIN, President

The Bialystoker Ladies Auxiliary had its opening meeting on the first Monday after Labor Day. This event was a great success, both financially and socially. We had a huge turnout of members, many of whom brought their friends to help us inaugurate the new season. Mrs. Skorka, as she has in the past, provided us with a delicious lunch which was enjoyed by all. Many friends of members themselves have become members of the Auxiliary. To all our new members, let me say welcome.

We have been meeting every Monday, except on holidays, and have had a terrific turnout. Even on days when I expected no one to show up, because of bad weather, our members were there. This spirit of cooperation is what makes the Auxiliary a viable and ongoing organization.

Our Annual Bazaar was held during the first two weekends of December. Our Bazaar Committee worked like beavers to make this function successful. The results far exceeded our expectations. This year we had a gross income of about $4,500, $1,000 more than we made last year. The following deserve special mention for their hard work and dedication at the Bazaar: Harold Talin, our Chairman; Hilda Sloyer, who slept at the Home so that she could open up early in the morning and in order that the night staff could do their shopping before they went home; Bernice Birnbaum, who came early every day, not only to sell merchandise, but to clean and sweep so that the room looked inviting; and her husband, Nathan, who helped with the wrapping and generally acted as our official watchman; Helen Freiberg; Pearl Wilensky, Betty Zablowitz, Celia Plocki, Bella Nossoff, Ruth Winston and her husband, Edward; Regina Feit, Bertha Topolsky, Betty Tobias, Dinah Farber, Doris Kohn, and Isidore Zalewitz. If I have omitted any names, let me apologize and offer my sincere thanks.

A thank you is also due to all the individuals and firms who contributed merchandise. Without them, we could never have had a Bazaar. I would like the staff of the Home, porters, elevator operators, kitchen and dining room staffs to know that we all appreciate the assistance they gave us in helping make this function a success.

Some of the television sets that the Home allocated for its residents left much to be desired. After a discussion at a meeting, it was decided that two new sets would be bought and donated to our residents. These sets are now in operation on the seventh and eighth floors and we hope that they are being enjoyed by all.

At the annual Chanukah Party held by the Home, the Ladies Auxiliary made a contribution of $2,000. This amount, of course, is in addition to the personal contributions made by our members who attended the party.

Once again, at the yearly Purim party for the membership held Sunday, March 11, our Auxiliary was pleased to present a check to the Home for $1,000.

On Tuesday, March 13, a committee from the Ladies Auxiliary participated in the special Purim festivities for the residents, delighted to assist the Activities staff in preparing for this joyous occasion held each year.

I would like to wish *Mazel Tov* to Helen Freiberg, our Vice President, on the Bar Mitzvah of her grandson. May she have a lot of *nachas* from him. A *Mazel Tov* is also due the Wagman Family who have had a number of *simchas* in the past few months. I would appreciate being told of any upcoming *simchas* our members may have, so that they can be mentioned in future editions of the *Stimme*.

We hope that Doris Kohn will soon be on the mend and out of the hospital. We are glad that Bella Nosoff is now home and hope that she continues to make progress and will soon attend our meetings. In addition, we hope that the weather warms up and Ida Rosenblum, a member of long standing, begins to feel better and can once again come to meetings as she has in the past. Susan Manfre, who has been in poor health, is also missed.

I would like to express our condolences to Betty Zablowitz on the loss of her father-in-law. As we all know, Betty is the daughter of the late Nettie Wagman, a charter member of the Ladies Auxiliary.

Let me extend my best wishes to everyone for a happy and kosher Passover.

RUBIN BINDLER, HONORARY PRESIDENT, CONTINUES HIS ANNUAL CUSTOM OF DONATING MONEY IN HONOR OF HIS BIRTHDAY

Many of our members and friends know that Honorary President Rubin Bindler has selflessly given of his time and resources to help us provide that quality of care for our elderly residents which has given the Bialystoker Home a wonderful reputation.

Mr. Bindler's family and friends have established a beautiful custom—annually donating a substantial sum to our Home in honor of his birthday on *Shabbos Hagodol* —the "Great Sabbath" immediately before Passover. For Rubin Bindler, for us and for all Jews alike, *Shabbos Hagodol* is indeed great because it heralds the holiday marking the liberation of our people from physical and spiritual bondage and within our institutional family, it commemorates the birth of a good man in our midst.

In the name of our officers, directors and residents, we extend to Mr. Bindler best wishes for many happy returns of the day. May he together with his dear wife, Minnie, and their family and friends, celebrate this joyous occasion and continue their worthy tradition of helping our institution.

REFUAH SHLEIMAH TO ROSE KASS

In many past issues of the *Stimme,* we have reported that our dear member and friend, Rose Kass of Portland, Maine, has showered our Center and Home with very generous contributions in honor of various Jewish holidays.

We were sorry to learn that in recent months Mrs. Kass has been ill and is in a nursing home in Portland. We maintain contact with her daughter, Miriam Brand, on a regular basis.

We would like to take this opportunity to wish Mrs. Kass a *refuah shleimah.* May the Alm-ghty deal kindly with her as she faces the challenges of advanced age and illness. To the Kass and Brand families, we offer our best wishes.

Annual Bialystoker Theatre Benefit Held At Metropolitan Opera House Sunday, September 24, 1978

All of the plans had already been made for the 1978 Bialystoker Annual Theatre Benefit. A contract had been signed with Lincoln Center for Avery Fisher Hall, the usual site of our programs. Tickets had already been printed and many were distributed.

Then the unexpected happened. At the behest of New York City officials, the top officers of Lincoln Center urgently approached the Bialystoker Center and Home to release Avery Fisher Hall on September 24th, 1978, the day of our concert, for a nationally televised broadcast of a Vladimir Horowitz piano concert. It was stressed that this was a major cultural event which had to be accommodated virtually at all costs.

At first, our officers were dismayed by the sudden change but after some skillful negotiating on the part of our Center, the President of Lincoln Center agreed to provide the Metropolitan Opera House as a replacement site for the Bialystoker Theatre Benefit.

The logistical problems caused by this change were staggering. New tickets had to be printed; the old tickets had to be exchanged. Seats in one theatre had to be deftly matched with counterpart seats in the other theatre. Publicity had to be generated about the change in locations in the midst of a New York City newspaper strike.

Without the total dedication of our General Secretary, Izaak Rybal, and without the cooperation of our President, Sam Solasz and Executive Director, Harry Feinberg, as well as our Board of Governors, the 1978 Bialystoker Theatre program could very well have turned out disastrous. But many long hours, competent planning and great tact in dealing with organizations and individuals turned this situation around from a potential debacle to a satisfying triumph.

Some 3,200 tickets were efficiently exchanged and sold through the Bialystoker Center and without the benefit of a box office. When the big day arrived, Sunday, September 24th, 1978, the majestic Metropolitan Opera House was virtually filled to capacity with officers, directors, members and friends of our Center and Home. For the first time in the Metropolitan Opera House's history, the Israeli flag was displayed on stage alongside the American flag. Another first was the singing of *Hatikvah* prior to the opening of the show.

The program, titled "Mazel Tov, Israel!," produced and arranged by Ada Einhorn, featured the following artists: Marilyn Michaels, well-known singer and impressionist of stage and television; Misha Raitzin, renowned Metropolitan Opera star and famous cantor; Freddy Roman, well-known comedian and emcee of the program; and the American Balalaika Company, a unique and talented group of singers and dancers. A full orchestra accompanied the performers.

Before the beginning of the second part of the show, Sam Solasz, President, Izaak Rybal, General Secretary, Harry Feinberg, Executive Director, Yehoshua Schachter, Administrator, and Rabbi Lowell S. Kronick, Chaplain, delivered brief remarks about the activities of the Center and the Home. Mr. Rybal greeted the invited guests and thanked the various organizations which purchased large groups of tickets to our Annual Theatre Benefit. Without the help of these organizations, we would not have had the great success we enjoyed this year.

To have conducted successfully a major endeavor of this kind at the Metropolitan Opera House under adverse conditions signals a new level of achievement and perseverance on the part of our officers. These qualities will lead and encourage us to even further accomplishments on behalf of our wonderful organization.

ROSE SHAPIRO IS A BIALYSTOKER AND FORMER PRESIDENT OF NEW YORK CITY BOARD OF EDUCATION

Rose Shapiro

Rose Shapiro, sister of the late Samuel Rubin, has been actively identified with educational organizations and programs throughout her long years of public service.

Born in Washlikowa, near Bialystok, she was a member and then became President of the New York City Board of Education. During her tenure, she was the author of the Board's Program of Family Education in the public schools and of courses in Consumer Education. Appointed by Governor Nelson A. Rockefeller as Special Assistant to the Governor for narcotics education programs, Mrs. Shapiro was the former President of the United Parents Association during which the organization's membership grew from 8,000 to a quarter-million well organized and influential parents. She was appointed to the New York City Commission on Human Rights by Mayor Robert F. Wagner, serving as a Chairman of its sub-committees on community relations and education. She was also appointed to the White House Conference on Education and to the White House Conference on Children and Youth.

She has found time to be an active member of the Health Systems Agency, the Anti-Defamation League, the American-Jewish Committee, the NAACP and the League of Women Voters.

Rose Shapiro and her husband, Morris, an attorney, reside in Manhattan. Their two children and two of their four grandchildren were educated in the New York City Public School System.

We are very proud of Rose Shapiro who is of Bialystoker origin. May she continue her worthwhile activities on behalf of New York City and the nation.

Last year, they left Costa Rica, settling in Miami Beach. Their reason was that their children live in the South Florida area and they wanted to be near them and their six grandchildren.

Fanya and Max, who have been active in many Jewish organizations over the years, with a particular interest in helping Russian Jews who have resettled in the United States and Israel, invited Molly and me to their Miami Beach condominium. There we had the treat of seeing their daughter, Ruth (Chita), whom we knew as a little girl and who is now a grown woman, married to a doctor. Quite frankly, we did not recognize Chita and we were truly pleased to greet her after these many years. Mr. and Mrs. Mishkoff's son, Samusz, was out of town and we did not get a chance to see him.

We congratulate Max and Fanya Mishkoff on their settling in Miami Beach and hope that they will enjoy much *nachas* from their children and grandchildren in the future.

DAVID HEIN & DAVID ROGERS

Respectively the President and the Treasurer of the Kiryat Bialystok Foundation. Messrs. Hein and Rogers graciously agreed to meet with me. While I have met David Rogers, nephew of the late President of the Kiryat Bialystok Foundation, David Lubin, a number of times,

David Hein and David Rogers

this was the first opportunity I had to see David Hein in person, although I have spoken to him on many occasions by telephone. The purpose of our meeting was to review our thoughts and attitudes about the *Sefer Bialystok* project and the progress made to date by the Publications Committee in Israel. It became abundantly clear that these two men are, basically, in agreement with the views of the Bialystoker Center and Home in New York that the book should be limited to one volume, written in a light and popular style with many interesting pictures, and should contain roughly equal sections in Yiddish and English. Mr. Hein and Mr. Rogers expressed a concern similar to mine that the approach taken by the Israel Committee differs sharply from ours in that the content, size and style of the book as it is being prepared will attract the interest of university professors, intellectuals and academicians alone. It does not appear, at this moment, that the broad spectrum of Bialystoker *landsleit* will find this book, as put together by Dr. Merchavia and his associates, of any value to them. My hosts and I agreed that if this turns out to be the case, all the effort and the funds invested in the project to date, will have been for nought. I informed Mr. Rogers and Mr. Hein that I would be leaving shortly for Tel Aviv as a delegate to the World Conference of Polish Jewry and that while in Israel, I would meet with those who are collaborating on preparing *Sefer Bialystok*. At that time, I would find out whether we in America and our colleagues in Israel can continue to work together on the project or whether it would become necessary to go our separate ways.

* * *

Upon our return to New York from our two weeks vacation in Miami, we reflected on how fortunate we are to enjoy the friendship of so many wonderful people in Florida. In fact, wherever we go where Bialystoker *landsleit* are to be found, we are always received with kindness, warmth and enthusiasm. While it is difficult under these circumstances to spend much time together alone, we are more than compensated for this by how wonderful our friends really are.

BENN OF PARIS CONTINUES EXHIBITING HIS ARTISTIC WORKS

One of the great personalities within the Bialystoker *landsmanschaft* is Benn (Rabinowitz) of Paris. He is a first-class artist; his renown is worldwide. In the past he has received many awards and honors from the French Government and from other important cultural institutions in France.

In a recent letter from Benn's wife, Ghera, we were informed that Benn is completing a large painting, "Studit," which apparently is a surrealistic work or, as characterized by Ghera, "totally out of space and out of time."

Some of Benn's other great paintings have been exhibited at the Palais du Rhin in Strasbourg which was a great offering, attracting a large number of visitors as well as television and newspaper reporters. Other places where Benn's paintings were shown were the Salon Parisien and the Salon d'Automne, both of which are in Paris. In the latter, Ben had a painting shown, "The Prophetical Thought," of a lady looking at an open Bible placed at her feet. The cosmic dimension dominates its composition and its atmosphere.

We wish Benn much success in his unceasing artistic creativity. May he enjoy, together with Ghera, many more healthy, happy and productive years.

MAOS CHITIM FUNDS SENT TO: ISRAEL

We are pleased to report that Bank Leumi money orders have been sent to a significant number of destitute Bialystoker *landsleit* living in Israel before the Passover holiday. These can easily be cashed in the numerous branches of Bank Leumi in Israel. These stipends were made possible by the Maos Chitim contributions by our members and friends. The grateful responses we receive from these needful individuals give us great satisfaction and should please those who made donations to our Passover Relief Campaign.

BIALYSTOK

At the same time we have sent special gift certificates to the remaining handful of Jews in Bialystok through the Pekao Trading Corporation. The appalling physical and economic condition of these people needs no further elaboration. Their need is pressing and our Maos Chitim gifts to them earn their undying gratitude.

and in talking about current matters of interest to Bialystoker *landsleit*. As our readers know, Mr. and Mrs. Mintz are active members of our Board of Directors and staunch supporters of the Bialystoker Center and Home.

Every time we get together with Barney and Sally, either when they visit our Home in New York as they did several months ago or when we have the occasion to travel to South Florida, we are invariably impressed with their warmth, their friendliness and their devotion to Bialystokers. Sally and Barney asked us to extend their regards to our officers, directors and members in New York.

ABE & ESTELLE GORDON

When we got in touch with the Gordons, we were told that Abe was celebrating his 70th birthday that day and that his children had gathered with Abe and Estelle to mark the occasion. We found this rather surprising because Abe looks a lot younger than his 70 years.

Mr. and Mrs. Gordon invited us to their lovely condominium in North Miami Beach, where they displayed

Abe and Estelle Gordon

their usual hospitality and graciousness. Although Estelle and Abe have lived in Florida for the last few years, nonetheless, they maintain a most active and enthusiastic interest in all goings-on at the Bialystoker Center and Home in New York. They also remain in contact with other members and friends who live in their area. This they do in order to keep alive the sense of closeness and affiliation they feel towards our institution.

Abe Gordon's involvement in the Bialystoker Home dates back to his father, Philip Gordon, who was one of the founders of the Bialystoker Bricklayers Association and one of the top officers of our Center and Home. Himself a builder, Abe has served as the Chairman of our Building Committee, has given us useful advice on many occasions in matters dealing with construction and renovation, and has served as the Vice Chairman of our Board of Directors. Estelle shares her husband's deep interest in our Home and we consider her a most valuable member of our Bialystoker family.

EDITH GERING

Wife of the late George Gering, a founding member of the Club of Bialystoker Friends, and important member of our Board of Directors, a loyal and devoted supporter and an unfailing source of ideas for the future of our institution, Edith Gering retains cherished memories of her husband as we do. She knows that we at the Bialystoker Center and Home in New York share her profound

Edith Gering and Molly Rybal

sense of loss and deprivation since George passed away in October, 1977. Even during the years that George and Edith lived in Florida, they maintained frequent contacts with us and continued to support actively our humanitarian activities.

We visited Edith in her condominium in North Miami Beach, a truly impressive residence. We had the opportunity to speak about the Gering family's generous grant to memorialize George Gering by renovating and modernizing our central dining room for the residents. A large plaque will be affixed above the entrance to the dining room on our second floor indicating that it has been dedicated to George Gering's memory by his wife and children.

Edith agreed with us that this particular mode of paying tribute to George would be in keeping with his own desire to be associated with making the lives of our elderly, needy residents more comfortable and enjoyable. Edith is delighted that her sons have chosen to pay their respect to their father and she fully supports their decision.

FANYA & MAX MISHKOFF

For a number of years after the end of World War II, Fanya Mishkoff, a Bialystoker *landsfrau,* served as the Secretary of the Club of Bialystoker Friends, which was

From right to left: Max and Fanya Mishkoff, Ruth and Sylvan Goldin

organized to welcome and to integrate surviving *landsleit* from the Holocaust within the Bialystoker community in New York. After living in Brooklyn for many years, the Mishkoffs moved to Costa Rica, where they pursued a successful jewelry business.

MY RECENT VISIT TO MIAMI BEACH

By IZAAK RYBAL, General Secretary

It often happens that my vacations turn out to be no vacations at all but rather working trips on behalf of the Bialystoker Center and Home in different parts of the world. This last year was particularly difficult for me because of the change in administration and the consequent increase of responsibility.

In December-January, my wife Molly and I were determined to get away from it all for two restful, wholesome weeks in Miami Beach. We did not spread the word that we were going there but, it seems inevitably, our many friends and Bialystoker *landsleit* in the South Florida area found out and we did spend much of our time renewing our social contacts with them. Nevertheless, we regarded this vacation as one of the best we ever had because we were in touch with wonderful people whom we have known for many years and, parenthetically, Molly and I did take in a lot of sun and relaxation.

Among those with whom we had the pleasure of spending time were:

ROSE & DAVID GOLDBERG

We were particularly pleased to see these two highly esteemed and respected personalities within the Bialystoker family on our trip. During the past year, I felt it was necessary that on my next trip to Florida we should strengthen and refresh our institution's relationship with Mr. and Mrs. Goldberg, who for more than 20 years have faithfully served the Bialystoker Center and Home in different official and unofficial capacities and whose parents before them were among the founders of our organization. Quite frankly, the change in administrations generated a number of misunderstandings between us and the Goldbergs which we were determined to clear up. I am happy to report that our friendship has been renewed and that there exists better communication. While I initiated a call to them, Rose and Dave graciously responded by inviting Molly and me to their lovely apartment. We discussed many issues of mutual interest and resolved a number of things. Mr. and Mrs. Goldberg continue their profound interest in the affairs of our institution, tracing their own involvement to Rose's parents, Philip Rosenthal, who was President of the Bialystoker Center and Home, and Mamie Rosenthal, a Vice President of the Bialystoker Ladies Auxiliary.

David and Rose Goldberg

I believe that the Goldbergs and we came to a meeting of the minds and, upon my return to New York, I delivered a report to that effect at the January meeting of the Board of Directors, of which Dave Goldberg was Chairman for 20 years. Rose Goldberg was our Vice President and did many wonderful things on behalf of our Center and Home.

It might interest our readers to know that David J. Goldberg is consultant to the Criminal Justice Division of the State Attorney's Office of Dade County in Florida for the past five years. He lectures to all organizations on crime sagainst the elderly. Presiding at hearings in the Criminal Court regarding citizen's dispute, he is the neutral arbitrator of the American Arbitration Association conducting hearings in accident cases. His decisions are final and binding and cannot be appealed to any court. Dave is the President of the Optimist Club of Miami Beach, President of the Men's Club of Seacoast Towers North, Vice President of the Florida Chapter of the Brooklyn Law School Alumni Association. We particularly admire the fact that he conducts Sabbath services every Saturday in Seacoast Towers for all five buildings.

I am sure that all of our officers and directors extend their very best wishes to Dave and Rose Goldberg. May they continue their long association with us for many years to come.

BARNEY & SALLY SACKS

Although they live in Del Ray Beach, which is quite a distance from Miami Beach, Barney and Sally made a special trip to visit Molly and me. Barney and I have been very close friends since our youth in Bialystok. Known as Berel Zawacki before he came to the United States, Barney was a champion soccer player within the Jewish Sports Club in Bialystok and later played soccer for the Wiener Hakoach, a team based in the United States.

Barney Sacks, Dora Mintz, Abe Mintz, Sally Sacks

Our mutual friends, Abe and Dora Mintz, joined us together with the Sacks' in reminiscing about old times

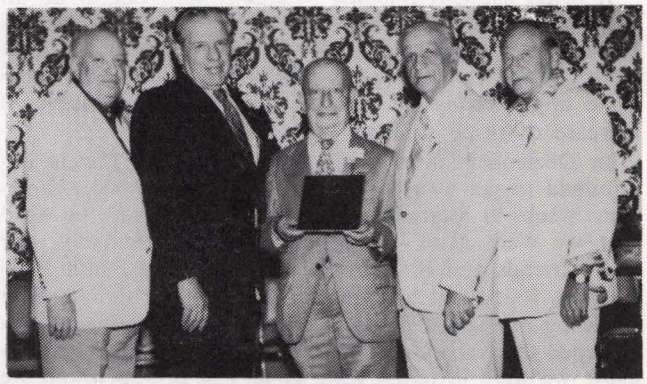
BIALYSTOKER YOUNG MEN'S BENEVOLENT ASSOCIATION MARKS 72nd ANNIVERSARY AT BIALYSTOKER CENTER AND HOME

In 1906, a group of young immigrants from Bialystok banded together for the purpose of sustaining and supporting each other during the difficult crisis of adapting to a new country, its economic dislocations, its different culture and values and other problems associated with immigration. Times were hard. Learning the new language was difficult. Getting a job proved elusive and earning a living for a wife and children seemed unattainable.

The Bialystoker Young Men's Benevolent Association was founded 72 years ago in order to ease this pain and anguish. Familiar friends from the old country attended meetings at which plans were formulated to provide modest benefits for unemployed members. It was terribly important in the face of alienation and the feeling of not yet belonging to the new country to offer friendship, concern and compassionate assistance wherever necessary. This devotion to helping friends in need was always the hallmark of Jewish Bialystok.

On Sunday, September 10th, 1978, the Bialystoker Young Men's Benevolent Association celebrated its 72nd anniversary in the auditorium of the Bialystoker Center and Home in New York. Many of its members were treated to a lavish dinner and enjoyable concert, appropriate for this important milestone. An orchestra provided music throughout the afternoon. The dinner was prepared by our own Food Department in a professional and impressive form.

David Fine, President of the Young Men's Society, delivered an address in which he described the background of the organization. He recalled that the "Young Men's," as they are called, have consistently donated money for the State of Israel and played a great role in the founding and maintaining of Kiryat Bialystok, that village in Yahud, Israel, established by the international Bialystoker *landsmanschaft*. Moreover, this important organization helped build the Bialystoker Center and Home in the late 1920's. For many years they have held their meetings in our building, have made generous donations to assist us in our humanitarian efforts and have demonstrated their fidelity to our cause. The Home and the Young Men's Society have worked closely together over a long period of time and we are proud of its major role in the history of our institution.

Officers of the Bialystoker Young Men's Association presenting plaque to Charles Koss for his 50 years of service to the organization. From right to left: Manuel Grornick, David Fine, Charles Koss, Herman Schwartz. Izaak Rybal looks on.

Charles Koss, one of the top officers of the Young Men's, was given special recognition for his active work and support of this society for 50 years. Mr. Koss, in short but moving words, thanked his colleagues and the audience for his being honored. Herman Schwartz, Vice-Chairman, chaired this milestone dinner in the history of the organization.

We are pleased to announce that the Bialystoker Young Men's Benevolent Association has seen fit to dedicate a large, impressive plaque in the part reserved for affiliate organizations on the David Sohn Menorah in our lobby. This plaque will immortalize the Bialystoker Young Men's Society for the wonderful work it has done and continues to do on behalf of our Center and Home, Kiryat Bialystok and the State of Israel. Elsewhere in this issue, you will read about the ambulance now located in Yamit, Israel in the Sinai Peninsula which was donated by the Bialystoker Young Men's Benevolent Association and which carries its name. This fact was pointed out to us by our good friend, Jerry Mink, a resident of Yamit.

We want to take this opportunity to congratulate the Young Men's Society on its 72nd anniversary and we look forward to joining with it in celebrating its diamond 75th year in 1981.

Mrs. Charles Koss cutting special cake in his honor. They are flanked by Herman Schwartz and David Fine.

---

from our membership for this project, we feel a tremendous responsibility in determining that monies not be made available unless and until we receive the full cooperation of the editor and his staff.

* * *

(Editors' Note: The above article was written and prepared for publication in this issue before our delegation consisting of Messrs. Rybal, Solasz and Hamburg met with the Israel Publications Committee in February 1979. Subsequently, the delegation reported back to our Board of Governors and *Sefer Bialystok* Committee in New York, the details of which will be fully explained in the next issue of the *Stimme*. We are profoundly disappointed that the Publications Committee in Israel did not follow our plan.)

A REPORT ON SEFER BIALYSTOK

Jewish Bialystok, that major center of Jewish religious, cultural, social and political life of Eastern Europe which existed for four centuries, is gone. A town which once boasted 60,000 Jewish residents out of a total population of 95,000 has been completely rebuilt and transformed into just another Polish city with about 200,000 inhabitants, nine of which are broken, sick and elderly Jews.

This is one of the great tragedies of the Hitler nightmare. For Bialystok was not just another *shtetl* from the point of view of its own Jewish population or from the larger perspective of Jewish history. Bialystok was the site of Jewish creativity in all areas. It must be remembered and never forgotten. Future generations must be left with a meaningful, readable and informative record of what Jewish Bialystok represented and the legacy which survives it.

In the last several issues of the *Stimme,* we have explained that *Sefer Bialystok,* in our view, should be published in an attractive form for all elements of the Bialystoker *landsmanschaft* to appreciate reading it. Our main concern was that years of labor, expenditure of huge sums of money and raising the expectations of our *landsleit* and friends not be wasted because of differences over the scope, content and format of the book.

To that end, Bialystoker Center in New York, together with the Irgun Yotzei Bialystok of the United States and Canada, conducted two meetings—on September 17th and December 17th, 1978—at which the progress in preparing the book was reviewed and the obstacles to further progress were examined. The purpose of our meetings was to resolve certain differences of approach between the Bialystoker Center in New York and the *Sefer Bialystok* Publications Committee in Israel.

The Editor-in-Chief of *Sefer Bialystok* is Dr. Chan Merchavia, a noted scholar of Jewish history affiliated with several universities in Israel. He has authored and edited a number of scholarly, intellectual volumes of Jewish history and related subjects. His career has been spent writing for highly sophisticated groups with advanced educational backgrounds. When Dr. Merchavia undertakes to write a book, he is not satisfied with anything short of an encyclopedic and comprehensive treatment of his subject matter. His breadth, knowledge, historical research efforts and interests are panoramic and all embracing. We have every respect and admiration for Dr. Merchavia's intellectual stature and the high caliber of his abilities as an author.

At the two meetings mentioned above, it was reported that Dr. Merchavia has already completed about 700 pages of Yiddish text concentrating on the period from 1422 until 1897.

In light of the Bialystoker Center's having presented a syllabus of the scope and content of the book to the Israel Committee in 1976 through our General Secretary, Mr. Izaak Rybal, this report was somewhat disturbing to us. Our proposal, to which the Israel Committee agreed two years ago, stipulated that the book would contain a total of about 700 pages, the larger portion in Yiddish and a smaller portion in English, with the major focus on the Nazi liquidation of Jewish Bialystok and what happened to its survivors. According to what we have heard about Dr. Merchavia's work to date, it appears that he has inordinately focused his attention upon the pre-World War I period, already substantially covered in Hershberg's *Pinkas Bialystok*. Our concept was that *Sefer Bialystok* would briefly treat the period which Hershberg described and devote the bulk of its attention to the war and its aftermath. A restudy of the pre-World War I epoch would defeat our goals of conserving space in the book and husbanding our limited financial resources. At the rate at which the manuscript is being developed, it seems likely that the Yiddish section alone may cover over 1,000 pages and the English translation perhaps another 600 pages. It would therefore be impossible to bind this thick text into one volume. That being the case, it appears improbable that our plan to limit *Sefer Bialystok* to one book can be followed.

There is yet a second problem delaying quick publication. Our proposal to the Israel Committee stressed the necessity of a popular book, written in a simple yet literary style, and accessible to the wide spectrum of Bialystoker families. We never agreed to sponsor a scholarly, exhaustive and comprehensive publication which would engage the interest mainly of professors and students of Jewish history. It would be unfortunate indeed if all the time, effort and money invested in *Sefer Bialystok* would lead to the publication of volumes to be stacked in university libraries. We expect that Bialystoker *landsleit* and their families of all educational, economic and social backgrounds will find the book interesting to them. This can only be achieved if the final manuscript will be addressed to the widest possible audience, providing accurate and fascinating information in a light, warm and popular style. It is our impression that the text, as it has been prepared at the present time, has been written by a distinguished scholar on behalf of other scholars and the intelligentsia. We wonder whether the editor and his staff appreciate our concern that the book be popular, accessible to lay public and marketable to a wider audience.

We have communicated several requests to the committee and to its colleagues in Israel that the final manuscript be submitted to the Bialystoker Center in New York before it is published. Our interest is not to censor the work that has already been done but to ascertain that the style and content are compatible with the wishes of many hundreds of Bialystoker *landsleit* throughout the world who made contributions to *Sefer Bialystok*.

The Publications Committee in Israel has repeatedly requested that the Bialystoker Center in New York make available to the Committee the money which the readers of the *Bialystoker Stimme* and our members contributed to *Sefer Bialystok*.

It should be pointed out that our original agreement with our Israel colleagues was that funds raised by us would be allocated exclusively for printing the book and translating it into English. This specific earmarking was intended to guarantee that the volume would ultimately be published. What the committee in Israel wants is for us to release the collected monies to cover their general expenses to date. Were we to agree to their request, we could not at all be certhain that *Sefer Bialystok* would ever reach the light of day.

As the international headquarters of the Bialystoker *landsmanschaft* and as the organization which raised funds

MEET CHARLES SCHWECHER
A BIALYSTOKER WITH A PURPOSE

The Vice-Chairman of our Board of Directors, characteristically holding his half-consumed cigarette between the index and third fingers of his right hand, wistfully and in great detail recalled in a recent interview his bittersweet youth spent in pre-war Bialystok: his desperate yet resourceful measures to survive in the midst of unspeakable bloodshed happening everywhere around him during Bialystok's Nazi occupation and the post-war years, and his triumph in which he eked some meaning out of his later years by pursuing activities beneficial to those less fortunate than he.

Mr. Schwecher comes across as amiable but restrained, dignified but not aloof. A successful businessman, the President of the Dayan Club of Pelham Parkway, a major Zionist group famous for its staunch support of the State of Israel, Charles Schwecher is very much an insider within the Bialystoker Center and Home, a key officer on our Board of Governors, a well-liked and highly respected individual.

Charles Schwecher was born in Bialystok in 1919 to Kalman and Shejna Schwecher. The family lived on Bozniczna Street, in the area known as the "shulhoif," right across from the Great Synagogue in Bialystok. In 1935, the young Schwecher graduated the Tarbus School and subsequently served as an apprentice to his father, who was an expert tailor. All could have gone well while Charles was learning the subtle nuances of the tailoring trade, except that the dark and ominous clouds of war were gathering over Poland.

As it had many times in the past, Bialystok became a pawn of two opposing armies seeking to overrun and capture it. For ten days in September, 1939 the Germans occupied Bialystok but then withdrew as the Russian Army replaced them. During the Russian administration from September, 1939 until June, 1941, Charles Schwecher worked with his father in a factory on Kilinskiego Street, remaining with his parents and his two brothers. Once the pact between Hitler and Stalin broke down, the Germans returned to Bialystok in the summer of 1941, rounding up 2,000 Jewish men, women and children and herding them into the Great Synagogue.

In August, 1941, the Nazis established the grim Bialystoker Ghetto, in which they walled up several blocks of the city, forcing many thousands of Jews to exist in these narrow, uninhabitable quarters. Charles Schwecher spent the next two years of his life with his family in the Ghetto, working with his father in Stefan's factory where they were given the assignment of sewing uniforms for the German soldiers.

The period between February and August, 1943 still bears heavily upon Mr. Schwecher's peace of mind, as it must upon other Bialystoker *landsleit* who survived the Holocaust. For during that time the Nazis carried out their diabolical plan to render Bialystok *Judenrein,* emptied of all its Jews. Various roundups of Bialystok's Jewish citizens took place in these terrible months. Parents were separated from children, their whereabouts and destinies

Rose & Charles Schwecher

unknown. On August 16th, 1943, the Schwecher family, which had managed to avoid deportation by hiding out in Stefan's factory, was apprehended and sent to the concentration camps. At first, the father and mother were separated from their three sons but later on, the elder Schwecher returned and rejoined his boys while the mother perished.

Together they were deported to Maidanek, then to Blyzhin, where the youngest son died from illness, and later to Auschwitz, where the two remaining Schwecher sons accompanied their father on his heartrending march to the crematorium. Because Charles Schwecher was young and still useful to the German economy, he was spared his father's bitter end.

In the last months of 1944 and the first half of 1945, the Germans sent Charles Schwecher and his compatriots on a forced march westward, even as the Russians were in hot pursuit. He remembers stints in Buchenwald and then in Tierezenstadt, where he was finally liberated by the Russian Army on May 9th, 1945. For a short time, he lived in Vienna under Russian occupation while his brother was drafted by the Russians after liberation in 1945. Subsequently, Charles went to live in a small town near Munich, Germany, spending the next three years recovering from the traumas of war and gradually picking up once again his tailoring trade. He married Rose Lipperman of Krakow in 1948.

Two years after arriving in the United States, Mr. Schwecher opened a drycleaning business in the Bronx in 1953. That same year his wife gave birth to their daughter, Sharon.

Mr. Schwecher, who was originally invited to be the guest of honor along with his wife at one of the early Israel Bond campaigns at the Dayan Club, has chaired and organized its last seven bond drives. During his years as Chairman, the Dayan Club has raised $1,750,000 in Israel Bonds.

For the last two years, Charles Schwecher has served as President of the Dayan Club. He has twice been invited to Israel as a guest of the Prime Minister's Club. In addition, he serves on the Board of Governors of the Israel Bond campaign in New York City.

We congratulate the Vice Chairman of our Board of Directors for having dedicated his life, as a survivor of the Nazi Holocaust, to building and reinforcing Jewish life in the myriad ways enumerated above. We are proud that he is a prominent officer of the Bialystoker Center and Home and look forward to his continued leadership and wise counsel for many years to come.

A Profile of Our Medical Director
DR. MORRIS A. SHOROFSKY

A man who feels at home both in medicine and in the Jewish religion, Dr. Morris A. Shorofsky has been our Medical Director since the summer of 1977, when his predecessor, Dr. Jacob I. Migden of blessed memory, suddenly passed away.

Dr. Shorofsky brings to this position an impressive set of credentials as a specialist in internal medicine, as a highly respected staff member of three major hospitals in New York City, and as a member of the faculty of a major medical school. Yet the Bialystoker Home did not appoint him as its Medical Director for these qualifications alone. More than clinical competence, Dr. Shorofsky possesses an unusual blend of humanity, compassion and a remarkable ability to win the confidence of his patients. At our Home, where the personal touch is so important, these attributes of Dr. Shorofsky's personality stand him

Dr. Morris A. Shorofsky

in good stead as he discharges his duties as Medical Director.

Born in Brooklyn in 1931, Morris Aaron Shorofsky recalls that his late father, Meyer, was the President of Congregation Kneses Israel of Seagate, near Coney Island, for many years. The Lower East Side community was well known to him from early childhood since his father was proprietor of the Shorland Textile store on Grand Street. From his father and his late mother, Pauline, he developed a life-long love for Jewish tradition. In addition, as the scion of a prestigious medical family, among whom was his uncle, the late Dr. George Schwartz who practiced on the Lower East Side for many years, Dr. Shorofsky developed a strong ambition to become a doctor. He wanted to follow in his uncle's footsteps by attending the sick, comforting and curing them.

After receiving his elementary education in the New York City public school system, Dr. Shorofsky grauated the Milford Preparatory School in Connecticut in 1949. He received his Bachelor of Arts Degree at Cornell University in 1953 and his MD Degree from the University of Basle, Switzerland in 1959.

His postgraduate medical training consisted of a rotating internship at Beth Israel Hospital, New York City, 1959-60; Assistant Residency in Medicine, Beth Israel Hospital, 1960-61; Assistant Residency in Medicine, Mount Sinai Hospital, New York City, 1963-64; Chief Residency in medicine, Beth Israel Hospital, 1964-65. For two years from 1961 to 1963, Dr. Shorofsky served in the U. S. Army Medical Corps as a Battalion Surgeon with the rank of Captain, stationed in Germany.

Dr. Shorofsky's professional positions are as follows: Associate Attending Physician in Medicine, Beth Israel Hospital; Associate Attending Physician, Beekman Downtown Hospital; Senior Clinical Assistant Physician in Medicine, Mount Sinai Hospital; Senior Clinical Instructor of the Mount Sinai School of Medicine.

Board Certified in Internal Medicine by the American Board of Internal Medicine, Dr. Shorofsky is also a member of the New York Academy of Sciences, the New York Heart Association, the American College of Cardiology, and the New York Cardiological Society. He is a member of the Association of Orthodox Jewish Scientists as well as of the American Physicians Fellowship for Israel. He has written a number of articles for medical journals, the last one which he co-authored with Dr. Norman Lamm, President of Yeshiva University, titled "Caffeine, Withdrawal Headache and Fasting."

Dr. Shorofsky is married to the former Roanna Moskowitz of Boro Park who attended the Shulamith School for Girls. She is currently a kindergarten teacher at Temple Emanuel. They have two daughters, Karren, 14, and Sharon, 11, both of whom attend the Ramaz School in New York City. The Shorofskys maintain an orthodox, kosher home. They are members of several synagogues in New York.

Another virtue which was revealed in our interview with Dr. Shorofsky was his humility. When asked how he feels about his position as our Medical Director, he suddenly replied with a half smile, 'Why don't you ask me that several years from now?" Yet he was definitive about his goals for the institution. *"Al tashlichainu l'ase ziknoh"*, (do not cast us away in our old age) was how he summed up his definition of his responsibility. He very much feels that it is his obligation to ensure that medical care within the Bialystoker Home shall be of the highest quality, tendered with compassion and understanding.

Able to discuss intricate legal and philosophic questions in Judaism as well as possessing a finely honed clinical expertise in medicine, Dr. Shorofsky is truly an asset to the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged. We look forward to his service as our Medical Director for many years to come.

Mr. and Mrs. MAX RATNER, PROMINENT BIALYSTOKER FROM CLEVELAND RECEIVED AS GUESTS BY Mr. and Mrs. SAMUEL PISAR IN PARIS

In past issues of the *Bialystoker Stimme,* we have featured articles about two men, of Bialystoker origin but of different generations, who have made great achievements in the business and professional worlds, respectively.

Max Ratner, as our readers know, is a highly regarded, successful and energetic industrialist who lives together with his wife, Betty, in Cleveland, Ohio. The Chairman of the Board of Forest City Enterprises, a major construction firm in Cleveland which builds shopping centers, hotels, motels and similar developments all over the world, Mr. Ratner is also the President of the American-Israel Chamber of Commerce. The latter organization is made up of successful American and Israeli businessmen wishing to increase commercial ties with each other. Through this vehicle, American Jews strengthen Israel's economy. Mr. Ratner was elected the Chamber's President because of the high esteem in which he is held by his colleagues.

Mr. Ratner, born in Bialystok, came with his family to America in 1921. Settling in Cleveland, he and his brothers developed a small lumber yard into the large Forest City Enterprises of today, which employs approximately 3,000 workers and has branches in Chicago, Detroit, Portland and other places. At the beginning of 1976, Max Ratner and eleven other members of his family visited contemporary Bialystok. He wanted to show them his old home, so that they should appreciate his origins and what Jewish Bialystok meant many years ago. Mr. Ratner is celebrated in the Cleveland Jewish community as an activist in numerous philanthropic and social organizations. He is associated with countless Jewish institutions in which he occupies important positions.

Samuel Pisar was also born in Bialystok, a generation after Max Ratner. Deported by the Nazis for liquidation together with his entire family as a lad of 12 years old, young Samuel endured unspeakable horrors at the hands of the Nazis in Auschwitz and other Hitler death factories. In the spring of 1945, he was liberated from his suffering and long nightmare, thanks to the American Army. After the war he migrated to Australia and, at the age of 23, came to the United States. In America he undertook to broaden his education to the fullest possible extent. Graduating from Harvard University as a lawyer with great distinction, he has specialized in the highly technical juridical problems of international trade, particularly between East and West.

Dr. Pisar is a renowned international lawyer with offices in Paris, Washington and other countries. He has achieved a career of the highest importance, awarded American citizenship by a special act of Congress and is a member of the American Bar Association. He has served as consultant to the U.S. State Department, as well as to President John F. Kennedy, in trade problems between East and West.

In December, 1978, Max Ratner and his wife were received as the guests of Dr. and Mrs. Samuel Pisar in the latter's home in Paris. They had an opportunity to discuss matters of mutual interest and they reminisced about Bialystok, the town from which both of them came. Upon his return to the United States, Mr. Ratner contacted our General Secretary, Izaak Rybal, describing to him the tremendous graciousness with which Dr. and Mrs. Pisar accommodated him and his wife. Several months earlier, Dr. Pisar was the guest of Mr. and Mrs. Ratner in their Cleveland home during which the two men also had an opportunity to exchange views.

The Bialystoker Center in New York is very proud of Max Ratner and Dr. Samuel Pisar, because they represent many other Bialystoker *landsleit* who have made great strides in various walks of life. We wish both of them many more years of success and prosperity.

* * *

On Tuesday, November 14th, 1978, the 25th anniversary of the American-Israel Chamber of Commerce and Industry, Inc. was held at the Plaza Hotel in New York. Mr. Max Ratner, the Chamber's President, extended invitations to our President, Sam Solasz and General Secretary, Izaak Rybal, and their wives, to attend this Silver Anniversary Dinner, as the representatives of the Bialystoker Center and Home in New York.

The evening was attended by many well-known businessmen and entrepreneurs of the United States and Israel. There followed a very sumptuous repast and an elegant fashion show.

The American-Israel Chamber of Commerce is an important mechanism which ties together American and Israeli commercial interests in such a way as to advance the interests of both.

* * *

In a recent trans-Atlantic telephone call from Paris, Dr. Pisar regretfully declined an invitation from the Bialystoker Center and Home to be an honored guest at our 36th Annual Memorial Meeting on Sunday, February 4, 1979. In explaining his reason for not attending, he informed our General Secretary, Izaak Rybal, that he is preparing a fourth book in French, an autobiography, titled *Le Sang de L'Espoir* (The Blood of Hope"). A substantial portion of his new book will recount Dr. Pisar's Bialystoker origin and his tribulations as the youngest survivor of the Auschwitz concentration camp. This volume will be translated into other languages later on. We have have every reason to believe that it will prove to be a major work, not only about Samuel Pisar's remarkable career on the world scene, but also as a valuable and fascinating reference about life in Bialystok prior to its liquidation by the Nazis and how it felt to escape the clutches of destruction.

BEST WISHES TO LILLIAN BROWNFELD

Our Accounts Receivable bookkeeper, Lillian Brownfeld, who ably and honorably discharged her duties for the last four years, retired at the end of 1978.

We are pleased that she has consented to continue working for the Home on a two-day-a-week basis. All of our residents and many of their relatives know Lillian as an accommodating and cooperative bookkeeper who invariably assisted them in financial matters.

We extend our vote of thanks to Lillian Brownfeld and look forward to her ongoing part-time employment. May her retirement be a rewarding one for her and her husband.

General Secretary Izaak Rybal Is Jewish Week's "Man-Of-The-Week"

The *Jewish Week* is an Anglo-Jewish newspaper with a large circulation throughout the United States containing news of interest to world Jewry in many countries. In its October 22nd, 1978 edition, our General Secretary, Izaak Rybal, was featured as Israel Bond's "Man-of-the-Week." This honor is reserved only for those outstanding men and women who perform unusual service for the Israel Bond organization as well as for the State of Israel. The editors of the *Bialystoker Stimme* are pleased to reprint some excerpts from this article describing Mr. Rybal's background and his leadership:

"Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, considers himself a man with a mission. Always on the go, his major goal in life is to ensure the well-being of the Bialystoker *landsleit* in Israel and throughout the world.

"Having survived the Nazi Holocaust in Europe, in which his entire family was destroyed, he has spent more than three decades in the service of Israel. A manifestation of this dedication is the role he plays as Vice-President of the Steering Committee of the Division of Organizations of State of Israel Bonds.

"Under his direction, the Bialystoker Center has sponsored Israel Bond events during the past seven years which have resulted in the sale of close to one million dollars in Israel Bonds. Starting with a modest $55,000 in bond sales in 1971, the campaign last year totalled over $225,000, including a $100,000 bond purchased by the Bialystoker Center itself.

"Rybal credits his wife, Molly, for the unusual success he has had in increasing the Bialystoker Center's annual participation in the Israel Bond campaign. "She has worked at my side in every Bond drive," he says.

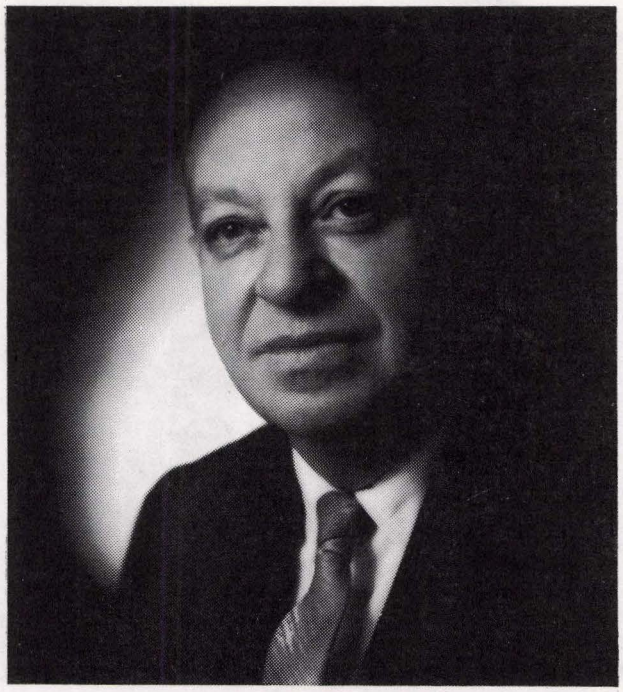
"In addition to serving as General Secretary of the Bialystoker Center and Home, he is its Campaign Manager; in this capacity, he raises funds for needy Bialystoker kinsmen all over the globe.

"Rybal is also the Treasurer of the Federation of Polish Jews. Last year, a delegation of Federation officers met in Warsaw with ministers of the Polish government to negotiate several important issues.

"Rybal was brought to tears when he revisited Bialystok in December, 1977, as a member of the delegation. When World War II began, he had been forced to leave his home in Bialystok and to serve in the Russian Army. He was then known as Izaak Rybalowski. When the Germans took the town, the Russians sent him to the interior of their country where he served as a laborer. After the war, he returned to Poland to witness at firsthand Hitler's destruction of his hometown. Most of the city was demolished, including its cherished Jewish landmarks.

"Today, Bialystok is a rebuilt, modern metropolis of 200,000 non-Jewish and only nine Jewish citizens. Prior to the war, the town's Jewish population had been 60,000 out of a total population of 90,000.

"Rybal came to the United States in 1947, after having spent a year in Paris. He found a job in the composing room of the *Daily Forward* where 15 of his 24 years of service there he had served as foreman. During this period, he was active in the affairs of the Bialystoker Center as Vice-Chairman, Chairman of the Board of Directors and part-time General Secretary. When he retired from the *Forward* in 1972, he became the Center's full-time General Secretary.

Izaak Rybal

"A world traveler on behalf of the Center, he helped to arrange the world Bialystoker Convention in New York in 1949, where funds were raised for the establishment of the city of Kiryat Bialystok, some 14 miles south of Tel Aviv, and two other world Bialystoker Conventions in Israel in 1970 and 1973."

* * *

We congratulate Mr. Rybal on his being so honored and wish to express our appreciation for the very competent leadership which he continues to provide to the Bialystoker Center and Home.

BIALYSTOKER DELEGATION MEETS WITH SEFER BIALYSTOK PUBLICATIONS COMMITTEE IN ISRAEL

During a February trip to Israel as delegates of the Bialystoker Center to the Fourth World Congress of Polish Jews, President Sam Solasz, General Secretary Izaak Rybal and Mr. Jedidiah L. Hamburg were given a warm and gracious reception by the Bialystoker *landsleit* in Tel Aviv. The main purpose of this assembly was to exchange views on the development of the *Sefer Bialystok* project, about which there have been differences of opinion. Listening to the reports by various members of the Israel Publications Committee, it became clear that all of the work to date on the manuscript has concentrated on the remote historical period of 1422 to 1897, which runs approximately 700 pages in Yiddish alone.

Solasz, Rybal and Hamburg, in their reply, indicated that this approach was not what the Bialystoker Center in New York had in mind and that it would be very difficult to sponsor the project in this form. Our delegation promised to deliver a full report to our Board of Governors at its next meeting to obtain a decision as to the future role of our Center in *Sefer Bialystok*.

At left, David Zysman (left), Executive Director of New York Israel Bond Committee, presenting honorary plaque to Rose Solasz. At her right is her husband, Sam Solasz, President of Bialystoker Center and Home.

At right, Mr. Zysman presents honorary plaque to Harry Feinberg, Executive Director. In the center is his wife, Gertrude Feinberg.

$180,000 IN ISRAEL BONDS SOLD AT TESTIMONIAL HONORING ROSE SOLASZ AND HARRY FEINBERG

At our annual State of Israel Bond Testimonial Brunch held Sunday, November 12th, 1978, with Rose Solasz and Harry Feinberg as guests of honor, $180,000 worth of bonds were sold, marking the highest total ever achieved by the Bialystoker Center and Home in New York.

Held in our large auditorium at 232 East Broadway, the Israel Bond Brunch was a reflection of our institution s great devotion to helping the State of Israel, a tradition which we uphold each year with increasing success.

The guests of honor, Rose Solasz, wife of our President, Sam Solasz, and Harry Feinberg, our Executive Director, received special honorary plaques from David H. Zysman, Executive Director of the New York Israel Bond Committee. These plaques gave particular mention to the fact that Israel was celebrating its 30th anniversary and that our Brunch was dedicated to this important milestone in Israel's existence. Mr. Zysman praised Rose Solasz's devoted and successful work on behalf of Israel Bonds, mentioning her many years of active involvement in Hadassah, as well as Mr. Feinberg's commendable contribution as the Executive Director of the Bialystoker and Home.

Cantor Feinberg greatly impressed the audience with his magnificent singing.

Mrs. Solasz and Mr. Feinberg in brief, but moving, messages, thanked our institution and the Israel Bond Committee for honoring them.

The testimonial and Israel Bond Appeal was conducted by President Solasz as Chairman and General Secretary Izaak Rybal as Co-Chairman. Their inspirational leadership led to the enthusiastic and generous response from the audience.

Mr. Solasz, a member of the Prime Minister s Club, membership in which can only be achieved by those who purchase $25,000 or more in bonds, personally bought a large denomination and successfully solicited other large purchases from his friends and business associates. Mr. Rybal was heartily thanked for his tremendous efforts in making the preparations for the testimonial and the beautiful decorations in the auditorium.

The Chairman of this Brunch was Jack Berger, our Vice President. Sally Delson, Director of the Division of Organizations of the New York Israel Bond Committee, was very helpful.

The following also served on the Campaign Committee: Harold Morrow and Charles Schwecher, Associate Chairmen; Rabbi Lowell S. Kronick and Molly Rybal, Secretaries.

WRITTEN FOR MY GREAT GRANDCHILD JOSHUA

By Celia Heitler

(*A Resident of The Bialystoker Home*)

Joshua, such a beautiful, manly name
An all-around athlete, that no one can compete
He is my boy, my pride and joy
A wonderful, intelligent, good handsome boy
He is now only seven
Just think how much greater he will be at eleven.

SERVING OUR FAITH AND OUR PEOPLE

By RABBI LOWELL S. KRONICK

Chaplain, Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged.

My primary interest as your Rabbi lies in serving the religious-spiritual needs of our residents and their families, while upholding the tenets of Judaism.

These responsibilities are not always easy to fulfill. For in ministering to people, one sadly confronts pain, crisis and confusion. A sensitive Rabbi will often share these feelings as he serves his constituents. Achieving empathy is hard; tolerating it can be even harder.

But compassion is only one aspect of the Rabbi's job. He must cultivate a capacity for objectivity as well. That is to say, he has to remember that he represents Judaism, its values and its laws, its theology and its morality. To remain faithful to Torah while responding to the wishes of one's congregation involves a delicate balancing act.

It is only human to want to be popular and to be loved. When people approve of my views and follow my counsel, I am deeply gratified. A leader without followers cannot be a leader. That goes for a spiritual leader as well.

The wise leader on the other hand, does not permit himself to be improperly led by others. If one sacrifices his principles for the sake of popularity, avoiding controversy at all costs, then he forfeits his mantle of leadership. This holds especially true in the rabbinate. The laity should not decide for itself how to practice Jewish tradition. That is the exclusive province of competent rabbinic authority. If in the process of deciding what Jewish law requires in a situation, the Rabbi evokes disapproval, so be it. Ultimately, facing one's own conscience and the judgment of the Alm-ghty is more intimidating than a temporary drop in one's public opinion poll.

During the six and one-half years I have served as the Chaplain of the Bialystoker Center and Home, I have joined with residents, family members, officers, staff and friends of the institution, in their moments of agony and ecstasy. In most instances I found that my guidance as a Rabbi was accepted and put into practice. But, there were several times when the persons involved wished to decide for themselves just how I should function, either in ignorant or defiant violation of Jewish law and custom. In such cases I politely but firmly declined to serve.

While always striving to comprehend and respect human individuality, dignity, emotional conflict, anxiety and depression in moments of crisis, I have never allowed and will never permit anyone to dictate to me how I should settle questions of Jewish law or to force me to violate Jewish law.

It seems to me that the absolute freedom in America to "shop around" for a Rabbi who will cater to the whims of clients has undermined the authority and prestige of the rabbinate. If one Rabbi's views are not appealing, then another practitioner can be found to do what the people want. Moreover, this phenomenon has contributed to a deterioration of Jewish practice in the United States.

Some of the blame for this must be borne by the laity; the bulk of it falls at the door of the Rabbis themselves. For if every Rabbi would scrupulously observe not only Jewish law, but the basic ethics of any profession, it would not be so easy for those whom we serve to have a veto power over what we say and what we decide. Each Rabbi would uphold the same standards and, consequently, the authority of all other Rabbis.

How does all of this relate to my position as your Chaplain at the Bialystoker Center and Home? First, the various heads of our departments at the Home know very well that I will cooperate with them in any area which does not interfere with the principles of Judaism. They also know that I will not hesitate to insist that the sanctity of our faith be at all times respected and honored.

Our physicians by now know that although I do not meddle in their medical management of patients during their lifetime, I shall not, on the other hand, consent to any procedures after a resident's death that violate Jewish law.

Our Dietary Department is aware that as the *Mashgiach* for the Home, I wield exclusive authority over Kashruth observance here.

Finally, our officers, their families and friends know that when I am invited to officiate at a *simcha* or a funeral, I am in charge of the ritual proceedings.

What I have outlined above is a dynamic, compassionate and sensitive chaplaincy based upon high religious and moral principles. In my view, the rabbinate should be a source of leadership and authority, not one of meek capitulation, surrender and docile compliance. Where clients have cooperated with my judgments, they have found my rabbinic services to be moving, meaningful and uplifting. I am able to provide such service primarily because I adhere to tradition and oppose revision.

You will read this issue of the *Bialystoker Stimme* right before or during *Pesach*. This is a time when we recall the origins of our faith and our peoplehood as Jews. Let us restore our credence in and adherence to the beautiful heritage of Judaism. While ever mindful of human feelings, we must never let the authenticity and sacredness of our beliefs be frittered away.

A healthy, happy and kosher Passover to all of you.

Lillie Wiener sitting at special birthday cake at Bialystoker Home in honor of her 100th birthday. Mrs. Wiener has been a resident for years.

PASSOVER GREETINGS FROM OUR EXECUTIVE DIRECTOR

HARRY FEINBERG

As we again approach the beautiful week of the Passover holiday, I am reminded of the wonderful traditions we Jews uphold—preparing for *Yomtov* with all its customary *Maachalim* (food). My mind turns to the Bialystoker Center and Home. How marvelously the holiday is received by our residents. After many years of doing all the shopping, cooking, baking, changing dishes and all the other labors of love that accompany this particular holiday, our residents are now in a position to enjoy the beauty of Passover without the cumbersome activities required to precede it. Our Food Services Department, headed by Mrs. Bronia Skorka, takes care of all of these chores for them.

Our Home strictly follows Jewish law in paving the way for *Pesach*. For days before *Yom Tov* our kitchen undergoes a complete transformation. All utensils are "kashered"; dishes are replaced. Special orders are placed to our suppliers for all the delicacies required for this holiday. It is beautiful to observe how our wonderful Rabbi, Lowell S. Kronick, goes about supervising the *kashruth* of our kitchen; how he personally takes charge the two nights before *Yomtov* of glowing the oven so it will be 100% kosher; how he performs *bedikat chometz* (inspecting all the offices and patients' rooms for traces of leaven.

An air of anticipation fills the Home as everyone, residents and staff, scurry about completing their preparations for the *Yomtov*. All seem to realize the special nature of Passover and all unite in order that it be observed in a proper manner.

Then comes the big event. The tables are set in our dining room bedecked with all the wonderful delicacies that belong to Passover: the matzohs, the wine, the charoses and the moror. The candles are lit in the foyer of the shul and the Seder begins, *"Ho lachmo anyo"*. What a beautiful sight; how wonderful it must feel for our residents to live in an environment where every effort is made for their comfort, not only food for their bodies but sustenance for their souls. What a good, warm feeling for them to sit down at the *Seder* in all its splendor and uphold their traditions and beliefs.

We who are entrusted with the responsibility of seeing the needs and comforts of our residents renew this pledge: we shall continue to provide the finest care for our elderly people—care mingled with kindness, warmth and compassion.

As I make my rounds on the various floors of our facility, I try to have a kind word and a warm gesture for each resident. Many elderly people are lonely and appreciate some attention. It is fascinating how much one can learn about human nature generally and about our residents' needs in particular just by spending a few moments with each one, and listening to what they have to say. This opportunity to comfort them gives me great personal satisfaction.

I believe that we have an excellent, dedicated executive committee, capable of working together harmoniously while respecting individual opinions and judgments. We are all determined to upgrade patient care and enhance our Home's reputation. Concern for those we serve motivates us to strive even harder to build upon the sound foundation upon which our Bialystoker Center and Home stands.

The Home today is in a marvelous position because of the guidance from our executive officers who are making it their life's work and ambition to carry out the duties passed on by our forefathers in the Home: providing the best care for our residents, the kind of care we would bestow on our own loving mother and father. Let us never stray from this noble responsibility and let us all together continue this dedication which is so dear to our hearts. My wife and I extend holiday greetings to the officers, residents and staff of this institution.

THANKS TO LABOR ZIONIST ALLIANCE

The Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged expresses its warm thanks to the Greater New York Regional Committee, Labor Zionist Alliance (Farband) and its members for their cooperation in our Maoth Chitim appeal.

We are honored and privileged to be associated with Farband, dedicated to the welfare of the Jewish community at large.

BIALYSTOKER HOME RESIDENTS RAISE $250.00 FOR ISRAEL

In the September, 1978 issue of the *Bialystoker Stimme*, we reported that the residents of the Bialystoker Home held their annual United Jewish Appeal rally on July 11, 1978. At that time, they raised a total of $250.00 for the UJA.

We are pleased to report that in November, 1978, our residents contributed another $250.00 for Israel. These funds were authorized by the Residents Council, which oversees expenditures from the Residents Fund, in which proceeds from sales of arts and crafts made by the residents are deposited. Several times during the year, our aging people, under the guidance of our Director of Activities, Mifa Rogoff, make available for sale various craft items which they produce during their daily activities sessions.

Since the residents of our Home are particularly interested in supporting and strengthening the State of Israel, they have expressed their desire that substantial sums of money from their Residents Fund be donated from time to time to Israel.

Mrs. Gert Mills, a member of the Manhattan Organization Board of the Women's Campaign for UJA-Federation, accepted the $250.00 check. Mrs. Mills got to the Home through the good offices of her doctor, Bernard Rogoff, husband of our Activities Director, Mifa Rogoff. Dr. Rogoff told Mrs. Mills that the residents wanted to learn more about the Joint Campaign's humanitarian programs and that he would match whatever they contributed.

We are proud of our residents' solidarity with the State of Israel and their moving spirit of charity despite their own needful situation.

FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR

YEHOSHUA SCHACHTER

One of the newer concepts in geriatric care is the "therapeutic community." This means that everyone who comes in contact with the patients makes a unique contribution to their well-being. Every action transpiring within the institution should in some way benefit those who are in our care.

One of the ways in which we will strengthen the therapeutic community at the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged is by improving many areas within our physical plant. In this regard the aesthetic as well as the functional elements of our building must reflect our spirit and philosophy. For decades our watchword has been "A Home With a Heart." We do not want any resident to feel he has been placed in a cold, impersonal institution. Instead we aspire that every patient feel "at home" as if he or she were truly living in their own home.

To translate this concept into reality we have already installed brighter fluorescent lighting on our third and fourth residential floors, both in the corridors and in the rooms. Thanks to a gift, we will introduce new furniture in our central dining room to make mealtimes more enjoyable and wholesome for our residents. We will redecorate entire sections of our facility and we will add some of the latest equipment to our diagnostic and treatment arsenal.

While retaining certain rules and regulations to make living in an institution easier, we will encourage, wherever feasible, patient individuality and autonomy. No longer will we expect every resident to live and behave in uniformity with all the other residents. For example, patients are now encouraged to hang pictures on the walls of their rooms. By relaxing past rigidities and encouraging greater diversity, we will produce a more upbeat, alert and alive patient population.

Another essential hallmark of modern geriatric care is the "health care team." All the disciplines within a nursing home, including administration, nursing, physiotherapy, food services, activities, chaplaincy, social service, housekeeping and maintenance, perform their separate services on behalf of our patients. Yet all departments work together as a team in caring for the total needs of the residents. A few months ago we established a revamped interdisciplinary staff committee made up of the foregoing service departments to evaluate each patient and to identify the specific goals for serving him or her in the future. I can attest to the fact that some wonderful ideas about improving patient care on an individual and a collective basis have emerged from these Wednesday morning conferences.

A third facet of current thinking in gerontology specifically and in health care generally is the interrelatedness of institutions and agencies delivering health services. The Bialystoker Home is but one facility within a larger community of hospitals, nursing homes and other health delivery agencies. All of us are part of a "health system," within which we band together to decide how more effectively to discharge our responsibilities for all segments of our community.

The Health Systems Agency of the City of New York was established for just this purpose. For the last two years, our Chaplain, Rabbi Kronick, has competently and ably represented the Bialystoker Home at board meetings of District A (which includes the Lower East Side) of the Health Systems Agency. By mutual agreement, it was decided that I as Administrator should serve as the HSA delegate from now on. I was elected to this post in January, 1979 and I aim to bring all of my qualifications as a health care professional to make the Bialystoker Home's voice heard in planning the distribution of health services for our community in the future.

The Bialystoker Home, I am pleased to report, is in the vanguard of innovative geriatric facilities. It is pleasing to be the Administrator of our Home and I look forward to continued improvement upon our record of excellence.

Malki and our children join me in wishing you a *Chag Kasher V'Sameach,* a healthy, happy and kosher Passover.

JUDGE PHILIP NOVICK CELEBRATES 89TH BIRTHDAY

Philip Novick has literally grown up with the Bialystoker Center and Home for the Aged. Since his early childhood his father would take him to meetings of the Bialystoker Center and Bikur Cholim. Later when Mr. Novick became an attorney, he provided various legal services for our institution including drawing up our charter and incorporation papers as well as the charter for the Bialystoker Bricklayers Association.

Mr. Novick has served in various responsible positions within the Home over the years including as the Chairman of our Board of Governors. He still maintains an active interest in the affairs of our organization.

We are pleased to announce that Mr. Novick has celebrated his 89th birthday. We wish him and his dear wife, Claire, many more healthy and happy years together.

BIALYSTOKER HOME FOR THE AGED MENTIONED IN B'NAI B'RITH PUBLICATION

It is no secret to our readers that the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged frequently receives recognition from many different sources. In the January, 1979 issue of "The National Jewish Monthly," a B'nai B'rith publication, Isidore Haiblum, a Yiddishist and author of science fiction novels, wrote an article about the remaining repositories of Yiddish language and culture in New York City.

After describing the kind of tour he would give a visitor wanting to learn more about Yiddish New York, the author inserts the following paragraph:

"And for a taste of what it once was like—the residents of the Bialystoker Home for the Aged at 228 East Broadway are willing to chat in flawless Yiddish about their lives, which often span over a century."

We thank Mr. Haiblum for including us in his article. It is pleasing that our institution is pointed to as one of the few remaining centers of Yiddish life and culture in New York.

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK APRIL, 1979 No. 324

MESSAGE FROM OUR PRESIDENT

SAM SOLASZ

The intervening months since the publication of the September, 1978 issue of the *Bialystoker Stimme* have been particularly productive and memorable ones in the annals of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged. As your President, I can confidently report that our organization is making great strides, constantly improving its past achievements. Allow me to share with you just a few examples of our progress.

The circumstances which necessitated transferring our 1978 Annual Theatre Benefit from Avery Fisher Hall to the Metropolitan Opera House presented our executive officers, especially Mr. Rybal, with a mind boggling challenge. Precious little time was left for us to effect a smooth transition between these two theatres. New tickets had to be printed; already distributed tickets had to be exchanged. Seating arrangements had to be figured out anew in such a way as to cause the least possible disruption and inconvenience. The New York City newspaper strike certainly did not help our need to publicize the change of theatres. As you can see, all of the elements were in place to bring about a disaster which would have had discouraging implications for future theatre programs.

Yet our 1978 Theatre Benefit turned out to be our most successful ever. We managed to fill the Metropolitan Opera House with thousands of people, including our officers, members, friends and those who belong to sympathetic organizations. The overwhelming majority of those who attended heaped lavish praise upon our officers responsible for this unforgettable experience.

And to think that the Bialystoker organization could work itself up from shows presented at the Anderson Theatre on Second Avenue to the Met—this must truly stagger our imagination. Needless to say, as a fund-raising effort, the 1978 program broke all previous records.

As President, the cause of Israel Bonds has been particularly close to my heart. I derive special pleasure from the fact that our institution launches an Israel Bond campaign every year. As you will read in the following pages, our rally on November 12th, 1978 was another record breaker for our Center and Home. We sold $180,000 worth of Israel Bonds, once again demonstrating that we are in the forefront of organizations in the United States supporting the State of Israel in these complex and trying times.

Another attribute with which I am deeply impressed is the remarkable ferment that exists withn our organization. By that I mean that we are never content with past achievements; we always wish to build upon and to improve the status quo. While our nursing home facilities offer the best care for our patients assessed by repeated surveys conducted by the New York State Department of Health, we candidly acknowledge that our building requires modernization. We need to install new equipment in order to improve the environment within which our residents live and to offer a wider range of up to date services for them.

That is why we have embarked upon a program of beautification and modernization, the details of whhich you can read about later on. I strongly urge all of our officers, our many members and friends to give your generous assistance to this program so that the Bialystoker Home can enter the decade of the 80's with a dynamic and progressive blueprint. Modern technology and changing concepts in geriatric care will permit no less than our total resolve to keep moving forward so that at all times we can faithfully discharge our responsibilities to the people whom we serve.

One final word to the members of our staff. Our negotiating committee, consisting of Messrs. Schachter, Rybal, Feinberg and Cau, has recently concluded a successful three-year contract with Local 144. I had the honor of affixing my signature as President to this document. It is my understanding that the new contract is the most generous yet fiscally responsible employment agreement the Bialystoker Home has ever negotiated. I wish to take this opportunity to interpret the philosophy and spirit behind the terms of the contract.

It is our desire that all of our staff, whether executive, supervisory or union employees, should feel that our Home is a place where investing your devoted labors and the best of your life will be rewarded with opportunities for growth, satisfaction and personal development. Our cause is one of the noblest in existence: to help the elderly and the sick face the challenge of growing old in dignity, in surroundings where the best medical science has to offer is always available and in an environment where each resident can feel that his or her needs are of primary concern to every member of the health care team. Your vocation as a helping person, regardless of the department in which you work, is most worthwhile and should be a source of constant gratification for you.

I want to thank all of our officers and staff who have made these past six months among the most fruitful in the history of our great organization. My wife Rose and our children, Diane, Scott and Mark, join together in wishing everyone a healthy, happy Passover.

GOREN & GOREN Ltd.

Imaginative Insurance Planning

•

285 Madison Ave.

New York, N.Y. 10017

899-4207

T$ME Ltd.

TOTAL DOLLAR MANAGEMENT EFFORT

Insurance of All Kinds

325 LEXINGTON AVENUE

New York, N.Y.

212-689-4477

PASSOVER ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the
BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.
228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK | APRIL, 1979 | 341 | No. 324

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Announces to all members, friends and affiliated organizations that our

ANNUAL THEATRE BENEFIT

will take place

Sunday, September 16, 1979, 2 P.M.

at Avery Fisher Hall of Lincoln Center
Broadway at W. 65th Street, N.Y.C.

A very fine program featuring talented performers is being prepared

In the program, the following entertainers will appear:

JACKIE MASON Famous Comedian	CLAIRE BARRY Of the Barry Sisters
HERMAN MALAMOOD Star of City Center Opera Company and Cantor	MARY SORENAU International Jewish Singing Star

A Full Orchestra Will Accompany the Artists

Friendly organizations may order tickets at once.

Please reserve Sunday, September 16, 1979, for our Annual Theatre Benefit.

ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

לאָזט וויסן אַלע לאַנדסלייט, פרייַנט און אַנגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציעס, אַז די

יערליכע
טעאַטער־פאָרשטעלונג

וועט פאָרקומען

זונטאָג, דעם 16טן סעפּטעמבער, 1979

2 אזייגער בייטאג

אין אייווערי פישער האַל פון לינקאָלן צענטער
בראָדוויי און 65סטע גאַס, ניויאָרק.

אין דער פּראָגראַם וועלן זיך באַטיילקן:

דזשעקי מייסאָן באַוואוסטער קאָמיקער	קלעזמער בערי פון די בערי סיסטערס
הערמאַן מאַלאַמוד סטאַר פון סיטי צענטער אינטערנאַציאָנאַלע אידישע זינגערין	מערי סאָריאַנו זינגערין

אַ פולער אָרקעסטער וועט אַקאָמפּאַנירן די אַרטיסטן

פרייַנדליכע אָרגאַניזאַציעס קענען שוין באַשטעלן די בילעטן פאַר דער אונטערנעמונג.

ביטע לאָזט אָפן די דאַטע פון זונטאָג, דעם 16טן סעפּט., 1979 פאַר דער גרויסער טראַדיציאָנעלער טעאַטער־פאָרשטעלונג.

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק
דוד סאָהן ע"ה, גרינדער
רעדאַקציע־קאָלעגיום: לואים סילווער, איסאַק ריבאַלאָווסקי און הרב שמואל א. קראָניק
Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City
Editorial Committee: Louis Silver, Izaak Rybal and Rabbi Lowell S. Kronick